

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI

ŞİRKET BİRLEŞMELERİ VE TÜRKİYE UYGULAMASI

Yüksek Lisans Tezi

Önder YÜCEBAŞ

Ankara-2005

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI

ŞİRKET BİRLEŞMELERİ VE TÜRKİYE UYGULAMASI

Yüksek Lisans Tezi

Önder YÜCEBAŞ

Tez Danışmanı
Yrd.Doç. Dr. Orhan ÇELİK

Ankara-2005

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa Nr.</u>
İÇİNDEKİLER	I
TABLolar LİSTESİ	VIII
KISALTMALAR LİSTESİ	IX
GİRİŞ	1-3

BÖLÜM I

ŞİRKET KAVRAMI, TASNİFİ VE ŞİRKET BİRLEŞMELERİ

KISIM I

ŞİRKET KAVRAMI VE TASNİFİ

A. ŞİRKET TANIMI	4
B. ŞİRKET TÜRLERİ	5
1. Borçlar Kanunu'na Göre Kurulan Şirketler	8
a. Adi Şirket	8
2. Türk Ticaret Kanunu'na Göre Kurulan Şirketler	9
a. Anonim Şirket	9
b. Limited Şirket	11
c. Sermayesi Paylara Bölünmüş (Eshamlı/Hisseli) Komandit Şirket ...	12
d. Komandit Şirket	13
e. Kollektif Şirket	13

KISIM II
ŞİRKET BİRLEŞMELERİ

A. BİRLEŞME KAVRAM VE TANIMI	14
B. ŞİRKET ENTEGRASYONLARI VE BİRLEŞMELERİN TASNİFİ	15
1. Hukuksal Açıdan Birleşmelerin Tasnifi	15
a. Şekilsel Birleşmeler	15
a1. Tröst	16
a2. Holding	16
a3. Konsorsiyum	17
a4. Birleşme (Combination)	17
a4a. Devralma (Merger)	17
a4b. Satın alma (Acquisition)	18
a4c. Konsolidasyon (Consolidation)	18
a5. Ele Geçirme (Take Over)	18
a6. İş Ortaklıkları (Joint Venture).....	19
b. Şekilsel Olmayan Birleşmeler	19
b1. Centilmenlik Anlaşmaları	19
b2. Kartel	20
b3. Çıkar Grupları	20
2. Ekonomik Açıdan Birleşmelerin Tasnifi	21
a. Yatay Birleşmeler (Horizontal Mergers)	21
b. Dikey Birleşmeler (Vertical Mergers)	22
c. Karma Birleşmeler (Conglomerate Mergers)	24
c1. Ürün Genişleme (Product Extention)	24

c2. Pazar Genişleme (Market Extention)	24
c3. Saf Karma (Pure Conglomera) Birleşmeler	25
3. Alternatif Birleşme Tasnifi.....	25
a. Finansal Birleşmeler	25
b. Pazar Birleşmeleri	25
c. Üretim Birleşmeleri	25
C. ŞİRKET BİRLEŞMELERİNİN NEDENLERİ	26
1. Stratejik Nedenler	28
2. Pazar Yapısına İlişkin Nedenler	29
3. Ekonomik Nedenler	29
4. Yöneticilerin Kişisel Nedenleri	30
D. ŞİRKET BİRLEŞMELERİNİN FAYDA VE SAKINCALARI	30
1. Üretim Yönünden	30
2. Pazarlama Yönünden	31
3. Satın Alma Yönünden	31
4. Yönetim Yönünden	32
5. Finansman Yönünden	32
E. ŞİRKETLERİN BİRLEŞME SÜRECİ	34
1. Süreç Hakkında Genel Bilgi	34
2. Süreçteki Aşamalar	35
a. Birleşme Öncesi Aşamanın Yönetilmesi	35
b. Adayların Elenmesi	36
c. Kalan Adayların Değerlenmesi	36

d. Anlaşmanın Görüşülmesi	36
e. Birleşme Neticesi Bütünleşmenin Yönetilmesi	38

BÖLÜM II
TÜRKİYE UYGULAMASINDA ŞİRKET
BİRLEŞMELERİ

KISIM I
TÜRK TİCARET KANUNU AÇISINDAN ŞİRKET
BİRLEŞMELERİ

A. BİRLEŞME TANIMI	40
B. BİRLEŞME TÜRLERİ	41
1. Yeni Kuruluş	41
2. Devralma	41
C. BİRLEŞME ŞARTLARI	41
1. Genel Şartları	42
a. Aynı Türden Şirket Olma Zorunluluğu	42
b. Birleşme Kararı Alınması Tescili ve İlanı	42
c. Öz sermaye Tespitinin Yaptırılması ve Bilirkişi Raporu	43
d. Bilanço ile Beyanname Düzenlenmesi ve İlanı	43
e. Birleşme Kararının Kesinleşmesi	44
2. Diğer Şartları	44
a. Kollektif, Komandit ve Limited Şirketlere Yönelik.....	44
b. Anonim ve Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Şirketlere Yönelik	45
b1. Devralma	46

b2. Yeni Şirket Kurulması	47
b3. Hisseli Komandit Şirketçe Devralınma	48
b4. Kamu Tüzel Kişisince Devralınma	48
D. BİRLEŞMENİN HÜKÜMLERİ	48
1. Alacaklıların İtiraz Hakkı	48
2. Külli Halefiyet	49

KISIM II

REKABETİN KORUNMASI HAKKINDA KANUN AÇISINDAN ŞİRKET BİRLEŞMELERİ

A. GENEL AÇIKLAMA	50
B. REKABETİN KORUNMASI HAKKINDA KANUNDA YER ALAN DÜZENLEMELER	54
1. Birleşme veya Devralma	54
2. Birleşme ve Devralmaların Kurula Bildirilmesi	59
3. Birleşme ve Devralmanın Kurula Bildirilmemesi	61

KISIM III

SERMAYE PİYASASI KANUNU AÇISINDAN ŞİRKET BİRLEŞMELERİ

A. GENEL AÇIKLAMA	62
B. BİRLEŞME KAVRAMI	63
C. BİRLEŞMEYE İLİŞKİN ESASLAR	64
1. Yetkili Organlarca Ön Karar Alınması	64
2. Birleşmeye Esas Alınacak Mali Tablolar ve Özel Bağımsız Denetim ve Yönetim Kurulu Raporları ile Bilirkişi ve Uzman Kuruluş İncelemesi	64

3. Birleşme Oranının Hesaplanması Yöntemleri	68
4. Birleşme Sözleşmesi	69
5. Kurula Başvuru ve Onay Alınması	72
6. Pay Sahiplerinin Bilgilendirilmesi	73
7. Birleşme Sözleşmesinin Onaylanması ve Ortaklık Devralma Yoluyla Birleşme İşleminde Sermaye Artırım Kararı	74
8. Kurul Kaydına Alınma	75
9. Hisse Senetlerinin Teslimi	76
10. Kurula Bildirim	77

KISIM IV

VERGİ KANUNLARI AÇISINDAN ŞİRKET BİRLEŞMELERİ

A. GELİR VERGİSİ KANUNU AÇISINDAN ŞİRKET BİRLEŞMELERİ	79
1. Genel Açıklama	79
2. Vergilendirilmeyecek Haller	81
B. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU AÇISINDAN ŞİRKET BİRLEŞMELERİ	82
1. Genel Açıklama	82
2. Birleşme Halinde Vergilendirme	83
a. Birleşme Karı	83
b. Birleşme Karının Beyan Edilmesi ve Ödenmesi	85
c. Birleşmede Diğer Hususlar	86
c1. Amortisman Uygulaması	86
c2. Devralınan Kurum Zararı	87

c3. Yatırım İndirimi	87
3. Devir Halinde Vergilendirme	88
a. Devir İşleminin Mahiyeti	88
b. Devir İşleminde Vergilendirme	90
c. Devirde Diğer Hususlar	92
c1. Amortisman Uygulaması	92
c2. Devralınan Kurum Zararı	93
c3. Yatırım İndirimi	94
C. DİĞER VERGİ KANUNLARI AÇISINDAN ŞİRKET BİRLEŞMELERİ	95
1. Katma Değer Vergisi Kanunu	95
a. Birleşme İşleminde Katma Değer Vergisi	95
b. Devir İşleminde Katma Değer Vergisi	97
2. Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun	98
3. Damga Vergisi Kanunu ve Harçlar Kanunu	99
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	100
EKLER	104
YARARLANILAN KAYNAKLAR	129
ÖZET	140
SUMMARY	141

TABLolar LİSTESİ

<u>Tablo Nr</u>	<u>Tablo Adı</u>	<u>Sayfa Nr</u>
1	Şahıs Şirketleri ile Sermaye Şirketlerinin Karşılaştırılması..	6
2	Adi Şirket ile Sermaye Şirketinin Karşılaştırılması	9
3	Birleşme/Devralma Kararları 1997-2003.....	51
4	Birleşme/Devralmanın Niteliği 1997-2003 (Kapsam Dışı Başvurular Hariç)	52
5	Birleşme/Devralmanın Taraflarına Göre Dağılımı 2003	52
6	01.01.2003-31.12.2003 Tarihleri Arasında Birleşme ve Devralma İncelemesi Sonucunda Nihai Karara Bağlanan Dosyaların Sektörlere Göre Dağılımı	53
7	Birleşmelerin Ticaret ve Vergi Hukuku Açısından Karşılaştırılması	78

KISALTMALAR LİSTESİ

BKK	:	Bakanlar Kurulu Kararı
GVK	:	Gelir Vergisi Kanunu
İMKB	:	İstanbul Menkul Kıymetler Borsası
İTİA	:	İktisadi ve Ticari Bilimler Akademisi
KHK	:	Kanun Hükmünde Kararname
KVK	:	Kurumlar Vergisi Kanunu
Ltd.	:	Limited
Md.	:	Madde
RKHK	:	Rekabetin Korunması Hakkında Kanun
s.	:	Sayfa
SMMMO	:	Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası
SPK	:	Sermaye Piyasası Kanunu
SPKr	:	Sermaye Piyasası Kurulu
Şti.	:	Şirket
T.C.	:	Türkiye Cumhuriyeti
TOBB	:	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TTK	:	Türk Ticaret Kanunu
TTSG	:	Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi
TÜRMOB	:	Türkiye Muhasebeciler, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odalar Birliği
VUK	:	Vergi Usul Kanunu

GİRİŞ

İletişim ve bilgi teknolojilerinin hızla geliştiği, yatırım faktörleri ve ticaretin sınır tanımadığı, dünyadaki serbestleşme ortamında yoğun olarak yaşanan küreselleşmeyle birlikte şirketler, bütün bu etkenlerle şekillenen global pazar içerisinde var olabilmek ve oluşan global rekabet ortamına uyum sağlayabilmek amacıyla yoğun çaba sarf etmektedirler. Globalleşme, şirketlerin uluslararası alanda rekabet edebilir şekilde yapılanmalarını adeta dayatmaktadır. Bu durum, şirketlerin ulusal düzeyde olduğu kadar uluslararası düzeyde de güçbirliği yapmalarını gerektirmektedir. Ancak bu şekilde küresel pazarlarda etkin olarak yer almak söz konusu olmaktadır.

Yine şirketlerin ulusal ve uluslararası alanda yaşadıkları ekonomik krizler de, bunların birlikte hareket etmelerini ve güçlerini birleştirme gereksinimini ortaya çıkarmıştır.

Bütün bu nedenlerle şirketler, gerek ulusal gerekse uluslararası alanda işbirliği yapmaya ve güçlerini birleştirmeye dönük faaliyetlerini artırmışlar ve bununla birlikte şirket birleşmeleri kavramı ortaya çıkmıştır. Kurumsallaşma, büyüme, rekabet ortamını lehe çevirerek yeni pazarlar yaratma ve daha çok kar elde etme arzuları, şirket birleşmelerinin itici gücü olmuştur.

Şirket birleşmesi, iki veya daha fazla şirketinin birbirleriyle birleşerek yeni bir şirketi kurmaları veya bir yahut daha fazla ticaret şirketinin mevcut diğer bir ticaret şirketine katılması olarak tanımlanmaktadır. Şirket birleşmelerindeki temel neden büyüme olmakla birlikte, başka amaçlar da söz konusu olmaktadır. Birleşme yoluyla oluşan güç, her bir ekonomik varlık toplamından daha büyük, yani üretim, yatırım ve pazarlama güçlerinden daha büyük bir değere ulaşmakta ve bu durum ise $(2+2=5)$ ile ifade edilen “sinerji” (synergy) etkisiyle izah edilmektedir. Birleşme yoluyla şirketler, yaratılan bu etkiden yararlanmayı amaçlamaktadır.

Günümüzde oldukça yaygınlaşan ve son derece önemli hale gelen, şirket birleşmelerinin genel olarak açıklanması ve Türkiye uygulamasının hukuksal açıdan incelenmesi, bu tez çalışmamın konusunu oluşturmakta ve bu kapsamda çalışma iki bölümden oluşmaktadır.

Çalışmanın birinci bölümü şirket birleşmelerinin genel olarak açıklanmasından oluşmakta ve iki kısım halinde incelenmektedir. Birinci kısımda şirket tanım ve türleri kısaca irdelenmekte, ikinci kısımda ise şirket birleşmesine ilişkin kavram ve tanım, birleşme türleri, nedenleri, fayda ve sakıncaları ile birleşme süreci açıklanmaktadır.

Çalışmanın ikinci bölümünde ise, şirket birleşmelerinin Türkiye uygulamasına yer verilmiş olup, bu bölüm dört kısımdan oluşmaktadır. Şirket birleşmelerinin Türkiye uygulaması, Türk Ticaret Kanunu, Rekabetin Korunması Hakkında Kanun, Sermaye Piyasası Kanunu ve vergi kanunları açısından tasnif edilerek dört kısım halinde açıklanmaktadır. Bu bölümün;

- Türk Ticaret Kanunu açısından şirket birleşmelerinin açıklandığı birinci kısımda, birleşme tanımı, türleri, şartları ve birleşmenin hükümlerine yer verilmekte,
- Rekabetin Korunması Hakkında Kanun açısından şirket birleşmelerinin açıklandığı ikinci kısımda, şirket birleşmesi genel olarak açıklanıp, kanunda yer alan düzenlemeler anlatılmakta,
- Sermaye Piyasası Kanunu açısından şirket birleşmelerinin açıklandığı üçüncü kısımda, şirket birleşmesi genel olarak açıklanarak, birleşme kavramı ve birleşmeye ilişkin esaslara yer verilmekte,

- Vergi kanunları açısından Şirket birleşmelerinin yer aldığı dördüncü kısım ise gelir, kurumlar ve diğer vergi kanunlarında yer alan düzenlemeler çerçevesinde açıklanmaktadır..

Çalışmanın değerlendirme ve sonuç bölümünde ise, çalışma konusunun genel olarak değerlendirilmesine yer verilmiştir.

BÖLÜM I

ŞİRKET KAVRAMI, TASNİFİ VE ŞİRKET BİRLEŞMELERİ

KISIM I

ŞİRKET KAVRAMI VE TASNİFİ

A. ŞİRKET TANIMI

Şirket (ortaklık), kişilerin ekonomik amaçlarla bir araya gelmek suretiyle emek ve mallarını, bu ortak amaca ulaşmak için, bir sözleşme (akit) ile birleştirmeleridir (KIZILOOT-EYÜPGİLLER, 1996: s.1). Diğer ifadeyle şirket; iki veya daha fazla şahsın emek ve mallarıyla müştereken iktisadi bir gayeye erişmek için bir akitle birleşmeleridir (Başbakanlık, 1991, s.312). Yine şirket veya ortaklık, gerçek ve tüzel kişilerin ekonomik ve beyin güçlerini birleştirerek oluşturdukları, yasal, ekonomik ve teknik kuruluşlardır (ÇALDAĞ, 2003: s.3).

İşletmelerin, şirket veya ortaklık olarak adlandırılan şekli, gerçek ve/veya tüzel kişilerin sermaye, emek ve bilgilerini birleştirerek meydana getirdikleri ekonomik ve teknik kuruluşlar olarak tanımlanmaktadır (YALKIN, 1992: s.1). Şirketin söz konusu olması için gereken nitelikler aşağıdaki gibidir (AKAY, 1997a: s.6-7):

- 1) Şirketi oluşturan kişiler birden fazla olmalıdır,
- 2) Ortak bir amaç bulunmalıdır,
- 3) Ortak amaca ulaşılması için ortakların arasında bir anlaşma bulunmalıdır,
- 4) Amaca ulaşmak için ortaklar tarafından şirkete sermaye konulmalıdır.

Tek kişi işletmelerde sermaye zorunluluğu olmayıp, kazanç ve risk aynı kişiye aitken, şirketlerde birden fazla kişi tarafından işletmeye konulan sermaye ve birden fazla kişiye ait kazanç ve risk söz konusudur. Tek kişi işletmelerin sakıncaları

aşağıdaki gibi olup (ALPUGAN, 1990: s.7), şirketleşme yoluyla bu sakıncalar azaltılmaktadır;

- 1) Sınırsız mali sorumluluk vardır,
- 2) Büyüme imkanları sınırlıdır,
- 3) Yaşamı sürekli değildir,
- 4) Kredi alabilme imkanları sınırlıdır,
- 5) İşletme büyüdükçe yönetimde yetersiz kalınabilir,
- 6) Kalifiye işgücü sağlamada zorluklarla karşılaşılır.

Ortaklıkta, bir araya gelen kişiler arasında açık veya gizli bir anlaşma vardır ve bu anlaşma, belirli şartlarda bir ortaklık kurma iradesinin oluşması ile gerçekleşir. Bu durum, kişiler arasında hukuki bağın, ortakların iradeleri dışında bir hukuki sebebe, örneğin kanuna, kanun hükmünde kararnameye veya idari tasarrufa dayanması halinde, ortaklığın da söz konusu olmayacağını gösterir. Yine kanuni görev ifa etmek üzere oluşturulan kurumlar da (TOBB gibi) ortaklık değildirler. Devletin hakimiyetine dayalı tasarruflar ile oluşturulan birlikler de ortaklık sayılmazlar (POROY-TEKİNALP-ÇAMOĞLU, Mart 2000: s.28).

B. ŞİRKET TÜRLERİ

Birden fazla kimsenin ortak bir gayeyi gerçekleştirmek üzere emek ve sermayelerini bir araya getirerek oluşturdukları (AKINTÜRK, 1986: s.159) şirketler, genel olarak işletmelerin sınıflandırılması esaslara göre tasnif edilebilirler. İşletmelerin tasnif şekilleri içinde yer alan, hukuki yapılarına göre tasnifte şirketler, tabi oldukları kanunlara göre Borçlar Kanunu'na tabi ve Türk Ticaret Kanunu'na tabi şirketler olarak tasnif edilmektedir. Bu ayırım içinde, adi şirketler Borçlar Kanunu'na

göre oluşturulan şirketleri ve anonim, limited, kollektif, komandit ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler ise Türk Ticaret Kanunu'na göre kurulan şirketleri oluşturmaktadır. Şirketin yapısını oluşturan şahısların ve sermayenin dikkate alınarak, bunlardan hangisinin ön planda olduğu dikkate alınarak yapılan tasnifte ise şirketler, şahıs şirketleri ve sermaye şirketleri olarak ayrılmaktadır (PULAŞLI, 1995: s.7). Şahıs şirketleri ile sermaye şirketlerinin taşıdıkları belli başlı farklı özellikleri karşılaştırmalı olarak aşağıdaki gibidir (BEKTÖRE-ÇÖMLEKÇİ, 1990: s.199,200):

Tablo: 1
Şahıs Şirketleri İle Sermaye Şirketlerinin Karşılaştırılması

	Şahıs Şirketleri	Sermaye Şirketleri
Ortaklar Açısından	Komandit şirkette komanditer ortak dışında, gerçek kişilerdir.	Gerçek ve tüzel kişi olabilirler.
Ortakların Sorumluluğu Açısından	Komandit şirkette komanditer ortak dışında, şirketin borçlarından dolayı sınırsız, tüm malvarlığıyla sorumludurlar.	Ortakların sadece şirkete koymayı taahhüt ettiği sermaye ile sınırlandırılmıştır.
Sermaye Sınırı Açısından	Kuruluş için gereken sermaye miktarı kanunda rakamsal olarak belirlenmemiş, ancak faaliyet konusu ile uyumlu ve gerekli olma koşulu aranmaktadır	Anonim ve limited şirket kuruluşundaki en az sermaye miktarı TTK'nda belirlenmiştir.
Sermaye Niteliği Açısından	Komandit şirkette komanditer ortak dışında, kişisel emek ve ticari saygınlık sermaye olarak konulabilir.	Kişisel emek ve ticari saygınlık, sermaye olarak konulamaz.
Sözleşme Değişikliği	Ortakların oybirliği ile	Ortakların oyçokluğu ile

Açısından	değiştirilebilir.	değiştirilebilir.
Sona Erme Açısından	Ortaklardan birinin ölümü, iflası veya haciz altına alınması sona erme nedenidir.	Ortağın ölümü, iflası veya haciz altına alınması şirketin sona ermesini gerektirmez.
Kuruluş Amacı Açısından	Yalnız ticari işletme işletmek amacıyla kurulabilir.	Her türlü iktisadi amaç ve konu için kurulabilir.
Sermaye Payları Açısından	Sermaye paylara bölünmemiştir.	Sermaye paylara bölünmüştür.
Yönetim Açısından	Her ortağın yönetim, temsil ve denetim hakkı vardır.	Yönetim, temsil ve denetim yetkileri, şirketin belirli organlarına aittir.
Oy Hakkı Açısından	Her ortağın eşit oy hakkı vardır	Oy hakkı, ortağın şirketteki sermaye payı ile orantılıdır.
Ortaklık Devri Açısından	Ortaklığın devri güçtür.	Pay sahipliğinin devri kolaylaştırılmıştır.
Kuruluş İzni Açısından	Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'ndan izin alınmasına gerek yoktur.	Eshamlı komandit şirket dışında, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'ndan izin alınır.
Vergi Mükellefiyeti Açısından	Şirketin kurumlar vergisi mükellefiyeti yoktur.	Şirket kurumlar vergisi mükellefidir.
Yedek Akçe Ayrılması Açısından	TTK'na göre yedek akçe ayrılmak zorunda değildir.	Eshamlı komandit şirket dışında, TTK hükümlerine göre yedek akçe ayrılmak zorundadırlar.
Ticaret Ünvanı Açısından	Ticaret ünvanında ortaklardan en az birinin adının bulunması zorunludur.	Ticaret ünvanında ortaklardan en az birinin adının yer alması zorunlu değildir.

1. Borçlar Kanunu'na Göre Kurulan Şirketler :

a. Adi Şirket :

Borçlar Kanunu'na göre kurulan ve bu Kanun'da düzenlenen şirketlere adi şirket denir. Borçlar Kanunu'nun 520'nci maddesinde; "Şirket bir akittir ki onunla iki veya ziyade kimseler, sayılarını ve mallarını müşterek bir gayeye erişmek için birleştirmeği iltizam ederler. Bir şirket, ticaret kanununda tarif edilen şirketlerin mümeyyiz vasıflarını haiz değil ise bu bap ahkâmına tabi adi şirket sayılır." Şeklinde düzenleme yapılarak adi şirket tanımlanmıştır. Bir şirket Türk Ticaret Kanunu'nda tanımlanan ayırdedici nitelikleri taşııyorsa ve özel kanunu ile kurulan şirket türünde değilse adi şirket sayılır (LALİK-SÜRMEİ-BENLİGİRAY, 1991: s.547). Bu halde Türk Ticaret Kanunu dışında kurulan şirketler, adi şirket olarak Borçlar Kanunu'na tabidir.

Adi Şirketlere ilişkin düzenlemeler Borçlar Kanunu'nun 520-541'inci maddeleri arasında yer almıştır. Bu şirketler, kanunen yasak olmayan her türlü iktisadi ve ticari amacın gerçekleşmesi için kurulabilirler (SOYGÜR, 1995: s.5). Adi şirketlerin temel özellikleri aşağıdaki gibidir (TÜREDİ, 1994: s.9):

- 1) Ticaret ünvanı kullanmak zorunda değildirler,
- 2) Borçlar Kanunu hükümlerine tabidirler,
- 3) Tüzel kişilikleri yoktur,
- 4) Ticaret siciline kaydedilmezler.

Adi şirket ile ticaret şirketleri arasındaki farklılıklar aşağıdaki gibidir (ÇALDAĞ, 2003: s.27).

Tablo: 2
Adi Şirket İle Sermaye Şirketinin Karşılaştırılması

	Adi Şirketler	Ticaret Şirketleri
Tabi Oldukları Kanun Açısından	Borçlar Kanunu hükümlerine tabidirler	Türk Ticaret Kanunu hükümlerine tabidirler
Şirketin Kişiliği Açısından	Ortakların kişiliği dışında, ayrı bir tüzel kişiliği yoktur.	Ortakların kişiliğinden ayrı bir tüzel kişiliğe sahiptirler
Kuruluş Açısından	Kuruluşları yazılı bir şekle tabi değildir. Sözlü anlaşmayla da kurulabilir. Ortakların karar vermesi yeterlidir.	Kuruluşları yazılı şekle tabidir. Kuruluş için yazılı ana sözleşme notere tasdik ettirilir. Ticaret siciline kaydedilir. Bakanlık izni ve Ticaret mahkemesi onayı alınır
Defter Tutma Yükümlülüğü Açısından	VUK'na göre işletme hesabı esasında veya bilanço esasında defter tutarlar.	VUK'na göre bilanço esasında defter tutmak zorundadırlar
Sermaye Hareketleri Açısından	Sermaye artırımı ve azatımı için yasal işlem gerekmez. Bu durum yazılı yapılır ve ortakların oybirliğiyle kararlaştırılır.	Sermaye değişiklikleri kuruluştaki merasime tabidir.

2. Türk Ticaret Kanunu'na Göre Kurulan Şirketler :

a. Anonim Şirket :

Sermaye şirketlerinden biri olan anonim şirket Türk Ticaret Kanunu'nun 260-502'nci maddeleri arasında düzenlenmiştir. Anonim şirket, bir unvana sahip olan,

esas sermayesi belirli ve paylara bölünmüş bulunan ve borçlarından dolayı yalnız mamelekiyle sorumlu olan şirkettir (TTK, Md.269). Ortakların sorumluluğu, taahhüt etmiş oldukları sermaye payları ile sınırlıdır (TTK, Md.269).

Anonim şirketlerin önemli özellikleri aşağıdaki gibidir (DOĞRUSÖZ-SOMER, 1994: s.2) :

- 1) Ortak sayısı en az beş kişi olup, ortaklar gerçek veya tüzel kişiden oluşabilir,
- 2) En az sermayesi belli tutarda ve en az 50.000.000.000 TL olmalıdır,
- 3) Şirketin sermayesi birbirine eşit paylara bölünmüş olmalıdır,
- 4) Üçüncü kişilere karşı sorumluluğu şirket varlığı ile sınırlıdır,
- 5) Bir ticaret ünvanı bulunmalıdır,
- 6) Ortakların sorumluluğu, şirkete koydukları sermaye ile sınırlıdır.

Anonim şirketler, kanunen yasak olmayan her türlü iktisadi amaç ve konular için kurulabilir ve şirketin hisse senetleri kıymetli evrak sayıldığından, menkul kıymet olarak alım satıma konu edilebilir (ÖZBALCI, 2003a: s.53).

Anonim şirket kuruluşu, uygulanacak prosedür açısından ani ve tedrici kuruluş olarak iki şekilde gerçekleştirilir (TTK, Md.276). Ani kuruluşta sermayenin tamamının ortaklar tarafından taahhüdü söz konusu iken, tedrici kuruluşta sermayenin bir kısmının kurucu ortaklar tarafından taahhüdü söz konusu olup, geri kalan sermaye için halka başvurulması söz konusudur (TTK, Md.276).

Ani kuruluşta, sözleşme düzenlenmesi, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'ndan izin alınması, Ticaret Mahkemesi tarafından onama, ticaret siciline tescil ve ilan olmak üzere dört aşama mevcut iken, tedrici kuruluşta bunlara ek olarak, izin ve onama

aşamaları arasında bir de “halka başvurma” aşaması mevcuttur (KIZILOT-EYÜPGİLLER, 1996: s.596).

Anonim şirket, yönetim kurulu tarafından idare ve temsil olunur (TTK, Md.317) ve genel kurul, yönetim kurulu ve denetim kurulu olmak üzere üç organa sahiptir (AKAY, 1997a: s.11).

b. Limited Şirket :

Limited şirket sermaye şirketi olup, Türk Ticaret Kanunu'nun 503-556'ncı maddeleri arasında düzenlenmiştir. İki veya daha fazla hakiki veya hükmi şahıs tarafından bir ticaret unvanı altında kurulup, ortaklarının sorumluluğu koymayı taahhüt ettikleri sermaye ile sınırlı ve esas sermayesi belirli olan şirkete limited şirket denir (TTK, Md.503). Limited şirkette ortaklar tarafından konulan sermaye için, anonim şirkette olduğu gibi hisse senedi çıkarılamaz (TTK, Md.503).

Geniş bir tanımlama ile limited şirket, bir unvan altında banka ve sigortacılık dışında iktisadi amaç için kurulan, sermayesi belirli, ortakların sorumluluğu yüklendikleri sermaye payları ile sınırlı, medeni haklardan yararlanma ehliyeti işletme konusuyla sınırlı, tüzel kişiliğe haiz, en az iki en fazla elli ortak tarafından kurulan bir ticaret şirkettir (İMREGÜN-MERİH-TEKİL, 1992: s.252).

Limited şirketler, bankacılık ve sigortacılık dışında her türlü ekonomik faaliyette bulunabilirler ve en az sermayesinin 500.000.000 TL olması gerekir (ÇALDAĞ, 2003: s.527).

Limited şirketin kurulması, sözleşme düzenlenmesi, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'ndan izin alınması, Ticaret Mahkemesi tarafından onama, ticaret siciline tescil ve ilan ile gerçekleşir.

Limited şirketin idare ve temsili, müdürler vasıtasıyla olur. Aksi kararlaştırılmadıkça, ortaklar hep birlikte müdür sıfatıyla şirket işlerini idareye ve

şirketi temsile yetkilidirler. Şirket sözleşmesi veya genel kurul kararı ile şirketin idare ve temsili ortaklardan bir veya birkaçına bırakılabilir (TTK, Md.540). Şirketin organları, genel kurul, müdürler ve 20 ortaktan fazla olanlarda bir veya daha fazla denetçiden oluşur.

c) Sermayesi Paylara Bölünmüş (Eshamli/Hisseli) Komandit Şirket :

Bir sermaye şirketi olan, sermayesi paylara bölünmüş (eshamli/hisseli) komandit şirket, Türk Ticaret Kanunu'nun 475-484'üncü maddelerinde düzenlenmiştir. Sermayesi paylara bölünen ve ortaklarından bir veya birkaçı şirket alacaklarına karşı bir kolektif şirket, diğerleri bir anonim şirket ortağı gibi sorumlu olan şirkete, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket denir (TTK, Md.475).

Şirket kuruluşunda en az beş ortak bulunması ve bunlardan en az birinin komandite olması gerekmektedir. Şirket ortakları, komandite ve komanditerlerden oluşur. Bunlardan komandite ortakların sorumluluğu sınırsız, komanditer ortakların sorumlulukları ise koydukları sermaye ile sınırlıdır. Bu şirkette sermaye paylara bölünmüş olup, bu sermaye paylara bölünmeksizin sadece birden çok komanditerin iştirak nispetlerini göstermek amacıyla kısımlara ayrılmış olursa adi komandit şirket söz konusudur (TTK, Md.475).

Şirket kuruluşu, ana sözleşmenin düzenlenmesi, kurucularla ve komandite ortakların imzalaması ve imzaları noterce tasdiki, Ticaret Mahkemesi tarafından onama, ticaret siciline tescil ve ilan ile gerçekleşir. Bu şirketin kuruluşunda Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'ndan izin alınmasına gerek yoktur (KİSHALI, 2000: s.162).

Şirketin organları genel kurul ve murakıplardan (denetçilerden) oluşur. Şirketin yönetimi ve temsili komandite ortaklar tarafından gerçekleştirilir (TTK, Md.481). Genel kurul kararlarının yerine getirilmesi, murakıplara aittir ve şirkette komandite ortaklar murakıp olamazlar (TTK, Md.484).

d) Komandit Şirket :

Şahıs şirketi niteliğinde olan komandit şirket, Türk Ticaret Kanunu'nun 243-268'inci maddelerinde düzenlenmiş olup, adi komandit şirket olarak da anılır. Ticari bir işletmeyi, bir ticaret unvanı altında işletmek amacıyla kurulan ve şirket alacaklılarına karşı ortaklardan bir veya bir kaçının sorumluluğu sınırlandırılmamış ve diğer ortak veya ortakların sorumluluğu belirli bir sermaye ile sınırlandırılmış olan şirkete komandit şirket denir (TTK, Md.243).

Şirket ortaklarından, sorumlulukları sınırlı olmayanlara komandite, sorumlulukları sınırlı olanlara ise komanditer denir ve yine komandite ortakların hakiki şahıs olmaları zorunlu olup, hükmi (tüzel) şahıslar ancak komanditer ortak olabilirler (TTK, Md.243).

Şirketin komandite ve komanditer olarak en az iki ortak tarafından kurulması gerekir. Şirket kuruluşu, ana sözleşmenin düzenlenmesi, imzaların noterce tasdiki ve ticaret siciline tescil ve ilan ile gerçekleşir (LALİK, 1985: s.108).

Şirketin yönetimi komandite ortak tarafından yapılır ve komanditer ortaklar şirketi yönetemez ve temsil edemezler. Komanditer ortak dönem sonlarında şirket hesaplarında denetim yapabilirler (AKAY, 1997a: s.10):

e) Kollektif Şirket :

Şahıs şirketi olan kollektif şirket, Türk Ticaret Kanunu'nun 153-242'nci maddelerinde düzenlenmiştir. Ticari bir işletmeyi, bir ticaret unvanı altında işletmek amacıyla hakiki şahıslar (gerçek kişiler) arasında kurulan ve ortaklarından hiçbirisinin sorumluluğu şirket alacaklarına karşı sınırlandırılmamış olan şirkete, kollektif şirket denir (TTK, Md.153). Kollektif şirketin Kanundaki tanıma göre özellikleri aşağıdaki gibidir (ÇALDAĞ, 2003: s.3).

- 1) Şirketin ünvanı, ortaklardan birinin veya tümünün adını içermelidir,

- 2) Şirket yalnız gerçek kişiler arasında kurulabilir,
- 3) Ortaklar şirket alacaklarına karşı sınırsız sorumludurlar.

Kollektif şirketin kuruluşu, en az iki gerçek kişi ortak tarafından yapılabilir. Şirket kuruluşu, ana sözleşmenin düzenlenmesi, imzaların noterce tasdiki ve ticaret siciline tescil ve ilan ile gerçekleşir (TTK, Md.154,157). Şekil şartlarındaki eksiklik halinde kollektif şirket doğmaz ve adi şirket hükümleri geçerli olur (TTK, Md.156).

Ortaklardan her biri ayrı ayrı şirketi yönetme yetkisine sahiptir. Ancak şirket sözleşmesiyle veya ortakların çoğunluğu ile idare işleri, ortaklardan birine veya birkaçına yahut hepsine verilebilir (TTK, Md.160,175).

KISIM II

ŞİRKET BİRLEŞMELERİ

A. BİRLEŞME KAVRAM VE TANIMI

Ticaret şirketlerinin, özellikle sermaye şirketlerinin birleşmesiyle ilgili olarak, çeşitli ülkelerin hukuki düzenlemelerinde farklı kavramlar kullanılmakta olup, Latince kökenli Avrupa dillerinin pek çoğunda Almanca ve Fransızca fusion, İtalyanca fusiona kelimeleriyle, Anglo-Sakson hukuk çevrelerinde işletme birleşmeleri merger kelimesiyle, İngiliz hukukunda amalgamation ve Amerikan hukukunda consolidation kelimeleri birleşme anlamında kullanılmaktadır (TÜRK, 1996: s.3-4).

İşletme birleşmeleri, literatürde genellikle “combination”, “merger”, “acquisition”, “consolidation” kelimeleriyle eş anlamlı kullanılmakta olup, yazarlar genellikle acquisition yerine satın almayı ve birleşen işletmelerin kişiliklerini ortadan kaldırarak yeni bir işletmenin ortaya çıkması şeklindeki birleşmede ise consolidation

(konsolidasyon) kavramını kullanmışlardır (AYDIN, 1990: s.10). Sonuçta, bütün bu ifadeler şirket birleşmesi olarak kabul edilmektedir.

Dar anlamda işletme birleşmesi, iki veya daha çok işletmenin tek bir bütün haline gelmesini (AKAY, 1997a: s.12), geniş anlamda işletme birleşmesi ise iki veya daha çok işletmenin büyüme amacıyla faaliyetlerini, ekonomik ve hukuki açıdan tek bir birlik haline getirmesi veya işbirliğine gitmesidir (AKAY, 1997b: s.91).

Birleşmeden en az iki veya daha çok, hukuki açıdan bağımsız olan işletmelerin, ekonomik veya hukuksal yönden bütünleştirilmeleri anlaşılmakta ve bu şekilde işletmeler arası birleşme, birleşme zamanına kadar bağımsız olan işletmelerin, yeni bir işletme altında toplanarak tek karar ve uygulama ortamının oluşturulduğu bir entegrasyon şekli olmaktadır.

İşletme birleşmesi ile bir veya daha fazla işletmenin kontrolü, diğer bir işletme tarafından elde edilmekte veya iki veya daha fazla işletmenin çıkarlarının birleştirilmesi ifade edilmektedir (DURMUŞ, 1992: s.172). İşletmeler arasında kurulan işbirliğinin birleşme olarak adlandırılması için, ekonomik birlikteliğin yanı sıra bu işletmelerin hukukende bir araya gelmesi gerekmektedir. İki veya daha fazla firmanın bir araya gelmek suretiyle, önceki tüzel kişiliklerini kaybederek yeni bir firma oluşturmaları, birleşme (konsolidasyon) kavramı ile ifade edilmektedir (AKGÜÇ, 1985: s.809).

B. ŞİRKET ENTEGRASYONLARI VE BİRLEŞMELERİN TASNİFİ

1. Hukuksal Açıdan Birleşmelerin Tasnifi :

a. Şekilsel Birleşmeler :

Belirli bir şekle yani biçime uygun olarak gerçekleştirilen birleşme türleri bu grubu oluşturmakta olup bunlar da, bağımsız birimlerin bağımsızlıklarını koruyarak oluşturdukları birleşmeler (tröst, holding, konsorsiyum, acquisition, joint venture) ve

bağımsız birimlerin bağımsızlıklarını ortadan kaldırarak oluşturdukları birleşmeler (birleşme=merger, bütünleşme=consolidation, ele geçirme=take over) şeklinde ortaya çıkmaktadır (AKAY, 1997a: s.21).

a1. Tröst :

Şirketler şirketi olarak adlandırılan ve birçok işletmenin iktisadi, mali ve teknik güçlerini bir araya getirerek tek bir işletme halinde kaynaşmasını sağlayan mali bileşim şeklinde tanımlanan tröst (<http://www.ekonomist.com.tr/apps/dictionary.app/dictionary.php/es.dict/tröst> 11.01.2005), esasta birden fazla teşebbüsün, ekonomik ve hukuki bağımsızlıklarını kaybederek birleşmesinden oluşan teşebbüstür.

Teşebbüslerin birleşmesiyle oluşan tröstün, sermaye yapısı güçlenir, yönetim tek elden yapılır, rekabet büyük ölçüde ortadan kalkar ve karı artırır, yönetim masrafları ve bürokrasisi fazladır, politik baskı aracı olma özelliği vardır (ŞAHİN, 1989: s.36).

a2. Holding :

Bir şirketin, diğer bir ya da birkaç şirkete, bunların yönetiminde etkin olacak şekilde katılması, holding olarak tanımlanmaktadır (ÇETİN, 1997: s.8). Yani esasta ticari ve sınai faaliyeti olmayan, başka şirketlerin hisse senetlerini alarak, bu yolla o şirketlerin yönetimini ele alan şirket, holding şirkettir.

Sermaye şirketlerinin holding bünyesinde toplanmasının amacı, yönetim, sermaye ve denetim açısından birleşmek yoluyla, finans ve yönetim yapılarını güçlendirmek ve bu yolla ticari faaliyet ve organizasyonlara daha güçlü katılım sağlamaktır (KIZILOT-EYÜPGİLLER, 1996: s.41).

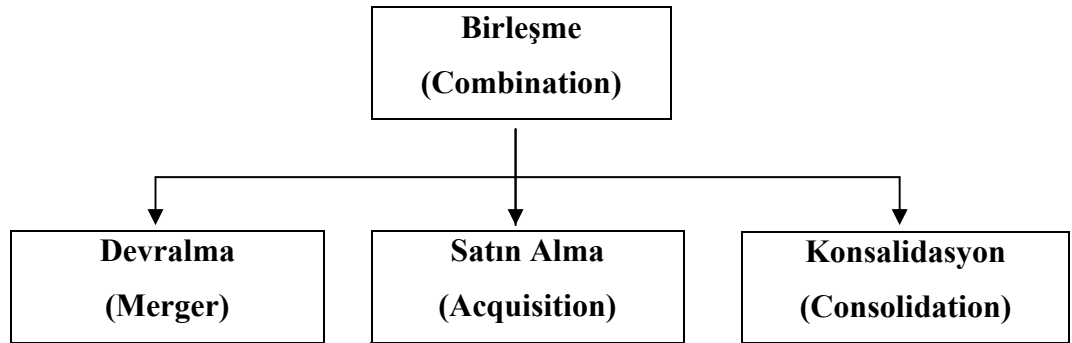
Holding çatısı altında birleşmede, kurulacak holdingin finansal holding veya yönetsel holding şeklinde faaliyette bulunması söz konusudur (SARIKAMIŞ, 2003: s.44).

a3. Konsorsiyum :

Çeşitli kuruluşların merkezi bir yönetim altında toplanması anlamına gelen Latince bir kelime olan konsorsiyum, birden fazla firmanın belli bir projenin gerçekleştirilmesi için bir araya gelmesiyle oluşturulan şirketler birliğidir. Özellikle baraj, köprü gibi, tek bir firmanın, projenin tümünü tamamlamasının zor olduğu işlere yönelik kurulur (<http://www.ekonomist.com.tr/apps/dictionary.app/dictionary.php/es.dict/konsorsiyum> 11.01.2005).

a4. Birleşme (Combination) :

Birleşme (Combination), iki şirketin faaliyetlerinin birleştirilmesine verilen genel bir ad olup, benzer büyüklükteki iki şirket arasında piyasa gücü ve verimliliğini artırma amacıyla, hisse senetlerinin el değiştirmesi yoluyla yapılırlar ve bu birleşmeler aşağıdaki gibi üç şekilde gerçekleştirilirler (AKAY, 1997a: s.22,23,39):

a4a. Devralma (Merger) :

Türk Ticaret Kanunu'nda iltihak olarak adlandırılan bu birleşmede, bir işletmenin başka bir işletmeyi bütün aktif ve pasifiyle devralması söz konusu olup, devralınan işletmenin tasfiyesi sonucu hukuksal varlığının sona ermesi şeklinde gerçekleşen birleşme şeklidir. Burada devralan şirket hukuksal varlığını yani tüzel kişiliğini korurken, devir olunan şirket devralan şirketin bünyesinde yok olmaktadır.

a4b. Satın alma (Acquisition) :

Satın alma işlemi, varlıkların satın alınması veya hisselerin satın alınması yoluyla gerçekleştirilir. Bir işletmenin varlıklarının veya hisselerinin tamamının veya bir kısmının, bir başka işletme tarafından satın alınması yoluyla gerçekleşen birleşmedir. Burada satın alınan işletmenin hukuksal varlığı yani tüzel kişiliği devam eder (GÜNEŞ-AKBIYIK, 2002: s.41) .

a4c. Konsolidasyon (Consolidation) :

Bu tür işletmeler Türk Ticaret Kanunu'nda tam birleşme olarak adlandırılmakta olup (GÜNEŞ-AKBIYIK, 2002: s.41), konsolidasyonda iki veya daha fazla işletmenin hukuksal varlıklarını sona erdirmek suretiyle, bütün hak ve varlıklarını yeni oluşturulan işletmede toplamaları söz konusu olmaktadır (TEKİNALP-ÇAMOĞLU, 1995: s.63).

a5. Ele Geçirme (Take Over) :

Ele geçirme, bir şirketin başka bir şirketin yönetimini kontrol ya da sahiplik etmek amacıyla, o şirketin hisse senetlerini satın almasıdır. Burada, satın alma hedef şirketin ortaklarına satın alma teklifinde bulunularak gerçekleştirilebileceği gibi, ikincil pazarda hisse senetleri işlem gören şirketin, hisse senetlerinin bu pazardan satın alınması şeklinde de gerçekleştirilebilir (SARIKAMIŞ, 2003: s.4). Satın alınmak istenen hedef şirketin yönetiminin, kendi hisse senetlerinin satın alınmasına onay vermesi halinde dostça devir alma (friendly take over), onay vermemesi halinde düşmanca (hostile take over) devir alma söz konusudur (SARIKAMIŞ, 2003: s.4). Yine ele geçirmenin literatürde geçen diğer ismi hileli ele geçirme olup, burada ele geçirme nedeniyle spekülörlerin haksız kazanç elde etmeleri söz konusudur (AKAY, 1997a: s.17).

a6. İş Ortaklıkları (Joint Venture) :

İş ortaklığı, iki veya daha fazla işletmenin belirli bir iktisadi amaca ulaşmak gayesiyle gerçekleştirdikleri ortak girişim için kullanılan deyimdir. Sözleşmeye dayalı ve sermayeye katılmalı olarak iki şekilde gerçekleşebilmekte olup, sözleşmeye dayalı ortak girişimde; tüzel kişiliğe haiz herhangi bir şirket kurmaksızın belli bir ticari faaliyetten kar elde etmek isteyen iki veya daha fazla kişinin işbirliği söz konusu iken, sermayeye katılmalı ortak girişimde; iki veya daha fazla sayıda birbirinden ekonomik ve hukuki bakımdan bağımsız şirketlerin ortak bir menfaat elde etmek ve riski paylaşmak amacıyla yeni bir şirket kurmak veya mevcut bir şirkete ortak olmak yoluyla gerçekleştirdikleri bir işbirliği söz konusudur (SUMER-PERNSTEINER, 2004: s.158). Ortak girişimde, girişimin kurucuları ana şirketler, varlıklarını korumaya devam ederek yeni bir işletme kurmakta ve onu kontrol etmektedirler (SUMER-PERNSTEINER, 2004: s.159).

Türk hukuk sisteminde ticaret şirketi şeklinde tanımlanmayan iş ortaklıklarının statüsü, Borçlar Kanunu'ndaki adi şirketin tabi olduğu esaslar dahilinde belirlenmektedir. İş ortaklığının kuruluş, çalışma, sermaye ve ortaklar arasındaki ilişkileri ile tasfiyesi, Borçlar Kanunu'nda düzenlenen adi şirketlerin statüsüne tabidir (SEZER-ERGİN, 2000: s.6; TUNCER, 1996: s.103).

b. Şekilsel Olmayan Birleşmeler :

Belli bir şekle ve biçime bağlı olmadan, işletmelerin hukuki varlıklarını korudukları, çeşitli konularda (rekabetin sınırlandırılması gibi) işletmeler arası işbirliği yapmaya yönelik birleşmelerdir (AKAY, 1997a: s.24).

b1. Centilmenlik Anlaşmaları :

Birden fazla işletmenin aralarında işbirliği yapmak, rekabeti sınırlandırmak, piyasalar karşısında pozisyonlarını güçlendirmek amacıyla yaptıkları protokoller olup, bu protokoller genellikle yazılı olarak yapılmazlar (AKAY, 1997a: s.24).

b2. Kartel :

Bağımsız tüzel kişilik sahibi olan işletmelerin kendi aralarında rekabeti ortadan kaldırmak yada sınırlamak amacıyla yaptıkları anlaşma ile oluşturulan, piyasayı denetleyebilmek amacıyla örgütlenmiş şirketler topluluğu olup, bir iş alanında özellikle üretimi ve fiyatı kontrol altında tutmak için oluşturulmaktadır. Kartelde, aynı üretim kolunda çalışan çeşitli şirketlerin, aralarındaki rekabeti kaldırmak, üretim miktarını ve fiyatları kararlaştırmak amacıyla gerçekleştirdikleri birlik söz konusudur (<http://www.ekonomist.com.tr/apps/dictionary.app/dictionary.php/es.dict/kartel> .12.01.2005). Kartel aynı alanda çalışan iki yada daha fazla şirketin rekabeti azaltmak veya yok etmek için, hukuksal bağımsızlıklarını yitirmeden gerçekleştirdikleri bir anlaşma ile oluşturdukları tekellerdir (MUCUK, 1996: s.50).

Karteller, ekonomik güçlerine dayanarak fiyatları son derece yüksek tutabildikleri, kalitesiz malları yüksek fiyatlayarak piyasaya sürebildikleri ve benzer sakıncaları nedeniyle devletlerce korunmazlar ve bu anlaşmalara devlet izin vermediğinden genellikle gizli yapırlar (ŞAHİN, 1989: s.35, 36).

b3. Çıkar Grupları :

Çıkar gruplarında, değişik işletmelerin hisse senetleri, aile üyelerinin veya birbirine çok yakın kişilerin oluşturduğu belli bir grubun elinde toplanmak suretiyle, söz konusu grup tarafından bu işletmeler, belli bir amaç doğrultusunda yönlendirilip, yönetilmektedir (AKAY, 1997a: s.24).

2. Ekonomik Açıdan Birleşmelerin Tasnifi :

a. Yatay Birleşmeler (Horizontal Mergers) :

Birleşmeyi arzulayan şirket yönetiminin aynı iş kolunda faaliyet gösteren bir firma ile birleşmesine, yatay birleşme denir (SARIKAMIŞ, 2003: s.42). Faaliyette bulunulan iş kolundaki piyasa payını artırmaya yönelik büyümedir. Şirket tarafından yaratılan fonlar, aynı iş kolundaki yatırımları artırılarak veya benzer malları üreten firmalarla birleşmek suretiyle yatay büyüme gerçekleştirir. Yatay büyümede, firma rekabet gücü artırılarak tekelleri bir güç haline gelme eğilimi vardır (AKGÜÇ, 1985: s.807,808). Bu tür birleşmeye, şirketin çalışma alanındaki etkinliğinin ve büyüklüğünün artırılmasının yanı sıra, sağlam bir organizasyon yapısına, iş alanındaki bilgi birikimine ve iyi bir yönetici kadrosuna sahip küçük bir firmanın ele geçirilmesi gibi etkenler neden olur (SARIKAMIŞ, 2003: s.42,43).

Herhangi bir mal veya hizmetin aynı evresinde faaliyet gösteren birimlerin bir araya toplanması ile sağlanan büyüme olarak tanımlanan yatay büyümenin en tipik örneği zincir mağazalardır (GÜNEŞ-AKBIYIK, 2002: s.36).

Yatay birleşmeden beklenen yararlar (AKAY, 1997a: s.12);

- 1) Kaynak kullanımındaki etkinliğe zemin hazırlamak,
- 2) Üretim maliyetlerinde tasarruf ve üretimde ihtisaslaşmayı sağlamak,
- 3) Mal ve hizmet pazarlamasında kullanılan dağıtım kanallarında, avantajlı duruma geçmek,
- 4) Üretim teknolojisi ve diğer konularda işbirliğini sağlamak,
- 5) Birleşme öncesi aleyhte gelişen rekabetin ortadan kaldırılması ile ortak amaçlara yönelme olanağını sağlamaktır.

Sonuçta yatay birleşmelerin, sağlayacağı fayda ve handikaplar aşağıdaki gibi olmaktadır (ÇELİK-AY, s.13,14):

Faydaları:

- 1) Araç yada makineler tüm zamanı ve gücü belirli bir ürüne ayrılacağından, araç, gereç ve makinelerde uzmanlaşma sağlanır,
- 2) Mal ve hizmetler en yakın üretim birimlerinden teslim edileceğinden taşıma maliyetleri azalır, reklam ve satış gayretleri birleştirilip etkinikleştirilerek pazarlamada artı ekonomiler sağlanır,
- 3) Bir işletmenin ileri üretim teknikleri ve pazarlama faaliyetindeki etkinlikler diğer işletmeye transfer edilerek, kaynak kullanımında etkinlik sağlanır,
- 4) Aynı faaliyet alanındaki rakip firmaların birleşmesiyle rekabet azalır.

Sakıncaları:

- 1) Birleşme faaliyetlerinin giriş engellemeleri sonucu rekabeti daraltması, şirket dışındaki firmalara zarar verebilir,
- 2) Birleşme sonrası fiyatlar, birleşme öncesi fiyatlara göre daha da düşebilir,
- 3) Birleşme ile katılımcı firmaların ortak karları düşebilir.

b. Dikey Birleşmeler (Vertical Mergers) :

Herhangi bir malın yada hizmetin üretimden satışa kadar olan farklı aşamalarda faaliyette bulunan işletmeler arasında yapılan birleşmeye, dikey birleşme denir (ÇELİK-AY, s.14). Bu birleşmede herhangi bir mal veya hizmetin hammaddeden

ürünün pazarlamasına kadar geçen süreç içerisinde faaliyette bulunan işletmelerin birleşmesi söz konusudur.

Dikey birleşme olarak tanımlanan birleşmenin, alıcılar açısından tercih edilme nedenleri aşağıdaki gibidir (BERK, 1990: s.384):

- 1) Zaman, kalite ve sayısal açılardan ihtiyaçların üretim yapısına uydurulması,
- 2) Satış depolarının azaltılması veya ortadan kaldırılması,
- 3) Üretimde kullanılmayan yada artık ihtiyaç duyulmayan mal mevcutlarına son verilmesi,
- 4) Pazarda alıcıların hakimiyeti söz konusu ise satıcılar arasındaki rekabetin ortadan kaldırılması,
- 5) Satış ve dağıtım organizasyonlarının azaltılarak, maliyetlerden tasarruf sağlanması.

Dikey birleşmede işletme ya geriye (aşağıya) doğru kendisine girdi sunan firmalarla, yada ileriye (yukarıya) doğru çıktısını satın alan firmalarla birleşmektedir. Geriye doğru birleşme ile; bünyesinde birleşilen firmaya hammadde, malzeme veya hizmet tedarikinde maliyet avantajları sağlamakta, hammadde kaynaklarının kontrolü sonucu hammadde tedarikini ve depolama maliyetlerini aşağı çekmekte, hammadde kalite standardının sağlanması sonucu üretilen mamul maliyetinde düşme ve kalitesinde iyileşme sağlanabilmektedir. İleriye doğru birleşme sonucunda ise; firma pazarlama faaliyetlerindeki etkinliğini artırmakta, dağıtım kanallarının kontrolüne sahip olmakta ve pazarlama faaliyetlerinde tasarruf sağlama olanaklarına kavuşmaktadır (SARIKAMIŞ, 2003: s.43).

c. Karma Birleşmeler (Conglomerate Mergers) :

Şirketin çalışma alanı dışında faaliyet gösteren bir firma ile birleşmesi olup bu birleşmede,

1) Şirketin başka bir sektörde faaliyet gösteren bir firmayı bünyesine alması,

2) Aynı sektörde faaliyet gösteren ve aynı coğrafyada bulunan fakat birbirlerinin üretmediği malları üreten ve fiziksel olarak birleşmesi imkansız olan iki şirketin birleşmesi,

3) Aynı sektörde fakat ayrı coğrafyada faaliyet gösteren aynı malı üreten firmaların birleşmesi,

Şekillerindeki birleşmeler söz konusudur (SARIKAMIŞ, 2003: s.42,43).

Karma birleşmelerin yaygın ve alışılmış kullanımı aşağıdaki gibi üç gruba ayrılmaktadır (ÇELİK-AY, s.16):

c1. Ürün Genişleme (Product Extention) :

Bu birleşmede, birleşen işletmelerin üretim veya dağıtım sistemleri fonksiyonel olarak benzer olmakla birlikte, ürünler arasında doğrudan bir rekabet söz konusu olmamaktadır. Çamaşır beyazlatıcısı üreten firma ile sabun üreten firmayı birleşmesi bu birleşmeye örnek olarak verilebilir.

c2. Pazar Genişleme (Market Extention) :

Bu birleşmede, birleşen firmalar aynı ürünü üretirler ancak farklı coğrafi bölge piyasalarında faaliyet gösterirler. Yani iki ayrı coğrafi bölgede faaliyet gösteren süt üreticisi firmanın birleşmesi, bu birleşmeye örnek verilebilir.

c3. Saf Karma (Pure Conglomera) Birleşmeler :

Bu birleşme, işletmeler arasında herhangi bir ilişki bulunmamakta, yani birleşme, tamamen farklı alanlarda faaliyet gösteren firmalar arasında yapılmaktadır. İşletmelerin tamamen ana faaliyet konusu dışında, farklı mal veya hizmet üretimi ve pazarlamasını yapan alanlarda faaliyet gösteren firmalarla birleşerek sektör riski azaltılmaktadır.

3. Alternatif Birleşme Tasnifi :

Birleşmelerin sınıflandırılmasında, hukuksal açıdan birleşmelerin tasnifi ve ekonomik faaliyet alanları açısından birleşmelerin tasnifinin yanı sıra, alternatif olarak da şirket birleşmeleri aşağıdaki gibi üç gruba ayrılabilir (ÇELİK-AY, s.17,18):

a. Finansal Birleşmeler :

Birleşen işletmelerin mal ve hizmet üretimi nede Pazar açısından hiçbir ilişkinin olmadığı birleşmeler olup, bu birleşmelerdeki ana amaç birleşme ile finansal sinerjinin sağlanmasıdır.

b. Pazar Birleşmeleri :

Birleşen işletmelerin, mal ve hizmet üretiminde birbirleriyle ilişkilendirilmediği ancak, birbirleriyle ilgili pazarlara yönelik hizmetlerde birlikteliğin sağlandığı birleşmeler söz konusudur.

c. Üretim Birleşmeleri :

Birleşen işletmelerin, ürünlerin üretimi açısından birbiriyle ilişkilendirildiği ancak hizmet edilen Pazar açısından ilişkili veya ilişkisiz olabileceği birleşmeler olup, buradaki ana amaç, üretim fonksiyonlarında sinerjinin sağlanmasıdır.

C. ŞİRKET BİRLEŞMELERİNİN NEDENLERİ

Şirket birleşmelerinin altında yatan nedenler incelendiğinde, makroekonomik konjonktürün, ülkelerin birleşme konusundaki, vergi ve diğer kanuni düzenlemelerinin ve sektörel etkenlerin önemli oldukları görülmektedir (SUMER-PERNSTEINER, 2004: s.306). İşletmeleri birleşmeye götüren nedenler ne kadar çok ve karmaşık olursa olsun, esasta tek bir amaçla özetlenebilir ki o da, bir işletmenin diğer işletmeyle birleşmesinde, net bu günkü değerinin artacağı düşüncesidir (AYDIN, 1990: s.14). Eğer birleşen işletmelerin değeri, tek tek firmaların değerinin üzerinde ise, bu durum firmaların birleşmesini teşvik edici unsur olmakta ve aynı zamanda katma değer yaratma arzusu da birleşmeyi teşvik etmektedir.

Birleşmede temel neden büyüme olmakla birlikte, büyüme ile birlikte başka amaçlar da gerçekleşmektedir. Birleşme sonucu ulaşılan ekonomik güç, ekonomik varlıkların tek tek toplamından daha büyük olmakta, yani tek tek işletmelerin üretim, yatırım ve pazarlama güçlerinden daha büyük bir değere ulaşılmakta ve bu durum (2+2=5) ile ifade edilen “sinerji” (synergy) etkisiyle izah edilmekte olup, sinerji etkisi; bütünün kendisini meydana getiren parçaların toplamından daha büyük bir değere sahip olacağını ifade etmektedir (BERK, 1990: s.383).

Ticaret şirketlerinin birleşme nedenleri; şirketler arasındaki rekabetin ortadan kaldırılması, birbirini tamamlayan işlerle uğraşan işletmelerde girdi akışının kolaylaştırılması ve büyük sermaye sağlanmasıdır (BEKTÖRE-BENLİGİRAY-AYDIN, 2000: s.73).

Şirketlerin hangi nedenlerle satıldığı hususunda Amerika’da yapılan bir araştırmada; yöneticilerin zayıf olması, yöneticiler ve sahipler arasındaki geçimsizlikler, ana personelin ölüm ve emeklilik şeklindeki kayıpları, şirketin satılmasıyla iyi bir satış fiyatının elde edileceği, bazı durumlarda vergi düşüncesi gibi nedenler ortaya çıkmaktadır (HATİBOĞLU, 1995: s.238).

Şirketlerin birleşme nedenleri, genel nedenler ve ayrıntılı nedenler olarak önem derecesine göre aşağıdaki gibi sıralanabilir (MÜFTÜOĞLU, 1989: s.534):

1) Genel Nedenler :

- a) Mevcut rekabeti ortadan kaldırmak,
- b) Sermaye artırmak (finansal büyüme sağlamak),

2) Ayrıntılı Nedenler :

a) En Önemli Neden :

- Daha hızlı büyümek

b) Orta Derecede Önemli Nedenler :

- Çeşitlendirme yoluyla riski dağıtmak,
- Ürün programını geliştirme ve genişletmek (AR-GE çalışmaları),
- Hisse senedinin piyasa değerini yükseltmek,
- Pazar payını artırmak,
- Ölçek ekonomilerinden yararlanmak,

c) Az Önemli Nedenler :

- Coğrafi olarak genişlemek,
- Teknik bilgi ve uzmanlık (know-how) satın almak,

- Mevsimsel ve dönemsel satış dalgalanmalarını dengelemek,
- İşletmenin güç ve prestijini artırmak,
- İşletmenin atıl fonlarını değerlendirmek,
- Yetenekli ve uzman yöneticilere sahip olmak,
- Vergi avantajlarından yararlanmak,
- İşletmenin dağıtım kanalları ve arz üzerindeki denetimini artırmak (tekelci amaç),
- İlerde olabilecek bir satın almaya karşı işletmeyi korumak.

Literatürde genelde çok dağınık ve çeşitli şekillerde ele alınan birleşme nedenleri, aşağıda dört temel grup altında toplanarak açıklanacaktır (SUMER-PERNSTEINER, 2004: s.437-439).

1. Stratejik Nedenler :

Stratejik nedenler, birleşme yoluyla sağlanan yeni oluşum sayesinde; sinerji yaratarak, temel üstünlükler üzerine yoğunlaşarak, pazar gücünü artırarak ve firmaya tamamlayıcı kaynak, ürün ve güç sağlayarak, firmanın gücünün iyileştirilmesi olmaktadır.

Birleşmelerde sinerji yaratmak en sık konu edilen nedendir. İki firma bir araya gelerek birbirlerinin güçsüz oldukları alanlara güçlerini aşarlar. Birleşme ile kaynaklar bir araya gelmekte, aktif varlıkların kontrolü kolaylaşmakta, ayrıca üretim girdilerine yönelik kaynaklar da birleşerek firma pazarda daha güçlü bir yapı elde etmektedir.

Firmalar birleşme ile temel üstünlüklerini, becerilerini, bilgi birikimlerini veya deneyimlerini rekabet avantajı sağlayabileceklerini düşündükleri diğer alanlara yaymayı hedefleyebilirler. Yine birleşme ile firmalar, ilave ürünler elde edip, müşteriye sunumlarını veya pazar paylarını artırarak pazarda güç elde etmeyi hedefleyebilirler.

Pazar payının artırılmasının yanı sıra, fiyat belirleme gücü de birleşmelerin arkasında yatan neden olabilir.

Bütün bu faktörler, birleşme ile oluşan yeni yapılanmanın pazarda verimli bir şekilde rekabet etmesinin yolunu açacaktır.

2. Pazar Yapısına İlişkin Nedenler :

Pazar yapısına ilişkin nedenler, fazladan kapasite artırımına gitmeden bir pazara giriş yapmak, Pazar pozisyonunu büyütmek veya geliştirmek kastedilmektedir. Bu durum özellikle uluslar arası birleşmelerdeki temel tercih nedeni olmaktadır. Birleşme yöntemiyle uluslar arası pazara girmek suretiyle elde edilen kontrol, bu pazara diğer yöntemlerle girmeye göre son derece avantaj sağlamaktadır. Bilgi sahibi olunmayan yabancı pazarda, tamamı özsermaye ile bir yatırıma gidilmektense, bu pazarda faaliyet gösteren mevcut bir firmayla birleşme yoluna gitme, daha güvenli bir yöntem olmaktadır. Yine birleşme yoluna gidilecek firma pazarda lider ve deneyimli bir firma ise pazara hakim olma, pazarda büyüme son derece hızlı gerçekleşecektir.

3. Ekonomik Nedenler :

Birleşmelerdeki ekonomik nedenler; ölçek ekonomisi yaratmak, atıl yani kullanılmayan kaynaklardan yararlanarak maliyetleri düşürmek, kaynak alış-verişinde bulunmak, kapasite fazlasını doğru kullanmak suretiyle sinerji yaratmak,

bilgi birikimi (know-how) transferinde bulunmak, verimlilik artışı sağlamak, ülkeler arasındaki ekonomik farklılıklardan yararlanmak şekillerinde olmaktadır.

4. Yöneticilerin Kişisel Nedenleri :

Bir çok birleşmenin başarısızlıkla sonuçlandığı göz önüne alındığında, bir birleşmeyi organize ederek yürütmek, yöneticilerin yeteneklerini firma sahiplerine göstermesi açısından önemli olmaktadır. Birleşme yoluyla sağlanan büyüme, güven ve sektörel farklılaşmalar yöneticilerin firma sahiplerine karşı güç kazanmalarını sağlayacağından, birleşme faaliyetlerini de tetiklemektedir. Birleşilen firmanın yakından tanınması, tarafların birbirlerine ve saygınlıklarına güven duyması, çalışma yöntem ve yaklaşımlarının ahenk içinde hızlı sağlanması gibi unsurlar, yeni yapılanmanın gerçekleşmesinde ve başarısında önem taşımaktadır.

D. ŞİRKET BİRLEŞMELERİNİN FAYDA VE SAKINCALARI

İşletme açısından birleşme, aynı zamanda büyümeyi de ifade etmektedir. Bu nedenle, büyümenin yararları ve sakıncaları birleşme içinde geçerlidir. Büyümenin işletme açısından faydaları aşağıdaki gibi gruplanarak açıklanabilir (GÖNENLİ, 1991: s.566-568):

1. Üretim Yönünden :

Üretim, malların faydasının artırılması veya faydalı mallar ya da hizmetler meydana getirilmesi olarak tanımlanır (BİRDAL, 1986: s.23). Başka bir ifadeyle üretim, üretim faktörlerinin (sermaye, emek, teknoloji, hammadde gibi) fiziksel, kimyasal ve ekonomik değişikliklere maruz bırakılarak, mamul yani ekonomik mal veya hizmet haline getirilmesidir. Birleşme yoluyla büyümenin, işletmede üretime getireceği faydalar aşağıdaki gibidir:

- a) Sermaye mallarının artan kapasitelerde kullanımı ve yığın üretim,

- b) Uzmanlaşmış teknisyen kullanımı ve araştırma imkanlarının elde edilmesi,
- c) Uzmanlaşma ve bütünleşmenin sağlanması,
- d) Ara ürünlerin daha iyi değerlendirilmesi,
- e) Üretimin kararlılığa kavuşması ve atıl kalınan dönemlere ait giderlerin yaratacağı zararların asgariye indirilmesi.

2. Pazarlama Yönünden :

Pazarlama, değişim yoluyla kişilerin ihtiyaçlarını gidermeye yönelmiş bir işletmenin, hedef olarak belirlediği tüketici ile işletme arasında, iletişimi ve değişimi amaç edinmiş faaliyetlerin bütünüdür (TUNCER, 1992: s.3). Birleşme yoluyla büyümenin, işletmede pazarlamaya getireceği faydalar aşağıdaki gibidir:

- a) Büyük hacim, düşük fiyatlar ve kolay satış imkanları,
- b) Satış elemanlarının daha etkin kullanımı,
- c) Reklam faaliyetlerinden daha ekonomik yararlanma,
- d) Maliyetleri azaltmak için araçların fonksiyonlarını üstlenerek müşterilere daha etkin şekilde ulaşma,
- e) Ulaştırma giderlerinden tasarruf.

3. Satın Alma Yönünden :

Satın alma, üretilmiş olan mal ve hizmetlerin, tüketiciler tarafından bedeli mukabilinde sahip olunmasıdır (TUNCER, 1992: s.145). Birleşme yoluyla büyümenin, işletmede satın almaya getireceği faydalar aşağıdaki gibidir:

- a) Büyük miktarlarda satın almanın sağladığı tasarruflar,

- b) İlk kaynaktan doğrudan satın alma veya kaynağın sahipliğini ele geçirme,
- c) Hammadde sunumu üzerinde kontrol kurulması.

4. Yönetim Yönünden :

Yönetim, belirli amaçlara erişebilmek için, insanlara iş yaptırabilme, onların yaptıkları işlerde işbirliğini sağlayabilme ve koordinasyonu sağlama faaliyetidir (BİRDAL-AYDEMİR, 1992: s.1). Birleşme yoluyla büyümenin, işletmede yönetime getireceği faydalar aşağıdaki gibidir.

:

- a) İstatistik ve muhasebe metotlarıyla daha kapsamlı kontrol kurulması,
- b) Firmalar arası mukayeseler yapma, fikir alış verişi sağlama,
- c) Daha büyük ölçüde uzmanlaşma,
- d) Yüksek ücretli uzman çalıştırma,
- e) Araştırmaya daha çok yer verme ve araştırma sonuçlarını deneme imkanlarında artış sağlama,
- f) Planlama faaliyetlerini merkezileştirme,
- g) İş çeşitliliğindeki artış nedeniyle işçi dönüşümünde azalma.

5. Finansman Yönünden :

Bir firmanın başarısının, hatta varlığını sürdürmesinin, üretimini devam ettirmesinin, duran ve dönen varlıklara yatırım yapma gücü ve isteğinin, büyük ölçüde izlediği ve izlemekte olduğu finansman politikasına bağlı olduğu ileri sürülmekte ve hatalı finansman stratejisi ise, firmayı başarısızlığa götüren ve hatta varlığını tehlikeye düşüren nedenlerin başında yer almaktadır (AKGÜÇ, 1985: s.17). Birleşme yoluyla büyümenin, işletmeye finansman açısından sağlayacağı faydalar aşağıdaki gibidir:

- a) Üretimde birbirini takip eden aşamaların koordinasyonu sağlanacağından, fonların daha etkin kullanımı,
- b) Grubun kredi riski daha az olacağından kredi maliyetinde azalma,
- c) Para, alacak, ödeme ve stoklar üzerinde merkezi kontrol,
- d) Dengeli üretim sonucu kararlı kazanç,
- e) Rekabetin azaltılması veya tamamen giderilmesi ve Pazar fiyatları üzerinde kontrol,
- f) Şirketin hisse senetlerinin daha cazip hale gelmesi,
- g) Vergi ödemelerinin geciktirilmesi ya da diğer sağlanan finansal yararlar.

Yukarıda belirtilen bütün konular, sonuçta maliyetleri düşürme, üretim kapasitesini daha etkin kullanma, satış kanallarını iyileştirerek pazarlama kapasitesini artırma ve benzeri metotlarla daha büyük karlar elde etmeye yöneliktir. Ancak büyümeye yönelik birleşmelerde her türlü olumlu şartların gerçekleştiği hallerde dahi, büyümeyi engelleyen ve sınırlayan etkenler de söz konusudur. Birleşme yoluyla büyümenin, işletmeye getirdiği sakıncaları aşağıdaki şekilde sıralayabiliriz:

- a) Yöneticilerin kapasitelerinin sınırlı olması sonucu büyümenin de sınırlanması,
- b) Personel sayısı arttıkça, personel arasındaki ilişkilerin de zayıflaması,
- c) Üretimin ve yönetimin yükünün artması,
- d) Aşırı kapitalizasyon,

e) Kamuoyunun dikkatini üzerine çeken bir şirket haline gelinmesiyle eleştirilere konu olunma .

E. ŞİRKETLERİN BİRLEŞME SÜRECİ

1. Süreç Hakkında Genel Bilgi :

Birleşme süreci, genel olarak üç aşamada gerçekleşmekte olup, bunlar (ÇELİK-AY, s.44);

- a) Birleşmenin planlanması,
- b) Birleşilecek şirketin araştırılması ve seçimi,
- c) Birleşme amacıyla seçilen şirketle görüşme,

Aşamalarıdır. Bu aşamaların her biri, detay çalışmalar ve bir sonraki aşamaya geçilip geçilmeyeceği, sürecin devam edip etmeyeceği yönünden son derece önemlidir.

Birleşmenin başarısında en önemli etken, insanların yetenekleri ve birleşme için yapılan planlama aşamasıdır (ÇELİK-AY, s.45). Bu nedenle birleşmelere ilişkin çalışmaların başarısında, iyi bir planlama son derece önemli olmaktadır. Birleşme kararı, yöneticileri, çalışanları, müşterileri, yatırımcıları, mal satanları ve toplumu ilgilendiren son derece önemli bir karar olması nedeniyle, kararın iyi bir planlamaya dayalı olarak verilmesi gerekir. Bu yönüyle birleşmenin planlanmasında öncelikle aşağıdaki adımların atılması gerekir (ÇELİK-AY, s.45):

- a) İşletmenin uzun dönemli amaçlarının belirlenmesi,
- b) Belirlenen amaçlara ulaşmak için uygun araçların seçilmesi,

c) Birleşme stratejisinin işletmenini uzun dönemli amaçlara uygunluğunun araştırılması,

d) Birleşilebilir potansiyel şirketlerin analiz edilebilmesi için uygun kriterlerin geliştirilmesi.

Şirketin birleşme kararı stratejik bir karar olup, firmanın genel stratejik amacının ürünü olarak ortaya çıkar ki bu durum, birleşmeyi devamlı olarak gündemde tutma politikasına sahip şirketlerde, devamlı olarak bir devir alma/birleşme grubu oluşturulabileceği gibi, bu işlemleri yürütecek geçici bir ekip de kurulabilir. Bu görev ekibi, üst düzey yöneticiler yanı sıra dışarıdan hukuk, sermaye piyasası, vergi hukuku gibi alanlarda uzmanlaşmış kişiler de dahil edilerek bu ekip, şirketin belirlenmiş amaçları doğrultusunda birleşme, satın alma fırsatlarını araştırır, değerlendirir ve sonuçları karar verme konumundakilere raporlar (SARIKAMIŞ, 2003: s.36-38).

Birleşme sürecini, aşağıda açıklandığı üzere beş aşamada uygulamak mümkündür (SUMER-PERNSTEINER, 2004: s.217-227):

2. Süreçteki Aşamalar :

a. Birleşme Öncesi Aşamının Yönetilmesi :

Birleşme için hareketli ve canlı bir birleşme programı hazırlanır. Piyasayı ele geçirme söylentisinin yayılarak hedef fiyatın yükselmemesi için, uygulanacak program sürecinde gizlilik esas alınır. Bu aşamada kendi firmanız değerlendirilir ve böylece firmanın güçlü-zayıf yönleri ortaya çıkarılarak, endüstri hakkında bilgi sahibi olunur.

b. Adayların Elenmesi :

Hedef için uygun kriterler oluşturulur. Çok büyük, çok küçük, ilgili, ilgisiz firmalardan, hedefe uygun olanların kısaltılmış listesine ulaşabilmek için eleme işlemi yapılır. Yasal ve vergisel düzenlemeler, önemi nedeniyle bütün aşamalarda göz önünde bulundurulur. Danışmanlık ve hukuk firmaları ile yatırım bankalarının rolleri değerlendirilir. Yine bu aşamada, aday firmalara yönelik endüstrinin; büyüme olanakları, karakteristikleri, teknolojisi, ekonomik yapısı, rekabet durumu ve firmanın; özellikleri, dağıtım kanalları, ekonomik yapısı, yönetimi, yatırım getirisi gibi kriterlere dayalı değerlendirmeleri, yapılarak aday firmalar değerlendirilir .Bu çalışmalar her aday için dikkatlice yapılır.

c. Kalan Adayların Değerlenmesi :

Birleşme sürecinin bu aşamasında, az sayıda kalan aday firma ayrıntılı olarak değerlendirildiğinde, hedef firmanın alıcı konumundaki firmaya katacağı değeri ile fiilen ödenecek değeri son derece önemli olacaktır. Amaca ilişkin ödeme, hedef firmaya en yüksek teklifi verenin değerinden, minimum fazlalıkta gerçekleşmeli ve yine hedeflenen değerden de aşağı olmamalıdır. Bu aşamada hedeflenen değer son derece sağlıklı tespit edilmelidir.

Hedeflenen firmanın o anki durumuyla oluşan faaliyet değerinin alıcı firmanın değerine bir katkı sağlaması gerekir. Sağlanacak maliyet tasarrufu, sağlanacak gelir artışları, yönetim tecrübesinde sağlanacak fayda, ürün geliştirme süreçlerinde iyileşme, finansal yönden uygun borçlanma imkanlarının sağlanması, sağlanan vergi avantajları gibi hususlar, birleşme planlarının özendirilmesini ve başarısını artırmaktadır.

d. Anlaşmanın Görüşülmesi :

Her anlaşmanın müzakeresinde, tecrübeli firmaların dikkatle ele alınmasını öğütledikleri faktörleri içeren aşamalar aşağıdaki gibidir:

- 1) Potansiyel anlaşmaya ulaşmak,
  - a) Sadece fiyata sabitlenmemek,
  - b) Anlaşmanın başarılmasına yönelik detayları tanımlamak,
  - c) Hedeflenen firmanın idarecilerini anlamak.
- 2) Çaba sarf etmek,
  - a) Ayrıntılardaki gizli faktörleri görmek,
  - b) Hedeflenen firmanın yöneticilerini anlamak,
  - c) Birleşme planına uygun hareket etmek.
- 3) Yapılacak işlem dönemini belirlemek,
  - a) Aynı anda bir çok öncelikleri müzakere etmek,
  - b) Anlaşma için alternatiflerin varlığından emin olmak,
  - c) Rekabeti beklemek.
- 4) Neticeye ulaşmak,
  - a) Saptanmış işlem dönemi geçer geçmez en kısa zamanda işlemi bitirmek.

Müzakere aşamasında düşük fiyatlardan, akılcı olmayan beklentilerden, yetersiz planlamadan, kötü zamanlamadan, çaba sarf etmemekten ve moral azalmasından kaçınmak gerekir. Başarı için, müzakere ekibi dikkatli seçilmelidir.

e. Birleşme Neticesi Bütünleşmenin Yönetilmesi :

Birleşmenin tamamlanmasıyla her şey bitmemekte, asıl olan bütünleşme sonrası yönetimin, başarılı bir şekilde amaca uygun olarak oluşumu idare etmesidir. En kısa zamanda yeni oluşumu en verimli şekilde idare edecek üst yönetim düzenlenmelidir. Yönetimin bütünleşmesini kolaylaştıracak yetenekler transfer edilmeli, moral çöküntüsüne yol açmayacak bir personel tasfiyesi planlanmalıdır. Birleşme stratejisinin içeriği iyi anlatılmalı, birleşilen firmadaki kritik üst yönetimin kalıcılığı garanti edilerek planlama yapılmalıdır. Birleşme sonrası bütünleşmenin yönetimi aşağıdaki çerçevede gerçekleşmelidir.

- 1) Amaç ve beklentileri açıklamak,
  - a) Geçiş mekanizmasını oluşturmak,
  - b) Kazanılan yönetimin beklentilerini yönetmek,
  - c) Üst organizasyon konularında anlaşmak,
  - d) Birleşme sonrası hareketlerin takvim ve planını yapmak.
- 2) Haberleşme, denetim ve planı bütünleştirmek,
  - a) Kilit unsurların güvenini sağlamak,
  - b) Bilgilenme aşamasında anlaşmak,
  - c) Gereken kontrol fonksiyonunu kazanmak,
  - d) Bütünleşme sürecini planlamak.

3) Strateji geliştirmek,

- a) İlk alışma hipotezlerini kurup, test etmek,
- b) Rakip firma ve iş sistemlerini rasyonel olarak anlamayı sağlamak,
- c) Rekabet avantajlarını genişletip, büyüme fırsatlarını tanımlamak,
- d) ncelik sınıflarını tespit etmek.

4) Organizasyonu gözden geçirmek,

- a) Stratejiyi yeniden gözden geçirip, beklenen faaliyet sinerjisini test etmek,
- b) Kurumsal benzerlik ve farklılıkları gözden geçirmek,
- c) Stratejik tanımlama ve kurumsal değişimi gerçekleştirmek.

BÖLÜM II

TÜRKİYE UYGULAMASINDA ŞİRKET BİRLEŞMELERİ

KISIM I

TÜRK TİCARET KANUNU AÇISINDAN ŞİRKET BİRLEŞMELERİ

A. BİRLEŞME TANIMI

Türk Ticaret Kanunu'nda şirket birleşmesi, iki veya daha fazla ticaret şirketinin birbirleriyle birleşerek yeni bir ticaret şirketi kurmaları veya bir yahut daha fazla ticaret şirketinin mevcut diğer bir ticaret şirketine katılması olarak tanımlanmıştır (TTK, Md.146). Bu tanımlama, ekonomik faaliyetlerle uğraşan ticaret ve sanayi şirketlerinin birleşmesini kapsamaktadır (SARIKAMIŞ, 2003: s.111).

Türk Ticaret Kanunu'ndaki tanımda unsurlar belirtilmeden türleri belirtir şekilde tanımlama yapılmış olup, teknik ve hukuki anlamda birleşme; bir veya birden çok ticaret şirketinin malvarlığının tasfiye olmaksızın, içlerinden birine veya yeni kurulan bir şirkete, kendiliğinden veya külli halefiyet yolu ile geçmesi; bu yolla malvarlıklarının birleşmesi ve intikal eden malvarlığının karşılığı olarak, infisah eden şirketin ortaklarının, hesaplanan bir değişim (değiş-tokuş) ölçüsüne göre, bünyesinde birleşilen şirkette kendiliğinden ortaklık payı elde edilmesidir (POROY-TEKİNALP-ÇAMOĞLU, 2000: s.106).

Türk hukuku çerçevesinde birleşmenin tanımı, bir başka ifadeyle en az bir ortaklığın, ortaklarının bir başka ortaklığa alınması karşılığında malvarlığı veya işletmesini bir bütün olarak aktif ve pasifiyle, o ortaklığa devretmek suretiyle tasfiyesiz olarak dağılması (devralma yoluyla birleşme); yada en az iki ortaklığın, ortakların yeni bir ortaklığa alınması karşılığında malvarlıklarını veya işletmesini bir bütün olarak aktif ve pasifiyle bu ortaklığa devretmek suretiyle tasfiyesiz olarak dağılmaları (yeni ortaklık kurma yoluyla birleşme) sonucunda, iki veya daha fazla ortaklığın tek bir ortaklık durumuna gelmesi olarak tanımlanmaktadır (TÜRK, 1986: s.38).

B. BİRLEŞME TÜRLERİ

Türk Ticaret Kanunu'ndaki tanımdan da görüleceği üzere birleşme, yeni kuruluş biçiminde ve devralma biçiminde birleşme olmak üzere iki türde gerçekleşmektedir.

1. Yeni Kuruluş :

Yeni kuruluş şeklinde birleşmede, iki veya daha fazla şirketin yeni bir şirket oluşturmak üzere bir araya gelmeleri ve sonuçta kendi varlıklarını yitirmeleri söz konusu olup, bu durumda birleşen şirket veya şirketlerin tüzel kişilikleri sona ermekte ve ortaya yeni bir tüzel kişilik çıkmaktadır (SUMER-PERNSTEINER, 2004: s.51). Yeni kurulan şirketin malvarlığı, katılan şirketlerin malvarlığından oluşmakta ve yeni kurulan şirkete katılan tüm şirketler tasfiye olmaksızın infisah ederek, birleşme ölçüsüne göre pay sahiplerine yeni kurulan şirketin hisse senetleri verilmektedir (SUMER-PERNSTEINER, 2004: s.78).

2. Devralma :

Devralma şeklinde birleşmede, bir veya daha fazla şirketin kurulu olan başka bir şirkete katılmaları söz konusu olup, bu halde yalnızca katılan şirketlerin tüzel kişilikleri sona ermekte ve devralan şirketin tüzel kişiliği ise devam etmektedir. (SUMER-PERNSTEINER, 2004: s.51). Katılan şirketlerin mal varlıkları kül olarak devralan şirkete geçmekte ve katılan şirketler tasfiye olmaksızın infisah ederek, katılan şirket sahipleri devralan şirkette kendiliğinden pay sahibi olmaktadır (SUMER-PERNSTEINER, 2004: s.77).

C. BİRLEŞME ŞARTLARI

Türk Ticaret Kanunu'na göre şirket birleşmelerinin yasal şartlarını, genel şartlar ve diğer şartlar ana başlıkları altında aşağıdaki gibi açıklamak mümkündür (ULUSOY, 2004: s.35-52).

1. Genel Şartları :

Ticaret şirketlerinin birleşmelerinde uyulması gereken hususlar ve yapılacak işlemler, birleşmelerin genel şartları adı altında aşağıdaki gibi tasnif edilerek açıklanmıştır.

a. Aynı Türden Şirket Olma Zorunluluğu :

Türk Ticaret Kanunu'nda birleşmenin aynı türden olan şirketler arasında yapılacağı belirtilmiştir (TTK, Md.147). Birleşme bakımından;

- Kolektif ve komandit şirketler,
- Anonim ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler,

Aynı türden sayılmaktadır. Düzenlemeden limited şirketlerin hangi gruba girdiği belirtilmemekte ve bu durumdan, limited şirketin ancak kendi neviden bir şirketle birleşebileceği sonucuna varılmaktadır. Limited şirketlerin nevi bakımından yukarıda belirtilen şirketlerle ilişkilendirilmemiş olması, bu şirketlerle birleşmesinin mümkün olmadığını göstermektedir.

b. Birleşme Kararı Alınması Tescili ve İlanı :

Türk Ticaret Kanunu'na göre ilgili şirketlerin ana sözleşmelerinin değişmesi hakkındaki usul ve şartlara göre ayrı ayrı karar almaları ve bu kararları ticaret siciline tescil ve ilan ettirmeleri gerekmektedir (TTK, Md.148).

Burada birleşme kararının alınmasına yönelik toplantının, tescil ve ilan gibi işlemlerdeki gerekli şartların, ana sözleşme değişikliği için gerekli prosedüre göre yerine getirilmesi istenmektedir. Ticaret şirketlerinin mukavele değişikliğine ilişkin usul ve esaslar, Türk Ticaret Kanunu'nda şirket türlerine göre farklı düzenlenmiş

olup şirket türüne ait, hem sözleşmenin yazılı olması, imzaların notere tasdiki, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı izni gibi hususlara, hem de kanunda öngörülen karar mekanizmaları (genel kurul/ortaklar kurulu) ile toplantı nisaplarına uyulması gerekmektedir.

Birleşmenin tescili için,yalnızca birleşme kararının tescil ve ilanı yeterli olmayıp, birleşmeye ilişkin sermaye artışı ve ana sözleşme değişikliğinin de tescil ve ilan edilmesi gerekmektedir.

c. Öz sermaye Tespitinin Yapıtırılması ve Bilirkişi Raporu :

Türk Ticaret Kanunu'nda devre konu aynı varlıklar ve öz sermayenin tespitine yönelik açık bir hüküm bulunmama ile birlikte, şirketlerin kuruluş ve sermaye değişiklikleri hususunda, Kanun'da yer alan usul ve esasların birleşmede de uygulanması gerekir. Türk Ticaret Kanunu'ndaki bazı maddelerde, aynı varlıkların bilirkişi veya mahkemelerce (veya mahkemece tayin edilecek bilirkişilerce) belirleneceğine ilişkin düzenlemeler yer almakta olup (Örneğin A.Ş. lerin tedrici kuruluşu ve sermaye artışına yönelik TTK, Md.289, 293, 303, 392), esasen tarafların ve şirketten alacaklı olan üçüncü kişilerin haklarının tespitinin mahkemeden talep edilerek tarafsız bilirkişilerce yaptırılmasının temini daha uygun olacaktır.

d. Bilanço ile Beyanname Düzenlenmesi ve İlanı :

Türk Ticaret Kanunu'na göre birleşen şirketlerden her biri, kendi aralarında belirlenmiş örneğe uygun olarak düzenledikleri bilançosunu ve birleşme ile varlıkları sona eren şirketler ise kendilerine ait borçlarını nasıl ve ne şekilde ödeyeceklerine ilişkin düzenleyecekleri beyannameyi, bilanço ile birlikte ilan etmek zorundadırlar (TTK, Md.149).

Bilançonun Ticaret Sicil Gazetesinde ilanı ile, devredilecek şirketin öz varlıkları hakkında pay sahiplerine ve şirketten alacaklı üçüncü şahıslara bilgi verilmesi ve

devralan şirketin bilançosunun yayınlanması ile de nasıl bir şirketle birleşeceği hakkında hissedarlarına bilgi verilmesi temin edilmektedir.

Uygulamada devir ve birleşme şartlarını belirleyen sözleşmeler de noter onaylı olarak beyanname ve bilançolarla birlikte ilan edilmekte ve böylece birleşme ve devir şartları da, şirketlerle doğrudan ve dolaylı ilişki içinde olan üçüncü şahıslara duyurulmuş olmaktadır.

e. Birleşme Kararının Kesinleşmesi :

Türk Ticaret Kanunu'na göre birleşme kararının hüküm ifade etmesi için, birleşmeye ilişkin kararın ilanından itibaren üç ay geçmesi gerekmektedir (TTK, Md.150).

Bu süre içinde ilgili şirketten alacaklılar, mahkemeye başvurarak birleşmeye itiraz edebilirler ve bu halde, davacıların itirazından vazgeçmesi, mahkemece itirazın reddine ilişkin kararın kesinleşmesi veya alacağa ilişkin mahkeme tarafından belirlenen teminatın yatırılması hallerinde birleşme hüküm ifade edecektir.

2. Diğer Şartları :

Birleşmenin genel şartları, Türk Ticaret Kanunu'nda şirketin türüne göre başka usul ve şart öngörülmemişse geçerli olmakta, şirket türüne yönelik başkaca şartlar öngörülmüşse bu hükümler uygulanmaktadır. Şirket türüne göre Kanun'da öngörülen diğer usul ve şartlar aşağıda açıklama konusu edilmiştir.

a. Kollektif, Komandit ve Limited Şirketlere Yönelik :

Türk Ticaret Kanunu'nda, Kollektif, komandit ve limited şirket birleşmelerine yönelik olarak, anonim şirketlerde olduğu gibi özel hükümler bulunmamaktadır. Ancak bu hallerde genel hükümlerden yararlanılarak işlemlerin tamamlanması gerekmektedir.

Limited şirketlerde ortakların taahhüt ettiği aynı sermayeye ilişkin değer tespitinin ne şekilde yapılacağı, sözleşmede belirtilmesi gerekmektedir (TTK, Md.508). Bu durum, aynı sermaye değerinin mahkeme aracılığıyla tespit zorunluluğunun olmadığı ve ortaklara tercih hakkı tanındığı anlamındadır. Ancak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı limited şirketlerde, aynı sermaye veya şirket devri yoluyla yapılan sermaye artırımlarının mahkeme tarafından atanan bilirkişi veya yeminli mali müşavir raporuyla tespiti yönünde düzenleme yapmıştır (Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, 2004/2 sayılı Tebliği). Bu durum kollektif ve komandit şirketlerde öz varlık tespitinin de bu esasa göre yapılmasının uygun olacağını düşündürmektedir.

b. Anonim ve Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Şirketlere Yönelik :

Türk Ticaret Kanunu'nun 146, 147, 148 ve 149'uncu maddelerinde birleşmenin genel şartları ve yapılması gereken işlemler düzenlenmiş olup, aynı Kanun'un 451, 452, 453 ve 454'üncü maddelerinde ise anonim ve eshamlı komandit şirketler için ayrıca özel hükümler getirilmektedir. Kanun, eshamlı komandit şirketler için, anonim şirketlere yönelik maddelere atıf yapmıştır (TTK, Md.476).

Türk Ticaret Kanunu'nun 451, 452, 453 ve 454'üncü maddelerinde yer alan düzenlemelerle;

- 1) Devralma,
- 2) Yeni Şirket Kurma,
- 3) Hisseli Komandit Şirketçe Devralınma,
- 4) Kamu Tüzel Kişisince Devralınma,

Olarak dört ana birleşme şekli öngörülmektedir.

b1. Devralma :

Devralma, anonim ve hisseli komandit şirketlerden, her birinin kendi türünde olan veya kendi türünden sayıldıkları tarafından bütün aktif ve pasifi ile devralınmak yoluyla feshedilmesi şeklinde gerçekleşen birleşme olup, bu birleşme türünde Türk Ticaret Kanunu'nun 451'inci maddesinde yer alan hususlara uygun işlem yapılması gerekmektedir.

Bu surette birleşmenin aşağıdaki hususların dikkate alınarak gerçekleştirilmesi gerekir (TTK, Md.451).

1) Devrolan ve devralan şirketlerin yetkili kurullarınca birleşmeye ilişkin hususlar birlikte tespit edilir ve bir birleşme sözleşmesi düzenlenerek her iki şirket genel kurulunca onaylanır.

2) Birleşerek infisah edecek şirketin alacaklıları, devralan şirketin yönetim kurulunca tasfiye hükümlerine göre davet edilir.

3) İnfisah eden şirketin malları, devralan şirket tarafından borçları ödenebilecek zamana kadar ayrı olarak idare edilir ve bu konuda, devralan şirketin yetkili kurul üyeleri, alacaklılara karşı şahsen ve müteselsilen sorumludurlar.

4) Malların ayrı olarak idare edildiği süre içinde infisah eden şirkete karşı açılacak davalarda salahiyyetli mahkemenin yetkisi devam eder.

5) İnfisah eden şirketin alacaklıları ile devralan şirket alacaklıları arasındaki münasebetlerde, devralınan ve ayrı idare edilen mallar aynı süre içinde infisah eden şirketin malları sayılır ve devralan şirketin iflasında bu mallar ayrı bir masa teşkil eder ve gerekirse sadece infisah eden şirket borçlarının ödenmesinde kullanılır.

6) Her iki şirket malları, ancak infisah eden şirket varlığının pay sahiplerine dağıtılmasının mümkün olmasıyla birleştirilebilir.

7) Şirketin infisahı, ticaret siciline tescil edilir. Şirket borçları ödendikten sonra ticaret sicilinden infisaha ait kayıt silinir ve keyfiyet ilan edilir.

8) İnfisahın tescilinden sonra devralan şirketçe, infisah eden şirketin pay sahiplerine karşılık olarak verilecek hisse senetleri, birleşme sözleşmesi hükümlerine göre kendilerine teslim edilir.

b2. Yeni Şirket Kurulması :

Yeni şirket kurulması şeklinde birleşmede, birden çok şirketin malları yeni kurulacak bir şirket tarafından devralınır ve bu şekilde adı geçen şirketlerin malları tasfiye edilmeksizin yeni şirkete geçer. Böyle bir birleşme hakkında, anonim şirketlerin kurulmasına ve bir anonim şirketin diğer bir anonim şirket tarafından devralınmasına dair olan hükümler uygulanır.

Bu şekilde birleşmede aşağıdaki hususlarında dikkate alınması gerekir (TTK, Md.452).

1) Şirketler düzenledikleri imzaları noterce tasdikli birleşme sözleşmesinde birleştiklerini, yeni şirketin esas mukavelesini tanzim ettiklerini, bütün hisselerin taahhüt edildiğini, mevcut şirketlerin mallarını sermaye olarak yeni şirkete koyduklarını ve yeni şirketin gerekli organlarını tayin ettiklerini belirtirler.

2) Birleşme sözleşmesi birleşen şirketlerden her birinin genel kurulu tarafından onaylanır.

3) Birleşme kararının onaylanmasıyla tamamlanan yeni şirket esas mukavelesini müteakip, kanuna uygun kuruluşu tamamlanarak, keyfiyet tescil ve ilan edilir

4) Tescilden sonra eski şirketlerin hisse senetleri karşılığında birleşme sözleşmesi uyarınca yeni şirketin hisse senetleri verilir.

b3. Hisseli Komandit Şirketçe Devralınma :

Anonim şirketin sermayesi paylara bölünmüş bir komandit şirket tarafından devralınması, Türk Ticaret Kanunu'nun 453'üncü maddesinde ayrıca düzenlenmiştir. Bu duruma ilişkin yer alan düzenlemede, bir anonim şirketin bütün aktif ve pasifiyle birlikte sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket tarafından devralınmasında, devralan komandit şirketin komandite üyelerinin, infisah eden anonim şirket borçlarından şahsen ve müteselsilen sorumlu olacakları belirtilmiş ve diğer hususlara ilişkin ise, bir anonim şirketin diğer bir anonim şirket tarafından devralınması hakkındaki, yani yukarıda devralma hakkındaki hükümlerin uygulanacağı belirtilmiştir (TTK, Md.453).

b4. Kamu Tüzel Kişisince Devralınma :

Türk Ticaret Kanunu'nun 454'üncü maddesinde yer alan ve düzenleme bir anonim şirketin kamu tüzel kişisi tarafından devralınmasını düzenlemiştir. Bu halde, bir anonim şirketin malları devlet, vilayet, belediye gibi bir amme hükmi şahsiyeti tarafından devralınırsa, bu şirketin genel kurulu, infisah hakkındaki hükümlere göre tasfiye yapılmamasına karar verebilir ve verilen bu karar tescil ve ilan ettirilir.

Tescil ile şirketin varlıkları ve borçları amme hükmi şahsına intikal etmiş olur ve ticaret sicilinden şirketin unvanı silinerek durum ilan edilir (TTK, Md.454).

D. BİRLEŞMENİN HÜKÜMLERİ

1. Alacaklıların İtiraz Hakkı :

Birleşme kararı, ilan gününden itibaren üç ay sonra hüküm ifade edecektir. Şu kadar ki, ilandan önce birleşen şirketler borçlarını öderler veya borca tekabül eden parayı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına yahut muteber diğer bir bankaya tevdi ederler veyahut alacaklılar, şirketlerin birleşmesine razı olur iseler, birleşme kararı

ilan gününden itibaren hüküm ifade eder. Borç karşılığının bankaya tevdi keyfiyetinin ise ilanı gerekmektedir (TTK, Md.150).

Birleşen şirketlerin alacaklılarından her biri, ilandan itibaren üç ay içinde selahiyetli mahkemeye müracaatla birleşmeye itiraz edebilir. İtiraz hakkından vazgeçmedikçe veya bu husustaki itirazın reddine dair mahkemece verilen karar katileşmedikçe birleşme hüküm ifade etmez (TTK, Md.150).

2. Külli Halefiyet :

Birleşen şirketlerin alacaklıları, ilandan itibaren üç ay içinde selahiyetli mahkemeye müracaatla birleşmeye itiraz edebilirler, itiraz edilmez ise birleşme muamelesi kesinleşir ve kalan veya yeni kurulan şirket, ortadan kalkan şirketlerin yerine geçer. Bunların bütün hak ve borçları, kalan veya kurulan bu şirkete intikal eder.

Şirketlerin birleşmesinden yeni bir şirket meydana gelmişse, keyfiyetin ayrıca tescil ve ilanı zorunludur (TTK, Md.151).

Külli halefiyet, cüz'i halefiyetin karşıt kavramı olarak, bir mal varlığını meydana getiren bütün hak, alacak ve borçların bir bütün halinde bir başkasına intikal etmesidir. Külli halefiyet, ancak kanunda açıkça öngörülen hallerde söz konusu olur. Türk Ticaret Kanunu'nun 151'nci maddesinde "*.....bütün hak ve borçları, kalan veya kurulan şirkete intikal eder.*" ifadesi ile devreden veya yeni kuruluşa iştirak eden ortaklıklara ait bütün hak ve borçların, devralan veya yeni kurulan ortaklığa intikal edeceği, hükme bağlanarak, birleşmede külli halefiyet ilkesi benimsenmiştir. Külli halefiyet, bir malvarlığını meydana getiren bütün hak, alacak ve borçların bir bütün halinde bir başkasına intikal etmesidir. Bu intikal kendiliğinden oluşur ve mülkiyetin geçirilmesi için zilyetliğin nakledilmesine veya tapuya tescil edilmesi gibi işlemlere gerek kalmaz (ÇİLİNGİR, 2002: s.144).

KISIM II

REKABETİN KORUNMASI HAKKINDA KANUN AÇISINDAN ŞİRKET BİRLEŞMELERİ

A. GENEL AÇIKLAMA

Mal ve hizmetler açısından piyasaları etkilemeye ve rekabeti kısıtlamaya yönelik işletmeler arası anlaşma veya kararlar ile pazardaki hakim durumun kötüye kullanılması ve tekelleşmeye yol açacak veya rekabeti bozacak şekilde yoğunlaşmaların önlenmesine ilişkin düzenleyici ve yasaklayıcı hukuki düzenlemelerin tümüne “rekabet sınırlamaları hukuku” veya “kartel hukuku” ya da kısaca “rekabet hukuku” denilmektedir (YILDIRIM-KOLOTOĞLU, 2003: s.201). Rekabet hukuku, serbest rekabet ortamının gerçekleştirilmesi, piyasalarda rekabetin etkin şekilde varolabilmesi ve piyasaya hakim kuruluşların, birleşme ve devralma şekilleriyle monopol piyasalar oluşturulmasının önlenmesi amacıyla ortaya çıkmış bir hukuk sistemidir (SUMER-PERNSTEINER, 2004: s.139).

Devletin bir rekabet politikasının bulunmaması halinde, başarılı olan değil güçlü olan piyasaya egemen olacak ve sonuçta rekabet ortadan kalkacaktır. Bu nedenle piyasa düzeninin geçerli olduğu ekonomilerde rekabetin tesis edilmesi ve korunması ile sürekliliğinin sağlanması Devletin temel görevi olmaktadır. T.C.Anayasası'nın 167'nci maddesi, “*Devlet, para, kredi, sermaye, mal ve hizmet piyasalarının sağlıklı ve düzenli işlemelerini sağlayıcı ve geliştirici tedbirleri alır, piyasalarda fiili veya anlaşma sonucu doğacak tekelleşme ve kartelleşmeyi önler*” hükmünü vazetmektedir. Bu nedenlerle, ülkemizde de sağlıklı piyasaların oluşması, girişimcilerin özendirilmesi, sınırlı ülke kaynaklarının etkin dağılımı ve bunların verimli bir şekilde kullanımının sağlanması amacıyla, anayasal bir direktif olarak düzenlenmesi zorunlu olan “Rekabetin Korunması Hakkında Kanun” çıkarılmıştır.

Rekabet hukukunda yer alan birleşme kavramı, Türk Ticaret Kanunu'nun 146 ve müteakip maddeleri ile 451 ve müteakip maddelerinde yer alan birleşme kavramına göre daha geniş olup, bu düzenlemelerde yer alan birleşmeler de dahil olmak üzere, bir teşebbüs üzerinde hakimiyet kuran veya o teşebbüsün karar almasını etkileyen

veya bir anlamda engelleyen, her türlü malvarlığı, pay ve hak devirlerini kapsayacak şekilde düzenlenmiştir (POROY-TEKİNALP-ÇAMOĞLU, 2000: s.122). Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'da, bir yada birden fazla teşebbüsün hâkim durum yaratmaya veya hâkim durumlarını daha da güçlendirmeye yönelik olarak, ülkenin bütünü yahut bir kısmında herhangi bir mal veya hizmet piyasasındaki rekabetin önemli ölçüde azaltılması sonucunu doğuracak şekilde birleşmeleri veya herhangi bir teşebbüsün ya da kişinin diğer bir teşebbüsün mal varlığını yahut ortaklık paylarının tümünü veya bir kısmını yada kendisine yönetimde hak sahibi olma yetkisi veren araçları, miras yoluyla iktisap durumu hariç olmak üzere, devralmasının hukuka aykırı ve yasak olduğu belirtilerek, birleşme ve devralmalardaki kapsam çizilmiştir (RKHK, Md.7).

Rekabet Kurulu, yasalarla kendisine verilen görevleri yerine getirmek amacıyla Rekabetin Korunması Hakkında Kanun uyarınca kurulmuş olan ve yetkilerini kendi sorumluluğu altında bağımsız olarak kullanan, mali ve idari özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi konumundadır (GÜNAL, 1997: s.117). Rekabet Kurulu'nun çalışma sonuçları aşağıdaki tablolarda görüldüğü gibidir (<http://www.rekabet.gov.tr/word/faaliyetraporu5.doc>. 15.02.2005) :

Tablo : 3
Birleşme/Devralma Kararları
1997-2003

	İzin Verilen	Şarhlı İzin Verilen	İzin Verilmeyen	Kapsam Dışı Bulunan	Toplam
1997	1	0	0	4	5
1998	25	6	0	21	52
1999	31	1	1	43	76
2000	46	3	1	51	101
2001	39	4	0	45	88
2002	54	6	0	42	102
2003	60	9	0	38	107
Toplam	256	29	2	244	531

Tablo : 4
Birleşme/Devralmanın Niteliği
1997-2003
(Kapsam Dışı Başvurular Hariç)

	Birleşme/ Devralma	Özelleştirme	Ortak Girişim	Toplam
1997	1	0	0	1
1998	20	8	3	31
1999	26	1	6	33
2000	41	6	3	50
2001	38	0	5	43
2002	55	0	5	60
2003	54	10	5	69
Toplam	235	25	27	287

Tablo:5
Birleşme/Devralmanın Taraflarına Göre Dağılımı
2003

	Ortak Girişim	Birleşme	Devralma	Toplam
Yerli-Yerli	1	1	20	22
Yerli-Yabancı	2	0	13	15
Yabancı-Yabancı	2	2	28	32
Toplam	5	3	61	69

Tablo: 6

**01.01.2003-31.12.2003 Tarihleri Arasında Birleşme Ve Devralma İncelemesi
Sonucunda Nihai Karara Bağlanan Dosyaların Sektörlere Göre Dağılımı**

SEKTÖR	Birleşme/ Devralma
Cam ve Cam Ürünleri	1
Demir-Çelik	2
Demir Dışı Metaller	2
Elektrik-Gaz-Su	3
İnşaat, Çimento ve Diğer İnşaat Malzemeleri	6
Kimya ve Kimyasal Ürünler, Petrokimya, Petrol Ürünleri, Gübre	26
Maden ve Madencilik	3
Plastik ve Kauçuk Ürünler	2
Pişmiş Kil ve Seramik	0
Basın ve Yayın, Plak, Kaset ve bu gibi kayıtlı medyanın çoğaltılması	2
Büro Makineleri ve Bilgisayar	4
Elektrik-Elektronik	4
Kağıt Hamuru, Kağıt ve Kağıt Ürünleri	9
Telekomünikasyon	7
Tıbbi Aletler, Hassas ve Optik Aletler	1
Beyaz Eşya, Mobilya, Oyuncak, Spor Malzemeleri, Müzik Aletleri, Kuyumculuk	1
Gıda Ürünleri ve İçecekler	12
Makine ve Teçhizat İmalatı	8
Tarım ve Hayvancılık, Orman Ürünleri, Su Ürünleri	1
Tekstil ve Hazır Giyim, Deri ve Deri Ürünleri	1
Tütün Ürünleri	1
Ulaştırma	0
Turizm	1
Finansal Hizmetler (bankacılık, sigortacılık ve diğer mali kuruluşlar)	3
Kara, Hava, Deniz ve Demiryolu Taşıtları	2

Sağlık, Eğitim, Spor, Diğer Hizmetler ve Serbest Meslek Faaliyetleri	1
Diğer	4
TOPLAM	107

Rekabet Kanunu uyarınca hangi tür birleşme ve devralmaların bildirilerek izin alınması gerektiğini, Rekabet Kurulu yayınladığı tebliğlerle ilan etmektedir. Nitekim Kurul'un 1997/1 sayılı ilk tebliği bu amaçla yayımlanmış olup, mevcut düzenlemeye göre, bildirim zorunluluğu için öncelikle ortada kontrolün el değiştirmesine yol açan bir birleşme ya da devralmanın olması gerekir. Örneğin, aynı grubun kontrolü altındaki teşebbüslerin birleşme veya devralmaları, rekabet hukuku bakımından birleşme/devralma sayılmamaktadır. Bu koşul karşılanırsa bile bildirim zorunluluğu için işlemin taraflarının toplam pazar payının %25'i veya bir önceki yıl elde ettikleri toplam cironun 25 trilyon TL'yi aşması gerekmekte olup bu eşiklerin altında kalan işlemler için izin başvurusuna gerek yoktur (YILDIRIM-KOLOTOĞLU, 2003: s.211).

B. REKABETİN KORUNMASI HAKKINDA KANUNDA YER ALAN DÜZENLEMELER

1. Birleşme veya Devralma :

Bir ya da birden fazla teşebbüsün hâkim durum yaratmaya veya hâkim durumlarını daha da güçlendirmeye yönelik olarak, ülkenin bütünü yahut bir kısmında herhangi bir mal veya hizmet piyasasındaki rekabetin önemli ölçüde azaltılması sonucunu doğuracak şekilde birleşmeleri veya herhangi bir teşebbüsün ya da kişinin diğer bir teşebbüsün mal varlığını yahut ortaklık paylarının tümünü veya bir kısmını ya da kendisine yönetimde hak sahibi olma yetkisi veren araçları, miras yoluyla iktisap durumu hariç olmak üzere, devralması hukuka aykırı ve yasaktır (RKHK, Md.7). Birleşme ve devralmalar mutlak olarak yasaklanmamakta, birleşme ve devralmanın geçerli olması için, durumun Rekabet Kuruluna bildirilmesi ve izin alınması gerekmekte olup, birleşme ve devralmalar Kurulun denetimine tabi tutulmaktadır (AKAY, 1997b: s.87).

Hangi tür birleşme ve devralmaların hukukî geçerlilik kazanabilmesini sağlamak amacıyla Kurula bildirilerek izin alınması gerektiğini Kurul, çıkaracağı tebliğlerle ilan edecek olup (RKHK, Md.7), buna ilişkin 1997/1 sayılı Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ ve 1998/4 sayılı Özelleştirme Yoluyla Devralmaların Hukuki Geçerlilik Kazanabilmeleri İçin Rekabet Kurumuna Yapılacak Ön Bildirimlerde Ve İzin Başvurularında Takip Edilecek Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ Kurul tarafından yayınlanmıştır.

1998/4 sayılı Özelleştirme Yoluyla Devralmaların Hukuki Geçerlilik Kazanabilmeleri İçin Rekabet Kurumuna Yapılacak Ön Bildirimlerde Ve İzin Başvurularında Takip Edilecek Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğin amacı, 7/12/1994 tarihli ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 7'nci ve 27'nci maddesinin (f) bendi uyarınca, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı veya diğer kamu kurum veya kuruluşlarınca gerçekleştirilecek devirlerin hukuki geçerlilik kazanabilmeleri için Rekabet Kurumuna yapılacak ön bildirimlerde ve izin başvurularında takip edilecek usul ve esasları belirlemeye yönelik olduğundan bu çalışmamda gözardı edilmiştir.

Kanun'un 7'nci maddesindeki düzenlemenin gerekçesinde yer alan açıklamalar aşağıdaki gibidir:

Birleşme ve devralmaların piyasada rekabeti önemli ölçüde azaltacak şekilde hakim durum yaratması veya bir yahut birden fazla teşebbüsün piyasadaki hakim durumunu daha da güçlendirmesi halinde yasaklanacağı hükme bağlanmıştır. Burada dikkat çekilmesi gereken husus teşebbüslerin kendi iç dinamiği dışında büyümelerinin denetim altına alınmasıdır. Gerçekten de 6'ncı maddede hakim durum başlı başına bir yasaklama nedeni olmazken, bu maddede teşebbüslerin birleşme veya devralma suretiyle rekabeti önemli ölçüde azaltacak şekilde hakim durum haline gelmesi yasaklanmaktadır. Zira birleşme veya devralma suretiyle hakim duruma gelmenin, teşebbüsün kendi iç dinamikleri ile büyüyerek hakim duruma

gelmesinden daha fazla rekabet düzeninin bozulmasına neden olduğu kabul edilen bir gerçektir.

Maddenin İkinci fıkrasında, kural olarak birleşme ve devralma işlemlerinin hukuki geçerlilik kazanabilmesi için Kuruldan izin alınması zorunluluğu getirilmemiştir. Bir başka deyişle, birleşme ve devralma işlemleri Kuruldan izin alınmadan geçerli olabilecektir.

Ancak, bu kuralın istisnaları da olacaktır. Maddenin birinci fıkrası kapsamına giren birleşme ve devralmanın hukuki geçerlilik kazanmasından sonra bu Kanun'u ihlal ettiği gerekçesi ile geçersiz sayılması, uygulamada bir takım problemlerin ortaya çıkmasına neden olacaktır. İşte bu nedenle, ikinci fıkrada hangi tür birleşme ve devralmaların hukuken geçerli olabilmeleri için önceden izin alınması gerektiği konusunda, Kurula tebliğ çıkarma yetkisi verilmektedir.

Kurul tarafından çıkarılan 1997/1 sayılı Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliği uyarınca aşağıdaki hususlarda, Kanunun 7'nci maddesi çerçevesinde teşebbüsler arası birleşme ve devralma kabul edilerek Rekabet Kurulu'ndan izin alınması gerekmektedir (Rekabet Kurulu, 1997/1 Sayılı Tebliğ, Md.2);

a) Bağımsız iki veya daha fazla teşebbüsün birleşmesi.

b) Herhangi bir teşebbüsün ya da kişinin diğer bir teşebbüsün malvarlığını yahut ortaklık paylarının tümünü veya bir kısmını ya da kendisine yönetimde hak sahibi olma yetkisi veren araçları devralması veya kontrol etmesi.

c) Amaçlarını gerçekleştirmek üzere işgücü ve malvarlığına sahip olacak şekilde bağımsız bir iktisadi varlık olarak ortaya çıkan ve taraflar arasındaki veya taraflarla ortak girişim arasındaki rekabeti sınırlayıcı amacı veya etkisi olmayan ortak girişimler (joint-venture).

Yukarıda yer alan kontrol, ayrı ayrı yada birlikte, fiilen ya da hukuken bir teşebbüs üzerinde belirleyici etki uygulama olanağını sağlayan haklar, sözleşmeler veya başka araçlarla ve özellikle bir teşebbüsün malvarlığının tamamı veya bir kısmı üzerinde mülkiyet veya işletilmeye müsait bir kullanma hakkıyla veya bir teşebbüsün organlarının oluşumunda veya kararları üzerinde belirleyici etki sağlayan haklar veya sözleşmelerle meydana getirilebilir.

Kontrol hak sahipleri yada bir sözleşmeye göre hakları kullanmaya yetkili kılınmış olan veya böyle bir hak ve yetkisi olmamakla birlikte fiilen bu hakları kullanma gücüne sahip olan kişiler veya teşebbüsler tarafından elde edilmiş kabul edilir.

Yukarıda yer alan bir birleşme veya devralma sonucunda birleşmeyi veya devralmayı gerçekleştiren teşebbüslerin, ülkenin tamamında veya bir bölümünde ilgili ürün piyasasında, toplam pazar paylarının, piyasanın % 25'ini aşması halinde veya bu oranı aşmasa bile toplam cirolarının yirmibeş trilyon Türk Lirası'nı aşması halinde Rekabet Kurulu'ndan izin almaları zorunlu olup, pazar payının veya cironun hesaplanmasında aşağıdaki teşebbüslerin, ilgili ürün pazarındaki pazar paylarının toplamı veya cirolarının toplamının esas alınacağı belirtilmiştir (Rekabet Kurulu, 1997/1 Sayılı Tebliğ, Md.4):

a) Birleşme veya devralmayı gerçekleştiren teşebbüslerin ilgili ürün pazarındaki kendi pazar payları veya ciroları,

b) Birleşme veya devralmayı gerçekleştiren teşebbüslerin doğrudan veya dolaylı olarak sermayesinin veya ticari malvarlığının yarıdan fazlasına yada oy haklarının yarısından fazlasını kullanma yetkisine veya denetim kurulu, yönetim kurulu veya teşebbüsü temsile yetkili organların üyelerinin yarıdan fazlasını atama yetkisine ya da işlerini idare etme hakkına sahip olduğu teşebbüslerin ilgili ürün pazarındaki pazar payları veya ciroları,

c) Birleşme veya devralmayı gerçekleştiren teşebbüsler üzerinde (b) de sayılan hak ve yetkilere sahip olan teşebbüslerin ilgili ürün pazarındaki pazar payları veya ciroları,

d) (c) de sayılan teşebbüsler üzerinde (b) de sayılan hak ve yetkilere sahip olan teşebbüslerin ilgili ürün pazarındaki pazar payları veya ciroları,

e) (a)-(d) de sayılan teşebbüsler üzerinde (b) de sayılan hak ve yetkilere birlikte sahip olan teşebbüslerin ilgili ürün pazarındaki pazar payları veya ciroları.

Ciro tek düzen hesap planına göre bir önceki mali yıldaki net satışlardan oluşur. Ciro hesaplanırken ikinci fıkrada yer alan teşebbüslerin kendi aralarındaki satışlardan doğan ciroları hesaba katılmaz. Teşebbüslerin kısmen devri ile oluşan birleşme ve devirlerde devredilen kısmın cirosu esas alınır.

İzne tabi olan birleşme ve devralmalardaki, ciro ve pazar payının hesaplanmasına ilişkin olarak Tebliğ ile yapılan düzenlemeyle, bankalar, özel finans kurumları, finansal kiralama ve factoring şirketleri ile aracı kurumlar ve sigorta şirketleri için ayrı belirlemeler yapılmıştır (BELLEK, 1999: s.62).

Yine 1997/1 sayılı Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ uyarınca, aşağıda mahiyeti açıklanan birleşme ve devralmaların, Kanunun 7'nci maddesi kapsamı dışında olduğu ve bu tür birleşme ve devralmalar için Kurul'dan izin alınması gerekmediği belirtilmiştir (Rekabet Kurulu, 1997/1 Sayılı Tebliğ, Md.3);

a) Olağan faaliyetleri kendileri veya başkaları hesabına menkul kıymetlerle işlem yapmak olan teşebbüslerin yeniden satış amacıyla satın aldıkları menkul kıymetleri, bu menkul kıymetlerden doğan oy haklarının menkul kıymetleri çıkaran teşebbüsün rekabet politikalarını etkileyecek şekilde kullanmamaları kaydıyla geçici olarak ellerinde bulundurmaları.

b) Tasfiye, infisah, ödeme güçlüğü, ödemelerin tatil edilmesi, konkordato, özelleştirme yapılması amacıyla veya benzeri bir nedenle ve Kanun gereği bir kamu kurum ve kuruluşu tarafından elde edilmesi.

c) Bu Tebliğin 2 nci maddesinde belirtilen hallerin miras yoluyla gerçekleşmesi.

2. Birleşme ve Devralmaların Kurula Bildirilmesi :

Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 7'nci madde kapsamına giren birleşme veya devralma anlaşmaları Kurula bildirildiği tarihten itibaren Kurul, onbeş gün içinde yapacağı ön inceleme sonucunda birleşme veya devralma işlemine ya izin vermek yada bu işlemi nihaî incelemeye almaya karar verdiği takdirde, ön itirazını bildiren yazısı ile birlikte birleşme veya devralma işleminin nihaî karara kadar askıda olduğunu ve uygulamaya sokulamayacağını, gerekli gördüğü diğer tedbirlerle birlikte ilgililere usulüne göre tebliğ etmek zorundadır. Bu durumda, bu Kanununun 40 ila 59' uncu maddeleri hükümleri uygulanır (RKHK, Md.10).

Kurulun süresi içinde birleşme veya devralmaya ilişkin müracaata herhangi bir cevap vermediği yada herhangi bir işlem yapmadığı hallerde, birleşme veya devralma anlaşmaları bildirim tarihinden 30 gün sonra yürürlüğe girerek hukukî geçerlilik kazanır (RKHK, Md.10).

Kanun'un 10'uncu maddesindeki düzenlemeye ilişkin gerekçede yer alan açıklamalar aşağıdaki gibidir:

Maddede, birleşme veya devralmaların Kurula bildirildiği tarihten itibaren onbeş gün içinde Kurulun ya buna izin vereceği yada nihai incelemeye alacağı belirtilmiş, ikinci halde bunların nihai karara kadar askıda oldukları ve uygulamaya sokulamayacağı hükme bağlanmıştır. Bu fıkradaki Kurulun bildirim süresinin kısa tutulması ile birleşme veya devralma anlaşması yapan teşebbüslerin sürenin uzaması nedeniyle zarara uğramalarının önlenmesi amaçlanmaktadır.

Yine maddenin son fıkrası ile Kurulun bildirimlere karşı süresi içinde herhangi bir işlem yapmaması halinde ilgili teşebbüslerin belirsizlik nedeniyle zarara uğramaları önlenmek istenmiştir.

Yine 1997/1 sayılı Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğin 5'inci maddesi uyarınca bildirim, birleşme veya devralma sayılan halleri gerçekleştiren kişi veya teşebbüslerce birlikte yapılacağı ve taraflardan yalnız birinin yaptığı bildirim de geçerli sayılacağı belirtilerek aşağıdaki düzenlemelere yer verilmiştir:

Bildirim, teşebbüslerin yasal temsilcileri tarafından da yapılabilir. Bu durumda temsilcilerin yetkili olduklarını gösterir belgeler Bildirim Formuna eklenmelidir. Bildirimin iki veya daha fazla kişi veya teşebbüs tarafından yapıldığı hallerde, bunlar ortak bir temsilci aracılığı ile de bildirimde bulunabilirler.

Bildirim, Tebliğ ekinde yer alan Bildirim Formuyla (Form-2) yapılır (Ek-1 Rekabet Kurumu Başkanlığı Birleşme ve Devralmalar Hakkında Bildirim Formu). Ortak bildirimler, tek bir formla yapılabilir. Her bildirim ve eki evrakları, üç nüsha halinde hazırlanarak Rekabet Kurumu'na gönderilir. Rekabet Kurumu'nun şube ve temsilciliklerine yapılan bildirimler yapılmamış sayılır. Evraklar arasında kopyalar varsa bildirimde bulunanların, bunların asıllarına uygunluğunu onaylamaları gerekir.

Bildirim, Bildirim Formunda istenmiş olan bilgileri tam ve doğru olarak içermeli ve bu bilgilerde sonradan oluşacak değişiklikler derhal Kurula bildirilmelidir.

Bildirim, Rekabet Kurumu tarafından alındığı tarihte yapılmış sayılır. Yetkisiz kişiler tarafından yapılmış bildirimler yapılmamış sayılır. Formda istenen bilgilerin yanlış ve eksik olması halinde bildirim, Kurulun talebi üzerine bu bilgilerin tamamlandığı tarihte yapılmış sayılır.

Tebliğ'in 5'inci maddesine göre usulünce yapılmış olan bildirim hakkında, Kanun'un 10'uncu maddesinin 2'nci fıkrası çerçevesinde açıkça veya aynı

maddenin 3'üncü fıkrası çerçevesinde zımnen bir karar verilmeden önce, birleşme veya devralma hukuken geçerlilik kazanamaz.

3. Birleşme ve Devralmanın Kurula Bildirilmemesi :

Bildirilmesi zorunlu olan birleşme ve devralma işleminin Kurula bildirilmemiş olduğu hallerde, Kurul herhangi bir şekilde işlem den haberdar olduğu zaman kendiliğinden birleşme veya devralmayı incelemeye alır ve inceleme sonucunda (RKHK, Md.11) ;

a) Birleşme veya devralmanın 7'nci maddenin birinci fıkrası kapsamına girmediğine karar vermesi durumunda birleşme veya devralmaya izin verir, ancak ilgililere bildirimde bulunmadıkları için para cezası uygular.

b) Birleşme veya devralmanın 7'nci maddenin birinci fıkrası kapsamına girdiğine karar vermesi halinde; para cezası ile birlikte, birleşme veya devralma işleminin sona erdirilmesine; hukuka aykırı olarak gerçekleştirilmiş olan tüm fiili durumların ortadan kaldırılmasına; şartları ve süresi Kurul tarafından belirlenecek şekilde ele geçirilen her türlü payın veya mal varlığının eğer mümkünse eski maliklerine iadesine, bu mümkün olmadığı takdirde üçüncü kişilere temlikine ve devrine; bunların eski malik veya üçüncü kişilere temlik edilmesine kadar geçen süre içinde devralan kişilerin devralınan teşebbüslerin yönetimine hiçbir şekilde katılmayacağına ve gerekli gördüğü diğer tedbirlerin alınmasına karar verir.

Kanun'un 11'inci maddesindeki düzenlemeye ilişkin olarak, gerekçede yer alan açıklamalar aşağıdaki gibidir:

Birleşme veya devralma işleminin Kurula bildirilmemesi hallerinde yapılması gerekenler doğal olarak 10'uncu maddede belirtilen durumlardan farklılık göstermektedir. Bu itibarla maddede birleşme ve devralmanın, bu Kanun'u ihlal etmediği veya ihlal ettiği durumlar ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir.

KISIM III

SERMAYE PİYASASI KANUNU AÇISINDAN ŞİRKET BİRLEŞMELERİ

A. GENEL AÇIKLAMA

Sermaye Piyasası Kanunu, halkın ekonomik kalkınmaya etkin ve yaygın bir şekilde katılmasını sağlamak amacıyla, tasarruflarının menkul kıymetlere yatırılmasında; sermaye piyasasının güven, açıklık ve kararlılık içinde çalışmasını ve bu tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerinin korunmasını düzenleyerek denetlemek amacıyla çıkarılmıştır (SPK, Md.1). Sermaye Piyasası Kurulu kamu tüzel kişiliği olan, idari ve mali özerkliğe sahip olarak, bu Kanunla verilen görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak amacıyla oluşturulmuştur (SPK, Md.17).

Sermaye piyasasını düzenleyen hukuk kuralları yalnızca Sermaye Piyasası Kanunu hükümlerinden ibaret olmayıp, Kanunda hüküm bulunmayan hallerde genel hükümler uygulanacağından (SPK, Md.2), başta Türk Ticaret Kanunu olmak üzere diğer ilgili kanun, tüzük, yönetmelik ve tebliğler de sermaye piyasası hukukunun doğrudan ve dolaylı kaynağını oluşturmaktadır (SUMER-PERNSTEINER, 2004: s.74). Bu durum, sermaye piyasasını ilgilendiren konularda, öncelikle Sermaye Piyasası Kanunu ve bu Kanun'da hüküm bulunmayan hallerde ise diğer kanun hükümlerinin uygulanacağını göstermektedir (AYTAÇ, 1988: s.32).

Şirket birleşmesi ve devralmalara ilişkin Sermaye Piyasası Kanunu'nun uygulama alanı, bu Kanun kapsamına giren en az bir şirket ile bu Kanun kapsamında olan veya olmayan diğer bir şirket veya şirketlere yönelik birleşme ve devralma hallerinde söz konusudur. Kanun, sermaye piyasası araçlarını ihraç ve halka arz edenleri kapsamına alarak, halka açık olmayan anonim şirketleri ise kapsam dışı bırakmıştır (SPK, Md.2). Kanun'da halka açık anonim şirket, hisse senetleri halka arz edilmiş olan veya halka arz edilmiş sayılan anonim şirketler olarak tanımlanmış (SPK, Md.3) ve pay sahibi sayısı 250'yi aşan anonim şirketlerin hisse senetlerinin halka arz olunmuş sayılarak, halka açık anonim şirketlerin hükümlerine tabi olacağı belirtilmiştir (SPK, Md.11).

Sermaye Piyasası Kanunu'na tabi şirketlerden en az birinin içinde bulunduğu, şirket birleşmelerine ilişkin getirilen düzenlemelerin temel dayanağı Kanun'un 16/A maddesi olup maddede, küçük pay sahiplerinin korunmasına ve kamunun aydınlatılmasına olanak sağlamak amacıyla; halka açık anonim şirketlerin sermaye ve yönetiminde kontrolü sağlamak için pay sahiplerine çağrıda bulunarak, hisse senedi toplama girişiminde bulunulmasında veya genel kurullarda oy hakkını kullanmak için vekalet istenmesinde veya ortaklığın pay dağılımının önemli ölçüde değişmesi sonucunu doğuran, hisse senedi el değiştirmelerinde, sermaye artırımlarında, birleşme ve devirlerde, menkul kıymetlerin değerini etkileyebilecek önemli olay ve gelişmelerde düzenleme yapmak amacıyla Sermaye Piyasası Kurulu'na yetki verilmiştir. Bu yetki çerçevesinde Sermaye Piyasası Kurulu tarafından, ortaklık devralma veya yeni ortaklık kurulması yoluyla birleşme işlemlerinde, taraflardan en az birinin halka açık anonim ortaklık olması durumundaki birleşme işlemlerinde uyulacak esasları düzenlemek amacıyla, Seri:I No:31 sayılı "Birleşme İşlemlerine İlişkin Esaslar Tebliği" çıkarılarak, sermaye piyasası mevzuatına yönelik bu konudaki ihtiyaç giderilmiştir. Yine çıkarılan bir kısım Tebliğlerde de birleşme ve devir işlemlerine ilişkin düzenleyici hükümler yer almaktadır.

Sermaye Piyasası Kanunu'na tabi şirket birleşmelerine ilişkin olarak aşağıda yer verilen açıklamalar, Kurul'un çıkardığı Seri:I No:31 sayılı "Birleşme İşlemlerine İlişkin Esaslar Tebliği"nde yer alan ana esaslara bağlı kalınarak ve yine bu Kurul tarafından çıkarılan ve halen yürürlükte bulunan diğer Tebliğ hükümleri de dikkate alınarak anlatım konusu edilecektir.

B. BİRLEŞME KAVRAMI

Sermaye piyasası açısından birleşme kavramı, ortaklık devralma yoluyla veya yeni ortaklık kurulması yoluyla birleşmeyi ifade etmekte ve ortaklık devralma yoluyla birleşme; en az bir ortaklığın, aktif ve pasifini bir bütün olarak başka bir ortaklığa devrederek, tasfiyesiz infisah etmesi ve devralan ortaklığın hisselerinden devredilen ortaklığın ortaklarına verilmesi ile devralan ortaklığın tüzel kişiliğini

devam ettirmesini ifade etmektedir. Yeni ortaklık kurulması yoluyla birleşme ise; iki veya daha çok ortaklığın, tasfiyesiz infisah yoluyla, tüzel kişiliklerini sona erdirerek aktif ve pasiflerini bir bütün olarak birleştirmek suretiyle, kurulacak yeni bir ortaklığa devretmeleri ve yeni kurulan ortaklığın hisselerinin, sona eren ortaklıkların ortaklarına hisseleri oranında verilmesi olarak tanımlanmaktadır (SPKr, Seri :I, 31 Nolu Tebliğ, Md.3).

C. BİRLEŞMEYE İLİŞKİN ESASLAR

1. Yetkili Organlarca Ön Karar Alınması :

Birleşme işlemlerine başlanması için, birleşmeye taraf ortaklıklarda yönetim kurulunun karar alması yeterlidir ancak, taraflar istediği takdirde genel kurul, birleşme işlemine, birleşme sözleşmesinin hazırlanmasına ve esaslarına ilişkin olarak karar alabilir veya söz konusu hususların tespiti ile ilgili olarak yönetim kuruluna yetki verebilir (SPK, Seri :I, 31 Nolu Tebliğ, Md.4).

2. Birleşmeye Esas Alınacak Mali Tablolar ve Özel Bağımsız Denetim ve Yönetim Kurulu Raporları ile Bilirkişi ve Uzman Kuruluş İncelemesi :

Birleşmeye taraf ortaklıkların birleşme işlemine esas alınacak mali tablolarının Kurul düzenlemeleri çerçevesinde hazırlanması, mevzuat gereği enflasyona göre düzeltilmiş mali tablo düzenlenmesinin zorunlu olduğu dönemlerde mali tabloların bu esaslara göre düzenlenmesi ve özel bağımsız denetimden geçmesi zorunludur. Birleşmeye esas mali tabloların, sürekli bağımsız denetiminin yapılmış olması halinde, özel bağımsız denetim koşulu aranmaz (SPKr, Seri :I, 31 Nolu Tebliğ, Md.5).

Hisse senetleri borsada işlem gören ortaklıkların ve hisse senetleri borsada işlem görmeyen kayıtlı sermaye sistemindeki ortaklıkların, birleşme devir ve tasfiye durumunda, birleşme devir ve tasfiyeye dayanak teşkil edecek mali tablo düzenlenmesi ve bu tabloların bağımsız denetleme kuruluşuna denetletirmesi

zorunludur. Bağımsız denetleme raporunun özeti ilgili genel kurul toplantısından önce pay sahiplerinin emrine hazır bulundurulur ve genel kurulda okunur. Düzenlenen mali tablolar ve denetleme raporu ortaklık tarafından genel kurul toplantısını izleyen 30 gün içinde Kurula gönderilir (SPKı, Seri :XII, 1 Nolu Tebliğ, Md.10,14; SPKı, Seri :XI, 3 Nolu Tebliğ, Md.10/d). Buradaki bağımsız denetim, Kurul'un çıkardığı Seri :X, 7 sıra nolu "Sermaye Piyasasında Bağımsız Dış Denetleme Hakkında Yönetmelik' Hükümlerine Göre Özel Denetlemeye Tabi Ortaklıkların Belirlenmesin Hakkında Tebliğ" ile Seri: X, 16 sıra nolu "Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetim Hakkında Tebliğ" hükümlerine tabi olarak gerçekleştirilecektir.

Birleşmeye esas alınacak mali tabloların tarihi ile birleşme sözleşmesinin nihai olarak onaylanacağı genel kurul toplantı tarihi arasındaki süre 6 ayı aşamaz (SPKı, Seri :I, 31 Nolu Tebliğ, Md.5).

Yeni ortaklık kurulması yoluyla birleşme işleminde yeni ortaklığın tesciline, ortaklık devralma yoluyla birleşmede ise sermaye artırımının tesciline, sermaye artırımının gerekmediği durumlarda ise birleşme sözleşmesinin onaylanacağı genel kurul toplantısının tesciline kadar, birleşmeye taraf olan ortaklıkların esas faaliyet konularının dışında kalan ve birleşme oranının hesaplanmasında esas alınan özkaynakları ve mali tabloları etkileyen işlemler yapıldığı takdirde, söz konusu ortaklıklar son mali durumlarını içeren yeni mali tablolarını hazırlamak, bağımsız denetimden geçirmek ve birleşme işleminde yeni mali tabloları esas almak zorundadırlar (SPKı, Seri :I, 31 Nolu Tebliğ, Md.5).

Bu çerçevede, birleşmeye taraf ortaklıkların kar dağıtımına ilişkin genel kurul kararlarının;

a) Birleşmeye esas alınacak mali tablo tarihinden önce veya,

b) Kurulun kar dağıtımına ilişkin düzenlemelerinde öngörülen süre içerisinde kalınması koşuluyla, birleşme işleminin tamamlanmasından sonra, alınması zorunludur (SPKr, Seri :I, 31 Nolu Tebliğ, Md.5).

Türk Ticaret Kanunu'nun 324'üncü maddesi hükmü çerçevesinde aktiflerin satış fiyatı esas alınarak düzenlenen bilançoya göre sermayesinin 2/3'ü karşılıksız kalan ortaklık, devralan ortaklık sıfatıyla birleşme işlemine katılamaz (SPKr, Seri :I, 31 Nolu Tebliğ, Md.5).

Birleşmeye taraf ortaklıkların özkaynaklarının tespiti amacıyla, mahkemece atanan bilirkişi tarafından inceleme yapılır ve söz konusu inceleme sonucu bilirkişi tarafından rapora bağlanır (SPKr, Seri :I, 31 Nolu Tebliğ, Md.6). Birleşmelere ilişkin bilirkişi raporunun Kurul tarafından değerlendirilmesinde aşağıdaki hususlar aranır (SPKr, Seri :I, 31 Nolu Tebliğ Eki-1):

1)) Birleşmeye taraf ortaklıkların özkaynak tespitleri,

2) Birleşme işleminde, özkaynak yönteminin uygulanması halinde sadece bu yöntemle göre, özkaynak yöntemi dışında bir yöntemin uygulanması halinde ise hem özkaynak yöntemi hem de seçilen diğer yöntemle göre hesaplanacak birleşme oranları ve değiştirme oranları,

3) Birleşme işleminde kullanılacak yöntem/yöntemlere göre,

a) Ortaklık devralma yoluyla birleşme işlemi nedeniyle gerçekleştirilecek sermaye artırımının tutarı ve artırım tutarının hesaplanma esasları,

b) Yeni ortaklık kurulması yoluyla birleşme işleminde, yeni kurulacak ortaklığın sermaye tutarı ve hesaplanma esasları.

Birleşmeye esas alınacak mali tablolara ilişkin özel bağımsız denetim raporunda olumlu görüş bildirilmesine rağmen, Kurulca yapılacak inceleme sonucunda gerekli

görülmesi veya raporda şartlı görüş bildirilmesi durumlarında, söz konusu durumlara neden olan hususlar çerçevesinde düzeltilmiş ve bağımsız denetçi tarafından onaylanmış mali tablolar bilirkişi incelemesine sunulur; bilirkişi raporu, bu mali tablolar esas alınarak hazırlanır. Birleşme işlemine esas alınacak mali tablolara ilişkin, bağımsız denetim raporunda olumsuz görüş bildirilmesi veya görüş bildirilmemesi durumlarında, söz konusu mali tablolar birleşme işlemine esas alınmaz (SPKı, Seri :I, 31 Nolu Tebliğ, Md.6).

Birleşmeye taraf ortaklıkların özkaynaklarının tespiti amacıyla, mahkemece atanan bilirkişi incelemesine ek olarak, nitelikleri Kurulca belirlenen bağımsız denetim kuruluşları, bu kuruluşların üyelik anlaşmasına sahip olduğu yabancı şirketlerle yapılan lisans, know-how ve benzeri sözleşmeler çerçevesinde faaliyette bulunan danışmanlık şirketleri, halka arza aracılık ve yatırım danışmanlığı yetki belgesinin her ikisine birlikte sahip olan aracı kurumlar veya mevduat kabul etmeyen bankalardan biri tarafından da inceleme yapılır ve söz konusu inceleme rapora bağlanır (SPKı, Seri :I, 31 Nolu Tebliğ, Md.8). Birleşmelere ilişkin olarak, uzman kuruluşun hazırlayacağı raporun Kurul tarafından değerlendirilmesinde aşağıdaki hususlar aranır (SPKı, Seri :I, 31 Nolu Tebliğ Eki-2):

1) Birleşmeye taraf ortaklıkların özkaynak tespitleri,

2) Birleşme işleminde, özkaynak yöntemi ve bu yöntemle birlikte uygulanabilecek en az iki yöntem ve bu yöntemlere göre hesaplanacak birleşme oranları ve değiştirme oranları ile bu yöntemler arasından birleşme işlemi için kullanılacak yöntemin seçilme gerekçesi,

3) Birleşme işleminde kullanılacak her bir yöntemle göre,

a) Ortaklık devralma yoluyla birleşme işlemi nedeniyle gerçekleştirilecek sermaye artırımının tutarı ve artırım tutarının hesaplanma esasları,

b) Yeni ortaklık kurulması yoluyla birleşme işlemlerinde yeni kurulacak ortaklığın sermaye tutarı ve hesaplanma esasları.

Hazırlanacak söz konusu raporda; birleşme işleminde, özkaynak yöntemi ve bu yöntemle birlikte uygulanabilecek en az iki yöntem ve bu yöntemlere göre hesaplanacak birleşme oranlarına, bu yöntemler arasından birleşme işlemi için kullanılacak yöntemin seçilme gerekçesine, değiştirme oranlarına ve birleşme sonrası sermaye tutarına yer verilmesi zorunludur (SPKı, Seri :I, 31 Nolu Tebliğ, Md.8).

Bilirkişi incelemesi ve birleşme oranının hesaplanmasına ilişkin Sermaye Piyasası Kurulu'nun çıkardığı Seri :I, 31 Nolu Tebliğinde yer alan diğer hükümler, hazırlanacak bu rapor için de geçerlidir (SPKı, Seri :I, 31 Nolu Tebliğ, Md.8).

Ayrıca birleşmeye taraf ortaklıkların yönetim kurulları tarafından, birleşme oranı başta olmak üzere birleşme sözleşmesini açıklayan, birleşmenin hukuki ve iktisadi gerekçelerini ortaya koyan ve değerlemeyi etkileyen hususlara yer veren ayrıntılı bir rapor hazırlanır (SPKı, Seri:I, 31 Nolu Tebliğ, Md.10).

3. Birleşme Oranının Hesaplanması Yöntemleri :

Birleşme oranı, birleşmeye taraf ortaklıklarca benimsenen yöntem esas alınarak hesaplanır (SPKı, Seri :I, 31 Nolu Tebliğ, Md.7).

Birleşme işleminde, özkaynak yönteminin uygulanması halinde sadece bu yöntemle göre, özkaynak yöntemi dışında bir yöntemin uygulanması halinde ise hem özkaynak yöntemi hem de seçilen diğer yöntemle göre hesaplanacak birleşme oranlarına, değiştirme oranlarına ve birleşme sonrası sermaye tutarına hazırlanacak bilirkişi raporunda yer verilmesi zorunludur (SPKı, Seri :I, 31 Nolu Tebliğ, Md.7).

Ayrıca borsa fiyatları esas alınarak birleşme oranının tespit edilebilmesi için; birleşmeye taraf ortaklıkların onay için Kurul'a başvuru yaptıkları tarih itibariyle;

1) Halka arz edilen hisse senetlerinin nominal değerleri toplamının, ortaklığın nominal sermayesine oranının en az %25 olması ve hisse senetlerinin Borsa'da işlem görmesi,

2) Borsa fiyatının tespitinde son bir yıllık düzeltilmiş ağırlıklı ortalama fiyatların aritmetik ortalamasının esas alınması, zorunludur. Kurulca gerekli görölmesi halinde bu hususlarda değişiklik yapılabileceği gibi ek koşullar da aranabilir (SPKı, Seri :I, 31 Nolu Tebliğ, Md.7).

Birleşme oranının belirlenmesinde, varlıkların rayiç değer üzerinden değerlemeye tabi tutulması suretiyle hesaplanan özkaynakların esas alınması halinde, değerlemeye konu gayrimenkuller Kurulca listeye alınan gayrimenkul değerleme şirketleri tarafından değerlenir. Gayrimenkullere ilişkin olarak gayrimenkul değerleme şirketi tarafından yapılan değerlemenin sonuçları bilirkişi raporuna esas alınır (SPKı, Seri:I, 31 Nolu Tebliğ, Md.7).

4. Birleşme Sözleşmesi :

Birleşme sözleşmesi, birleşmeye taraf ortaklıkların yönetim kurulları tarafından hazırlanır (SPKı, Seri:I, 31 Nolu Tebliğ, Md.9) ve birleşme işlemine taraf ortaklıkların yönetim kurulları tarafından hazırlanacak, bu birleşme sözleşmesinde bulunması gereken asgari unsurlar, aşağıdaki gibidir (SPKı, Seri :I, 31 Nolu Tebliğ Eki-3) :

1) Birleşmeye katılacak tarafları tanıtıcı genel bilgiler,

2) Ortaklık devralma yoluyla birleşme işleminde karşılıklı ve birbirine uygun devrolma ve devralma iradeleri ile devrolan ortaklığın malvarlığının tasfiyesiz ve bir bütün halinde devralan ortaklığa geçeceğini belirten hüküm, yeni ortaklık kurulması yoluyla birleşme işleminde ise infisah edecek ortaklıkların malvarlıklarının tasfiyesiz ve bir bütün halinde yeni kurulacak ortaklığa geçeceğini belirten hüküm,

3) Birleşme işlemine esas teşkil eden bilirkişi raporunun, uzman kuruluşun birleşmeye ilişkin raporunun ve Kurul'dan alınan onayın tarih ve sayısı,

4) Birleşme işleminin hangi tarihli mali tablolar üzerinden gerçekleştirileceği,

5) Ortaklık devralma yoluyla birleşme işlemlerinde, devralan ortaklığın artırılacak sermaye tutarı veya yeni ortaklık kurulması yoluyla birleşme işlemlerinde yeni kurulacak ortaklığın sermaye tutarı ile her iki halde de değiştirme oranı, infisah eden ortaklığın pay sahiplerine verilecek hisse senetlerinin nevi ve nominal değeri,

6) Hisse senetlerinin değişimi sonucu küsurat kalması halinde ortaklara kesir makbuzu verileceğini belirten hüküm,

7) Birleşme işlemine taraf ortaklıklarda imtiyazlı paylar, intifa senetleri ile tahvil ve benzeri borçlanma senetlerinin varlığı halinde birleşme sonrasında ortaklık devralma yoluyla birleşme işlemlerinde devralan, yeni ortaklık kurulması yoluyla birleşme işlemlerinde ise yeni kurulacak ortaklık bünyesinde söz konusu senetlere ilişkin hakların devam edip etmeyeceği,

8) Varsa oydan yoksun hisse senetlerine ilişkin olarak uygulanacak esaslar,

9) Ortaklık devralma yoluyla birleşme işlemlerinde devralan, yeni ortaklık kurulması yoluyla birleşme işlemlerinde ise yeni kurulacak ortaklığın, birleşme işlemine taraf ortaklıkların tahakkuk etmiş ve birleşme tarihine kadar tahakkuk edecek vergi borçlarını ödeyeceğini ve diğer yükümlülüklerini yerine getireceğini bir taahhütname ile vergi dairesine yasal süresi içerisinde bildireceğini belirten hüküm,

10) Devralma yoluyla birleşme işleminde devrolan ortaklıkların, yeni ortaklık kurulması yoluyla birleşme işleminde ise infisah edecek ortaklıkların üçüncü şahıslara olan borçlarının vadelerinde devralan veya yeni kurulacak ortaklık tarafından tam ve eksiksiz olarak ödeneceğini belirten hüküm,

11) Ortaklık devralma yoluyla birleşme işlemlerinde devrolan, yeni ortaklık kurulması yoluyla birleşme işlemlerinde ise infisah edecek ortaklıkların vadesi geldiği halde alacakların müracaat etmemesi nedeniyle ödenmemiş olan borçları ile vadesi gelmemiş ve/veya ihtilafli bulunan borçlarına ilişkin olarak Türk Ticaret Kanunu'nun 445'inci maddesi çerçevesinde hareket edileceğini belirten hüküm,

12) Birleşme işleminin taraflara yüklediği diğer borç ve yükümlülükler,

13) Tarafların birleşme sözleşmesinden kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmemesi durumunda tarafların katlanacağı sonuçları belirten hüküm,

14) Ortaklık devralma yoluyla birleşme işleminde devralan ortaklığın esas sözleşmesinde yapılacak değişiklikler ile yeni ortaklık kurulması yoluyla birleşme işleminde yeni kurulacak ortaklığın esas sözleşme taslağı,

15) Tarafların yönetim kurulları tarafından genel kurulların toplantıya çağrılacağı azami süre, bu süre içerisinde genel kurulların toplanamaması halinde birleşme sözleşmesinin geçersiz sayılacağına ilişkin hüküm,

16) Hisse senetlerinin teslim esasları,

17) Ortaklık devralma yoluyla birleşme işlemlerinde devrolan, yeni ortaklık kurulması yoluyla birleşme işlemlerinde ise infisah edecek ortaklıkların hangi tarih itibariyle infisah edeceğine ilişkin açıklama,

18) Birleşme işleminin hangi tarihten itibaren geçerli olacağı ve hisse senedi sahiplerinin hangi tarihten itibaren kar payı alma hakkına sahip olacağı,

19) Varsa birleşmeye taraf ortaklıkların yönetim ve denetim organları, bilirkişiler ile birleşmeye ilişkin raporu hazırlayan uzman kuruluşa sağlanan özel menfaatler.

5. Kurula Başvuru ve Onay Alınması :

Birleşme sözleşmesinin onaylanacağı genel kurul toplantılarından önce aşağıda yer alan belgelerle (SPKı, Seri :I, 31 Nolu Tebliğ Eki-3) Sermaye Piyasası Kuruluna başvurularak onay alınması zorunludur (SPKı, Seri :I, 31 Nolu Tebliğ, Md.11) :

- 1) Birleşmeye ilişkin yetkili organ kararları,
- 2) Birleşmeye taraf ortaklıkların her birinin tek bir metin haline getirilmiş esas sözleşmeleri,
- 3) Birleşme sözleşmesi taslağı,
- 4) Mahkemece tayin edilecek bilirkişilerce hazırlanacak rapor,
- 5) Uzman kuruluşun birleşmeye ilişkin raporu,
- 6) Özkaynakların rayiç bedel üzerinden değerlendirilmesi halinde ekspertiz raporları,
- 7) Özel bağımsız denetim raporları,
- 8) Ortaklık devralma yoluyla birleşme işleminde devralan ortaklığın varsa esas sözleşmesinde yapılacak değişikliklere ilişkin esas sözleşme tadil metinleri ve esas sözleşme değişikliğine ilişkin yönetim kurulu kararı ile yeni ortaklık kurulması yoluyla birleşme işleminde yeni kurulacak ortaklığın esas sözleşme taslağı,
- 9) Ortaklık devralma yoluyla birleşmede, devrolan; yeni ortaklık kurulması yoluyla birleşmede, infisah edecek ortaklıkların ortaklarına verilecek hisselerin miktar ve oranı ile hisselerin niteliğine ilişkin bilgi,
- 10) Rekabet Kurumu'ndan birleşmeye ilişkin olarak alınan izin belgesi,

11) Birleşmeye taraf ortaklıkların tabi oldukları özel mevzuat hükümleri uyarınca diğer resmi kurumlardan alınacak onaylar,

12) Birleşmeye taraf ortaklıkların sermayelerinin ödendiğini gösteren mali müşavir raporları,

13) Birleşmenin hukuki ve iktisadi gerekçelerini ortaya koyan ayrıntılı yönetim kurulu raporu,

14) Devir veya birleşmeden itibaren 3 yıllık hedeflerin ortaya konulduğu tahmini mali tablolar ile birleşme sonrası tahmini açılış bilançosu,

15) Birleşme gerekçesi,

16) Sermaye Piyasası Kurulu tarafından istenecek diğer bilgi ve belgeler.

Söz konusu başvuru, Sermaye Piyasası Kurulu tarafından Sermaye Piyasası Kanunu'nun amaç ve ilkeleri çerçevesinde incelenerek sonuçlandırılır (SPKı, Seri :I, 31 Nolu Tebliğ, Md.11).

6. Pay Sahiplerinin Bilgilendirilmesi :

Ortaklık devralma yoluyla birleşme ve yeni ortaklık kurulması yoluyla birleşme işlemlerinde, Sermaye Piyasası Kurulunun Seri:I No:31 sayılı Tebliği ekinde yer alan örneklere uygun olarak (Ek-2 ve 3), taraflarca hazırlanan ve Sermaye Piyasası Kurulu tarafından onaylanan duyuru metninin ve eki birleşme sözleşmesinin, hisse senetleri Borsa'da işlem gören ortaklıklarca bir gazetenin Türkiye baskısı ile ortaklık merkezinin bulunduğu yerde çıkan en yüksek tirajlı iki mahalli gazeteden birinde; hisse senetleri Borsa'da işlem görmeyen ortaklıklarca mahallinde yayınlanan veya dağıtılan en az iki gazetede, birleşme sözleşmesinin onaylanacağı genel kurul toplantısından en az 30 gün önce ilan edilerek tasarruf sahiplerine duyurulması zorunludur. Ortaklıklar, mahalli gazetede ilan yükümlülüklerini ülke çapında

dağıtılan gazetelerde ilan etmekle de yerine getirebilirler. Birleşmeye taraf ortaklıklardan en az birinin hisse senetlerinin Borsada işlem görmesi halinde, söz konusu duyuru metni ve eki birleşme sözleşmesi Borsa Bülteni'nde ve İMKB'nin web sayfasında da ilan edilmek üzere genel kurul toplantısından en az 30 gün önce Borsa'ya gönderilir. Hisse senetleri Borsa'da işlem görmeyen ortaklıklarda ise duyuru metni ve eki birleşme sözleşmesi birleşme sözleşmesinin onaylanacağı genel kurul toplantısından en az 30 gün önce başlamak üzere, yeni ortaklık kurulması yoluyla birleşme işleminde yeni ortaklığın tesciline, ortaklık devralma yoluyla birleşmede ise sermaye artırımının tesciline, sermaye artırımının gerekmediği durumlarda ise birleşme sözleşmesinin onaylanacağı genel kurul toplantısının tesciline kadar Sermaye Piyasası Kurulunun web sayfasında ilan edilir (SPKı, Seri:I, 31 Nolu Tebliğ, Md.12).

Birleşme sözleşmesi, işleme taraf ortaklıkların son üç yıllık mali tabloları, varsa bağımsız denetim raporları ile faaliyet raporları, birleşmeye esas mali tablolara ilişkin bağımsız denetim raporları, bilirkişi raporu, uzman kuruluş raporu, birleşmenin hukuki ve iktisadi gerekçelerini ortaya koyan yönetim kurulu raporu, duyuru metni, birleşmeye esas mali tablo tarihi ile birleşme sözleşmesinin onaylanacağı genel kurul toplantı tarihi arasındaki en son 3 aylık ara mali tablolar, devir veya birleşmeden itibaren 3 yıllık hedeflerin ortaya konulduğu tahmini mali tablolar ile birleşme sonrası tahmini açılış bilançosu birleşme sözleşmesinin onaylanacağı genel kurul toplantısından en az 30 gün önce pay sahiplerinin bilgilendirilmesi amacıyla işleme taraf ortaklıkların merkez ve şubelerinde incelemeye açık bulundurulur. Ayrıca, ortaklar masrafı ortaklığa ait olmak üzere söz konusu belgelerin birer suretini isteyebilirler (SPKı, Seri :I, 31 Nolu Tebliğ, Md.12).

7. Birleşme Sözleşmesinin Onaylanması ve Ortaklık Devralma Yoluyla Birleşme İşleminde Sermaye Artırım Kararı :

Sermaye Piyasası Kurulunun onayından sonra birleşme sözleşmesi, birleşme işlemine taraf ortaklıkların genel kurullarında onaylanır (SPKı, Seri :I, 31 Nolu Tebliğ, Md.13).

Ortaklık devralma yoluyla birleşme işleminde devralan ortaklığın genel kurulunda devralma ve sermaye artırımı kararı alınırken, devrolan ortaklığın genel kurulunda devrolma ve bu suretle infisah kararı alınır (SPKı, Seri :I, 31 Nolu Tebliğ, Md.13).

Yeni ortaklık kurulması yoluyla birleşme işleminde ise birleşmeye taraf ortaklıkların genel kurullarında birleşme ve bu suretle infisah kararı alınır (SPKı, Seri :I, 31 Nolu Tebliğ, Md.13).

Genel kurulların birleşmeye ilişkin olarak verdikleri kararlar, varsa imtiyazlı pay sahiplerinin, intifa senedi sahipleri ile tahvil ve benzeri borçlanma senetleri sahiplerinin yapacakları özel bir toplantıda verecekleri kararla onaylanmadıkça uygulanamaz (SPKı, Seri :I, 31 Nolu Tebliğ, Md.13).

8. Kurul Kaydına Alınma :

Birleşmeye taraf ortaklıkların, yukarıda açıklanan çerçevede yapılan genel kurul toplantılarını takip eden 15 gün içerisinde;

1) Ortaklık devralma yoluyla birleşme işleminde ihraç edilecek hisse senetleri ile devralan ortaklığın Kurul kaydında bulunmayan hisse senetlerinin,

2) Yeni ortaklık kurulması yoluyla birleşme işleminde ise birleşme neticesinde kurulacak olan yeni ortaklığın, birleşme nedeniyle tüzel kişilikleri sona eren ortaklıkların Kurul kaydında bulunmayan sermayesine isabet eden hisse senetlerinin,

Sermaye Piyasası Kurul kaydına alınması için, aşağıdaki belgelerle birlikte (SPKı, Seri :I, 31 Nolu Tebliğ Eki-7) Kurula başvurulur (SPKı, Seri :I, 31 Nolu Tebliğ, Md.14) :

1) Birleşme işlemine taraf ortaklıkların birleşmeye ilişkin genel kurul toplantı tutanakları ile hazırlanmış cetvellerinin birer örneği,

2) Genel kurulların onayından geçen birleşme sözleşmesinin noter tasdikli bir örneği,

3) Esas sermaye sistemini kabul etmiş ortaklıklarda Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'ndan alınacak izin belgesi,

4) Hisse senedi örneği,

5) Hisse senetlerinin dağıtımına ilişkin duyuru,

6) Sermaye artırımına ve sermaye artırımının usulüne uygun olarak tamamlandığına ilişkin yönetim kurulu kararı (Kayıtlı sermaye sistemine tabi ortaklıklarda sermaye artırım kararının genel kurul tarafından alınmaması halinde yönetim kurulu karar alacaktır),

7) Sermaye artırım işlemlerinin usulüne uygun olarak tamamlandığında ilişkin mali müşavir raporu (Kayıtlı sermaye sistemine tabi ortaklıklardan istenir),

8) Kurulca istenecek diğer bilgi ve belgeler.

Söz konusu başvuru Sermaye Piyasası Kurulu tarafından, Sermaye Piyasası Kanunu'nun amaç ve ilkeleri çerçevesinde incelenerek, hisse senetleri kayda alınır.

9. Hisse Senetlerinin Teslimi :

Hisse senetlerinin dağıtılacağı yerler, dağıtımın başlayacağı tarihten en az 2 iş günü önce, Sermaye Piyasası Kurulunun Seri:I No:31 sayılı Tebliği ekinde yer alan örneğe uygun olarak hazırlanan (Ek-4) ve Sermaye Piyasası Kurulu tarafından onaylanan hisse senetlerinin dağıtımına ilişkin duyuru aracılığıyla, yukarıda

açıklanan “Pay Sahiplerinin Bilgilendirilmesi”nde belirtilen esaslara uygun olarak ilan edilecektir (SPKr, Seri :I, 31 Nolu Tebliğ, Md.15).

Esas sermaye sistemindeki ortaklıkların hisse senetlerinin;

1) Ortaklık devralma yoluyla birleşme işleminde, sermaye artırımının Ticaret Siciline tescilinden,

2) Yeni ortaklık kurulması yoluyla birleşme işleminde, yeni kurulacak ortaklığın tescilinden itibaren,

hamiline yazılı olmaları halinde 30 gün, nama yazılı olmaları halinde 90 gün içerisinde teslim edilmesi ve kayıtlı sermaye sistemindeki ortaklıkların hisse senetlerinin değişim işlemine tescile mesnet belgenin tescil tarihinden itibaren 15 gün içerisinde başlaması zorunludur (SPKr, Seri :I, 31 Nolu Tebliğ, Md.15).

Sermaye piyasası araçlarının kaydileştirilmesine ilişkin olarak yapılacak düzenlemeler saklıdır.

10. Kurula Bildirim :

Birleşme işlemine taraf ortaklıklar;

1) Genel kurul kararları ile sermaye artırımını ve diğer esas sözleşme değişikliklerinin tescil ve ilanına ilişkin TTSG,

2) Birleşme işlemine esas alınacak mali tabloların ilanına ilişkin TTSG,

3) İnfisah eden ortaklık/ortaklıkların ticaret sicilinden terkinine ilişkin TTSG,

4) Genel kurulların onayından geçen birleşme sözleşmesinin noter tasdikli bir örneği ve bu genel kurul toplantılarına ait hazirun cetvelleri,

ile duyuru metinleri ve hisse senetlerinin dağıtımına ilişkin duyurunun ilan edildiği gazetelerin birer nüshasını, ilk ilanları izleyen 6 iş günü içerisinde Sermaye Piyasası Kuruluna gönderirler (SPKkr, Seri :I, 31 Nolu Tebliğ, Md.16).

KISIM IV

VERGİ KANUNLARI AÇISINDAN ŞİRKET BİRLEŞMELERİ

Vergi hukukunda şirketlerin birleşmelerine ilişkin düzenlemeler tabi olacakları kanunlar açısından, şirketin türüne göre Gelir Vergisi Kanunu veya Kurumlar Vergisi Kanunu içinde düzenlenmektedir. Bu durum, şirketlerden ferdi işletme sayılanlar ile ticaret şirketi konumunda olup da sermaye şirketi niteliğinde olmayan, yani şahıs şirketi olan kollektif ve adi komandit şirket açısından Gelir Vergisi Kanunu'nun tatbik edilmesini, sermaye şirketi sayılan anonim, limited ve eshamlı komandit şirketler açısından ise Kurumlar Vergisi Kanunu'nun tatbikini gerektirmektedir. Bu durum esas itibariyle, bu şirketlerin vergilendirilme esaslarına, yani vergilenme yönünden tabi oldukları kanunlara dayalı olarak, gelir vergisi veya kurumlar vergisi mükellefi olmaları durumuna göre belirlenmektedir. Şahıs şirketi konumunda olan kollektif ve adi komandit şirketin kazançları şirket uhdesinde değil, ortakların uhdesinde gelir vergisine tabi iken, sermaye şirketi konumunda olan anonim, limited ve eshamlı komandit şirket kazançları (eshamlı komandit şirkette komandite ortağın payı çıktıktan sonra kalan kısmı) ise, kurum kazancı olarak kurum uhdesinde, kurumlar vergisine tabi olarak vergilendirilmektedir.

Ticaret hukuku ve vergi hukuku açısından şirket birleşmeleri farklı özellik taşımaktadır. Bu iki hukuk açısından şirket birleşmelerinin karşılaştırıldığında, ana farklar aşağıdaki gibidir (KAVAK, 2000: s.4).

Tablo: 7

Birleşmelerin Ticaret ve Vergi Hukuku Açısından Karşılaştırılması

	Ticaret Hukuku Açısından		Vergi Hukuku Açısından
1.	Nevilerin aynı olması şartı aranır	1.	Nevilerin aynı olması şartı aranmaz

2.	Tasfiyesiz infisah kabul edilir	2.	Tasfiye olarak değerlendirilir, ancak tasfiye değil birleşme karı vergiye konudur
3.	Külli halefiyet ilkesi geçerlidir	3.	Aktif ve pasifin kül olarak devri söz konusudur
4.	Birleşme, yeni kuruluş ve devir olarak iki türe ayrılmıştır	4.	Yeni kuruluş ve devir olarak bir ayrım yoktur (Devir bir tasnifi değil, vergisiz birleşmeyi belirleyen bir tanımlama olarak yer almıştır)

Vergi hukuku yönünden şirket birleşmeleri, aşağıda gelir vergisi kanunu, kurumlar vergisi kanunu ve diğer vergi kanunları açısından tasnif edilerek, anlatım konusu edilecektir.

A. GELİR VERGİSİ KANUNU AÇISINDAN ŞİRKET BİRLEŞMELERİ

1. Genel Açıklama :

Gelir Vergisi Kanunu'na tabi bir ferdi işletmenin sermaye şirketine intikali, ferdi işletmenin bir sermaye şirketince satın alınması ve ferdi işletmenin sahip veya sahiplerinin sermaye şirketine ortak edilmeleri karşılığında, bu sermaye şirketine devredilmesi olmak üzere iki şekilde gerçekleşir ki bu durum, Türk Ticaret Kanunu açısından geçerlidir (TARAKÇI, 1995: s.55). Kollektif ve adi komandit şirket açısından, Türk Ticaret Kanunu'na göre bu şirketlerin birbirine devredilmesi, infisah nedeni olmaktadır (TTK, Md.185).

Ticaret şirketi konumunda olan şirketlerden kollektif şirket ile adi komandit şirketin devirlerine ilişkin yapılacak tasfiyede oluşan kazancın, kollektif şirket ortakları ile adi komandit şirketlerin komandite ortaklarına isabet eden kısmı, Gelir Vergisi Kanunu'nun ticari kazanç hükümlerine tabi olarak vergilendirilecek (TARAKÇI, 1995: s.221, 281) ancak adi komandit şirketin komanditer ortaklara

isabet eden kazanç kısmı ise Gelir Vergisi Kanunu'nun menkul sermaye iradı hükümlerine tabi olarak vergilendirilecektir (TARAKÇI, 1995: s.281). Devralınan şirket ortaklarının, devralan şirketten alacak oldukları ortaklık hisselerinin vergileme açısından değerlendirilmesi ise, Gelir Vergisi Kanunu'nun 80/5'inci maddesindeki değer artışı kazançları düzenlemesi uyarınca, faaliyeti durdurulan bir işletmenin kısmen veya tamamen elden çıkarılmasından doğan kazanç hükmü çerçevesinde değerlendirilecektir (TARAKÇI, 1995: s.217).

Ferdi işletmenin sermaye şirketine satılması veya bu işletmenin sermaye şirketine aynı sermaye olarak konması hallerinde ferdi işletme ortadan kalkmakta ve ferdi işletme açısından bu durum, Gelir Vergisi Kanunu'nda faaliyeti durdurulan bir işletmenin tamamen elden çıkarılması anlamına geldiğinden (GVK, Md.80/5) ve yine Kanun'da kazancı bilanço esasına göre tespit edilen ferdi bir işletmenin bilançosunun bir sermaye şirketine aktif ve pasifiyle bütün halinde devrolunması, devir alan şirketin bilançosuna aynen geçirilmesi ve devredilen ferdi işletmenin sahip veya sahiplerinin şirketten, devir bilançosuna göre hesaplanan öz sermayesi tutarında ortaklık payı alması hali vergilendirilmeyecek değer artış kazancı sayıldığına göre (GVK, Md.81/2), bu düzenlemeler devre konu olan ferdi işletme açısından değer artış kazancının söz konusu olduğunu göstermektedir (TARAKÇI, 1995: s.59, 60). Dolayısıyla, faaliyeti sona erdiren nitelikteki ferdi işletme devirleri, değer artış kazancı olarak değerlendirilip, gelir vergisine konu olmaktadır.

Gelir Vergisi Kanunu'na tabi ferdi işletme niteliğinde olmayan şahıs şirketlerinin birleşmelerine (devirlerine) ilişkin bu Kanunda özel bir düzenleme yer almamaktadır (GÜNEŞ-AKBİYİK, 2002: s.89). Gelir Vergisi Kanunu'nda, Kollektif ve adi komandit şirketlerin nev'i değiştirerek sermaye şirketi haline dönüşmesi, bazı şartlar dahilinde vergilendirilmeyecek değer artış kazancı olarak değerlendirilirken (GVK, Md.81/3), bu şirketlerin devirlerine ilişkin Gelir Vergisi Kanunu'nda bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Bu şirketlerin devirlerini ancak, ortaklık haklarının veya hisselerinin elden çıkarılmasından doğan kazançları düzenleyen ve bu durumu değer artış kazancı sayan Gelir Vergisi Kanunu hükmü (GVK, Md.80/4) içinde değerlendirmek gerektiğini ortaya koymaktadır. Bütün bu düzenlemeler; satın alınan

veya devralınan şirket ortakları açısından, şahıs şirketlerindeki birleşme sonucunu oluşturan satın alma veya devir işlemlerinin, ortaklık payı ve hisselerinin elden çıkarılması olarak değerlendirilerek, değer artış kazancı olarak vergiye tabi tutmak gerektiği sonucunu ortaya koymaktadır.

2. Vergilendirilmeyecek Haller :

Ferdi işletmelerin kurumsallaşma amaçlarına ulaşmalarının temini açısından, bunların sermaye şirketlerine devredilmesi sırasında iktisadi kıymetlerin değerlemeye tabi tutulması sonucu oluşan vergi yükünün ortadan kaldırılmasına yönelik olarak, yasa koyucu bu neviden devirlere yönelik, Gelir Vergisi Kanunu'nun 81'inci maddesinde vergilendirilmeyecek değer artışı kazançlarını ihdas etmiştir (ÖZKÖK, 1995: s.108).

Gelir Vergisi Kanunu'nda, kazancı bilanço esasına göre tespit edilen ferdi bir işletmenin bilançosunun, bir sermaye şirketine aktif ve pasifiyle bütün halinde devrolunması, devir alan şirketin bilançosuna aynen geçirilmesi ve devredilen ferdi işletmenin sahip veya sahiplerinin şirketten, devir bilançosuna göre hesaplanan öz sermayesi tutarında ortaklık payı alması (bu ortaklık payını temsil eden hisse senetlerinin nama yazılı olması şarttır.) halinde, değer artış kazancının hesaplanmayıp, vergilendirilmeyeceği hüküm altına alınmıştır (GVK, Md.81/3).

Ferdi bir işletmenin sermaye şirketine devredilmesi halinde, aşağıda belirtilen şartlara uyulmak kaydıyla, bilançoya dahil kıymetlerin elden çıkarılması karşılığı oluşan kazanç hesaplanmayacak ve vergileme yapılmayacaktır, bu şartlar aşağıdaki gibidir (ÖZBALCI, 2003b: s.687, 688);

1) Ferdi işletme bilanço esasında defter tutan bir işletme olmalı yani işletme hesabı esasında defter tutan bir işletme olmamalıdır,

2) Ferdi işletme sermaye şirketine aktif ve pasifi ile bütün halinde devredilmeli ve devralan şirket bilançosuna aynen geçirilmelidir,

3) Ferdi işletmenin sahip veya sahipleri, devir bilançosuna göre hesaplanan özsermaye üzerinden sermaye şirketinden pay almalıdır,

4) Ferdi işletmenin sahip veya sahiplerine verilen şirket payı, nama yazılı olmalıdır.

Yukarıdaki şartları taşımayan ferdi işletme devirleri değer artış kazancına tabi olarak vergilendirilecek ancak, bir takvim yılında elde edilen değer artışı kazancının onikimilyar liralık kısmı (2003/6578 sayılı BKK ile belirlenen 01.01.2004 tarihinden itibaren uygulanacak rakam) gelir vergisinden müstesna tutulacaktır (GVK, Md.80/3.Fıkra).

B. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU AÇISINDAN ŞİRKET BİRLEŞMELERİ

1. Genel Açıklama :

Kurumlar Vergisi Kanunu'na tabi sermaye şirketi olan anonim, limited ve eshamlı komandit şirketlerinin birleşmelerine ilişkin düzenlemeler, bu Kanunda yer almaktadır.

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 36'ncı maddesinde birleşmeye ilişkin;

“Bir veya birkaç kurumun diğer bir kurumla birleşmesi, birleşme sebebiyle infisah eden kurumlar tarafından tasfiye hükmündedir. Ancak, birleşmede tasfiye kârı yerine birleşme kârı vergiye matrah olur.

Tasfiye kârının tespiti hakkındaki hükümler, birleşme kârının tespitinde de caridir. Şu farkla ki, münfesihi kurumun veya kurumların ortaklarına veya sahiplerine birleşilen kurum tarafından doğrudan doğruya veya vasıta ile verilen değerler, kurumun tasfiyesi halinde ortaklara dağıtılan değerler yerine geçer.

Birleşilen kurumdan alınan değerler Vergi Usul Kanununda yazılı esaslara göre değerlendirilir.

34 ve 35'inci maddelere göre tasfiye memurlarına düşen sorun ve ödevler, birleşme halinde, birleşilen kuruma terettüp eder.”

hükmü yer almaktadır. Madde hükmünde birleşme, bir veya birkaç kurumun diğer bir kurumla birleşmesi şeklinde ifade edilmiş olup, yeni kuruluş ve katılma suretiyle gerçekleşebilecek katılma türleri birlikte ifade edilmiştir (TARAKÇI, 2003: s.123). Ancak Kurumlar Vergisi Kanunu'nda katılma şeklindeki birleşmeler devir olarak adlandırılarak, bazı şartlar dahilinde devrin vergileme yapılmaması öngörülmüştür.

Kurumlar Vergisi Kanunu'nda birleşme müessesesi, vergiye tabi olan ve vergiye tabi olmayan birleşme olarak ikiye ayrılmış ve bunlardan vergiye tabi olanı “Birleşme” (KVK, Md.36), vergiye tabi olmayanı ise “Devir” (KVK, Md.37-39) olarak kabul edilip düzenlenmiştir (SEVİĞ, 2000: s.2).

2. Birleşme Halinde Vergilendirme :

a. Birleşme Karı :

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 36'ncı maddesinde, birleşme karının tespitinde tasfiye karının tespitine ilişkin hükümlerin geçerli olduğu belirtilmiştir. Birleşmede tasfiyede olduğu gibi bir süreç bulunmadığından, birleşmenin başlangıcındaki servet değeri veya sonundaki servet değeri gibi kavramlardan da bahsedilememektedir.

Yeni kurulacak bir şirket bünyesinde birleşmek ile mevcut bir şirketin bünyesinde birleşmeyi birbirinden ayıran faktör, birleşme karı olmaktadır; her iki şirketin infisah etmesi ve yeni bir şirket bünyesinde birleşilmesi durumunda, her iki şirket için de birleşme karı hesaplanmakta ve bu karlar üzerinden vergi ödenmektedir. Mevcut bir

şirketin bünyesinde birleşmesi halinde ise, infisah eden şirketin birleşmeden doğan karı hesaplanmakta ancak, birleşilen şirket açısından bir birleşme karı söz konusu olmamaktadır (YILDIRIM-KOLOTOĞLU, 2003: s.248, 249).

Birleşme döneminde oluşacak kar, aşağıdaki kaynaklardan doğabilir (KONAR, 1997: s.59);

1) Birleşme sonucu tüzel kişiliği sona eren kurumlarda, birleşmenin tamamlandığı tarihe kadar devam eden ticari ve sınai faaliyetlerden,

2) Birleşilen şirketten aktif kıymetlerde yer alan gizli yedeklerin birleşme nedeniyle realize edilmesinden,

3) Birleşen şirketin muhasebe kayıtlarında görülmeyen ancak, ekonomik olarak bir değer ifade eden şerefiyelerin realize edilmesinden.

Şirketlerin aktiflerinde yer alan kıymetleri, Vergi Usul Kanunu hükümlerine uygun olarak iktisap bedelleri ile değerlendirir yani birleşme karının hesaplanacağı kurumun (birleşen kurumun), sahibi olduğu kıymetlerinin bilançoda yazılı değerleri iktisap bedeline (maliyet bedeline) eşittir.

Birleşme sırasında birleşen kurum veya kurumların (infisah eden kurum) aktiflerinde maliyet bedeli ile kayıtlı kıymetler, emsal bedeli ile değerlendirilecektir. Maliyet bedeli ile kayıtlı kıymetlerin emsal bedeli ile değerlendirilmesi sonucu oluşacak fark kadar, birleşme karı tespit edilmiş olacak, yani birleşme karı, birleşme nedeniyle infisah eden kurumun, birleşme öncesi mali bilançosuna göre bulunan özsermaye ile emsal bedel esas alınarak yapılan değerlendirme sonucu bulunan özsermaye arasındaki fark olacaktır. Ayrıca bu farka birleşen kurumun “firma değeri, peştemallık” gibi değerlerinin de eklenmesi gerekmektedir. Yine 36’ncı madde hükmü gereğince, müfeseh kurumun veya kurumların ortaklarına veya sahiplerine birleşilen kurum tarafından doğrudan doğruya veya vasıta ile verilen değerler de, birleşme karına ayrıca ilave edilecektir (YILDIRIM-KOLOTOĞLU, 2003: s.235).

Birleşme sırasında, infisah eden kurumun, emsal bedele göre yapılan değerlendirme sonucu bulunan özsermayesi, aynı zamanda birleşilen kurumdaki alınan pay senetlerinin değerine eşittir (YILDIRIM-KOLOTOĞLU, 2003: s.235).

b. Birleşme Karının Beyan Edilmesi ve Ödenmesi :

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 36'ncı maddesinde; *“Bir veya birkaç kurumun diğer bir kurumla birleşmesi, birleşme sebebiyle infisah eden kurumlar bakımından tasfiye hükmündedir.....”* ifadesi ile birleşme dolayısıyla infisah eden kurumun, kurum kazancı yönünden tasfiye hükümlerine tabi olduğu belirtilmekte ve Kanunun *“Tasfiye Beyannamesi”* başlıklı 31'inci maddesi hükmüne göre ise, tasfiyenin kesinleşmesi halinde beyannamenin 15 gün içinde bağlı olunan vergi dairesine verilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla birleşme beyannamesinin de, Kanun düzenlemeleri uyarınca birleşme tarihinden itibaren 15 gün içerisinde bağlı bulunulan vergi dairesine verilmesi gerekmektedir.

Kurumlar Vergisi Kanununun *“Tasfiye, birleşme, devir ve bölünme halinde ödeme”* başlıklı 42'nci maddesinde; *“Tasfiye ve birleşme halinde tasfiye edilen veya birleşen kurumlar namına tasfiye ve birleşme karı üzerinden tarh olunan vergiler, tasfiye veya birleşme beyannamesini verme süresi içinde vergi dairesine yatırılır.”* Hükmü yer almaktadır. Buna göre, birleşme karı üzerinden hesaplanan vergi, birleşme beyannamesinin verilme süresi içerisinde ödenecektir.

Yine Kanunun 42'nci maddenin ikinci fıkrası hükmü uyarınca, birleşen kurumların Kurumlar Vergisi Kanunu'na göre tahakkuk etmiş ancak henüz vadesi gelmemiş vergi borçlarının da birleşme beyannamesinin verilme süresi içerisinde ödenmesi gerekmektedir.

Birleşme beyannamesinin verilme zamanı ile ilgili olarak, birleşme tarihinin ne olacağı hususundaki görüşler, temelde ikiye ayrılmaktadır (YILDIRIM-KOLOTOĞLU, 2003: s.234);

- 1) Birleşme tarihinin, birleşme kararının onaylandığı genel kurul tarihi olduğu,
- 2) Birleşme tarihinin, ticaret siciline tescil tarihi olduğu.

Birleşme, en az iki tarafı olan ve tarafların verecekleri kararlar ile hüküm ifade edecek bir işlem olup, taraflardan yalnız birinin alacağı birleşme kararı yeterli değildir. Birleşme işleminde birleşecek olan şirketlerin genel kurul tarihleri birbirinden farklı olabilmekte ancak, birleşme işlemi iki şirketin kararı ile işlerlik kazanmakta ve birleşmenin tescil edildiği tarih tek olmaktadır. Bu halde birleşme tarihi olarak esas alınması gereken tarih, birleşme kararının tescil tarihi olmaktadır.

Birleşme kararının tescili aynı zamanda devir alınan (birleşen) şirketin infisahının da tescili anlamına gelmektedir (DEMİRTAŞ, 2001: s.113).

c. Birleşmede Diğer Hususlar :

c1. Amortisman Uygulaması :

Birleşme durumunda infisah eden şirketin bilançosunda yer alan iktisadi kıymetler, rayiç değeri (cari değer) üzerinden birleşilen şirkete intikal etmektedir (TEKİN, 2005: s.90). Birleşme işleminde, birleşilen ve birleşen şirket hazırlamış oldukları birleşme sözleşmesinde, aktiflerinde yer alan ve amortismanına tabi iktisadi kıymetlerinin rayiç bedellerini belirlemekte ve birleşme işlemi bu değerler üzerinden gerçekleştirilmekte olup, birleşme ister bir şirket bünyesinde olsun, ister yeni kurulacak bir şirket bünyesinde yapılmış olsun, amortismanına tabi iktisadi kıymetler yeni iktisap edilmiş sayılarak, amortisman hesaplanmasına konu edilecektir (YILDIRIM-KOLOTOĞLU, 2003: s.295). Sabit kıymetler, amortismanlar düşüldükten sonraki değerleriyle devredileceğinden, devralan şirket tarafından devralınan sabit kıymetlerin yeni değeri üzerinden amortisman ayrılacaktır (MAÇ, 1999: s.973). 01.01.2004 tarihinden önce gerçekleştirilen birleşme işleminde Vergi Usul Kanunu'nun 313'üncü maddesi uyarınca 315'inci maddesinde belirtilen normal

amortisman oranı (% 20), bu tarihten sonra yapılan birleşme işleminde amortisman oranları Kanun değişikliği ile iktisadi kıymetin faydalı ömrüne bağlandığından, Maliye Bakanlığı'nca yayınlanan 313 seri nolu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinde belirlenmiş oranlar dikkate alınarak ayrılacaktır (TEKİN, 2005: s.87).

c2. Devralınan Kurum Zararı :

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 36'ncı maddesine uygun birleşmelerde, birleşen şirketin cari değerlere göre hesaplanan özsermayesi devralan şirkete intikal etmekte ve bu özsermaye ise, zarar da dikkate alınarak oluşturulmakta olduğundan, zararın ayrıca birleşilen (devralan) şirket tarafından mahsup edilmesi mümkün bulunmamaktadır (YILDIRIM-KOLOTOĞLU, 2003: s.296).

c3. Yatırım İndirimi :

Vergi teşviklerinden birisi olan yatırım indirimi müessesesinde, 4842 sayılı Kanunla kapsamlı değişiklikler yapılmış ve yapılan değişikliklerle, yatırım indiriminin kapsamı daraltılmakla birlikte daha sade ve daha etkin bir yapıya kavuşturulması amaçlanmış, yatırım indiriminin istisna olup olmadığı tartışmalarına son verilmiştir. 4842 sayılı kanun, yatırım indiriminin düzenlendiği Gelir Vergisi Kanunu'nun Ek 1-6'ncı maddelerini iptal ederek, yatırım indirimini tek madde halinde aynı Kanunun 19'uncu maddesinde yeniden düzenlemiştir (KELECİOĞLU, 2003: s70).

Gelir Vergisi Kanunu'nun 19'uncu maddesinin 5'inci bent hükmüne göre; yatırım indirimi istisnasına konu iktisadi kıymetlerin aktife alındığı tarihten itibaren iki yıl içinde elden çıkarılması durumunda, bu iktisadi kıymetlerle ilgili yatırım indirimi istisnası uygulama hakları ortadan kalkmakta ve daha önce yararlanılan yatırım indirimi istisnası için herhangi bir işlem yapılmamaktadır. Ayrıca yatırım indiriminden kısmen faydalanılmış veya hiç faydalanılmamış aktif değerleri devir alan kimselerin, kalan yatırım indiriminden yararlanmalarını sağlayacak herhangi bir

düzenleme yapılmadığı için, aktif kıymetleri devralanların bu istisnadan yararlanmaları hiçbir durumda mümkün değildir (KELECİOĞLU, 2003: s73).

Birleşme durumunda yatırım indiriminden yararlanan aktif kıymetler, birleşilen şirkete devir olduğu için, birleşen şirketin yararlandığı yatırım indirimi dolayısıyla zamanında tahsil edilmeyen vergilerin, geriye dönük olarak istenmesi söz konusu olmadığı gibi, birleşilen şirketin de bakiye yatırım indiriminden yararlanması mümkün değildir (YILDIRIM-KOLOTOĞLU, 2003: s.301).

3. Devir Halinde Vergilendirme :

a. Devir İşleminin Mahiyeti :

Kurumlar Vergisi Kanunu'nda düzenlenen devir, esasen bir birleşme olup, Kanun'da birleşmenin özel bir türü olarak düzenlenmiş ve devir ile birleşme işlemleri, vergileme açısından farklı özellikler göstermektedir (KIZILOĞLU, 1990: s.1612).

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 37'nci maddesinde, bazı koşullar altında yapılan birleşmeler devir olarak nitelendirilmiştir. Kurumlar Vergisi Kanunu'nda birleşmenin özel bir türü olarak düzenlenen devir, Türk Ticaret Kanunu açısından bir birleşme olup, birleşmeye ilişkin hükümlere tabidir ve bu nedenle, Ticaret Hukukundan ziyade Vergi Hukuku bakımından özellik arz eden bir işlemdir (UFUK, 2001: s.14).

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 37'inci maddesinde aşağıda yazılı şartlar dâhilinde vaki olan birleşmelerin devir hükmünde olduğu belirtilmiştir;

“1. Birleşme neticesinde infisah eden kurum ile birleşilen kurumun kanuni veya iş merkezleri Türkiye’de bulunacaktır;

2. Münfesih kurumun devir tarihindeki bilanço değerlerini birleşilen (Devralan) kurum, kül halinde devralacak ve aynen bilançosuna geçirecektir.”

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 9'uncu maddesi hükmüne göre; birinci maddede yazılı tüzel kişilerden kanuni veya iş merkezleri Türkiye'de bulunanlar tam mükellef sayılmışlar ve 37'nci maddenin birinci bendine göre, devrin birinci şartı birleşen ve birleşilen şirketlerin kanuni ve iş merkezlerinin Türkiye'de bulunması şart koşulduğundan, devir işleminde her iki şirketin de tam mükellef olması zorunluluğu vardır (YILDIRIM-KOLOTOĞLU, 2003: s.306).

Birleşmenin devir hükümlerine tabi olması için ikinci şart, birleşen (devralınan) kurumun bilanço değerlerinin birleşilen kurum tarafından kül halinde devir alınması ve aynen birleşilen kurumun bilançosuna geçirilmesidir. Devirde, birleşen kurum bünyesinde birleşme tarihine kadar oluşmuş değer fazlaları devir tarihinde vergiye tabi tutulmamakta, vergileme ilerde değer fazlalığının birleşilen kurum bünyesinde gerçekleşeceği tarihte yapılmak üzere ertelenmekte olup, bunun gerekliliği birleşen kuruma ait bilanço değerinin, yeni bir değerlemeye tabi tutulmadan birleşilen kuruma geçmesidir (ÖZBALCI, 2003a: s.771).

Devir işlemlerine ilişkin olarak Maliye Bakanlığı'nca çıkarılan 67 seri nolu Kurumlar Vergisi Kanununun Genel Tebliğinin 9.2'inci bölümünde aşağıdaki aşağıdaki düzenlemeye yer verilmiştir;

“Kurumlar Vergisi Kanununun 37'nci maddesi uyarınca yapılan devirlerde devralan kurum ile devreden kurum arasında iştirak ilişkisinin olması durumunda söz konusu maddenin 2'nci bendinde yer alan ‘münfesih kurumun devir tarihindeki bilanço değerlerini birleşilen (Devralan) kurum, kül halinde devralacak ve aynen bilançosuna geçirecektir.’ Şartının nasıl yerine getirileceği konusunda uygulamada bazı tereddütlerin bulunduğu anlaşılmaktadır.

Bir kurumun kendisinde iştiraki bulunan veya iştirak ettiği başka bir kurumu kül halinde devralması nedeniyle kurum bünyesinde yapacağı sermaye artışının söz

konusu iştirak paylarına isabet eden tutarda daha az gerçekleşmesi Kurumlar Vergisi Kanununun 37'nci maddesinde belirtilen şartların ihlali anlamına gelmemektedir.

İştirakler hesabında yer alan değer, iştirak hisselerinin itibari değerine eşit olmaması halinde aradaki müspet veya menfi farkın kurumun vergiye tabi kazancının tespiti ile ilgilendirilmeksizin geçici hesaplarda izlenmesi mümkün bulunmakta olup bu geçici hesapların vergiye tabi kurum kazancın tespiti ile ilişkilendirilmeksizin kurum kayıtlarında sona erdirilmesi de mümkün bulunmaktadır.”

Tebliğde yapılan açıklamalardan anlaşılacağı üzere, devir halinde nominal sermayenin her iki şirketin, nominal sermayeleri toplamına eşit olmayabileceği ve bu durumun devrin şartlarını ihlal etmeyeceği belirtilmekte ve. Yine aktifte veya pasifte geçici hesap açılabilmesi de ifade edilmektedir.

b. Devir İşleminde Vergilendirme :

Devredilen kurum, devir tarihi itibariyle tüzel kişiliğini kaybetmekte ve bu kurumun devir tarihine kadar olan faaliyetleri sonucu elde ettiği kazancını, devir tarihinden itibaren 15 gün içerisinde, bağlı bulunduğu vergi dairesine beyan etmesi gerekmektedir (KVK, Md. 39).

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun “Devir ve Bölünme Hallerinde Vergilendirme” başlıklı 39'uncu maddesinin A fıkrasında;

“Devirlerde, aşağıdaki şartlara uyulduğu takdirde, münfesi kurumun sadece devir tarihine kadar elde ettiği kazançlar vergilendirilip, doğrudan doğruya birleşmeden doğan karlar hesaplanmaz ve vergilendirilmez.

1- Münfesi kurum ile birleşilen kurum, müştereken imzalayacakları bir devir beyannamesini, birleşme tarihinden itibaren on beş gün içinde münfesi kurumun

bağlı bulunduğu vergi dairesine verirler ve bu beyannameye devir bilançosunu bağlarlar.

2- Birleşilen kurum münfesihi kurumun tahakkuk etmiş ve edecek vergi borçlarını ödeyeceğini ve diğer vecibelerini yerine getireceğini devir beyannameğine bağlı bir beyanname ile taahhüt eder. Mahallin en büyük mal memuru bu hususta birleşilen kurumdan ayrıca teminat isteyebilir.”

Hükmü yer almaktadır. Kurumlar Vergisi Kanunu’ndaki bu düzenlemeden de anlaşılacağı üzere, maddede sayılan şartların yerine getirilmesi halinde, münfesihi kurumun sadece devir tarihine kadar elde ettiği kazançlar vergilendirilecek, doğrudan doğruya birleşmeden doğan karlar hesaplanmayacak ve vergilendirilmeyecektir.

Yukarıdaki şartlara uyulmadığı takdirde, vergisiz birleşme imkanı ortadan kalkmaktadır. Birleşmeden doğan kazanç, başka bir ifade ile devir alınan kurumda birleşme tarihine kadar oluşmuş gizli değer fazlaları hesaplanarak vergiye tabi tutulur. Birleşme kazancı, tespit ve beyan edilmemiş olacağı için resen takdir yoluyla tespit edilir ve infisah eden şirket adına resen tarhiyat yapılır ancak, burada artık muhatap, devir alan kurum olacaktır. Sorumluluğu ise Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 36’ncı maddesinin son fıkra hükmü ile 34 ve 35’inci maddelerine göre belirlenecektir. Bu hallerde, takdir komisyonunun, sadece birleşme kazancını değil, birleşen kurum bilanço değerlerinin, cari değerini de takdir etmesi gerekmektedir çünkü, devir birleşme hükümlerine tabi tutulunca, birleşilen kurumun devir aldığı değerleri cari değerleri ile bilançosuna geçirmesi gerekliliği vardır. Aksi halde, birleşen kurumun bilançosundaki değerlerin, bünyesindeki değer artışları, hem birleşme sırasında hem de ileride bu değerlerin, birleşilen kurumca elden çıkarılması sırasında vergilendirilmiş olur (ÖZBALCI, 2003a: s.796).

c. Devirde Diğer Hususlar :**c1. Amortisman Uygulaması :**

Devir işleminde, bilanço aktif ve pasifiyle mukayyet değer üzerinden devredilmekte ve bu durumda, devredilen kurumun bilançosunda yer alan amortisman tabi iktisadi kıymetler ile bunlar üzerinden ayrılan amortismanlar, kayıtlı değerleri ile devralan kuruma intikal etmektedir. Bu nedenle, devir tarihine kadar devredilen kurum, bu tarihten sonra da devralan kurum tarafından amortisman hesaplanması gerekmektedir.

Devredilen kurumun aktifinde yer alan iktisadi kıymetlerin amortismanının; devredilen şirketçe birleşme tarihine kadar olan dönem için, devralan şirketin ise, birleşme tarihinden sonraki dönem için kıst amortisman hesaplanması şeklinde olmalıdır. Söz konusu olayın özelliği göz önüne alınarak devir yılına mahsus olmak ve amortismanın yıllık ayrılma özelliğini kaybetmemek üzere, devir alınan iktisadi kıymetler için yıllık dönem itibariyle ayrılacak amortismanın, her iki şirketin yıl içindeki kıst dönem süreleri esas alınmak suretiyle, orantı yoluyla bulunması ve bulunacak miktarların her iki şirketçe dönemlerine isabet eden miktar kadar ayrılması gerekmektedir.

01.01.2004 tarihinden önce gerçekleştirilen devir işleminde Vergi Usul Kanunu'nun 313'üncü maddesi uyarınca 315'inci maddesinde belirtilen normal amortisman oranı (% 20), bu tarihten sonra yapılan birleşme işleminde ise, amortisman oranları Kanun değişikliği ile iktisadi kıymetin faydalı ömrüne bağlandığından, Maliye Bakanlığı'nca yayınlanan 313 seri nolu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinde belirlenmiş oranlar dikkate alınarak ayrılacaktır (TEKİN, 2005: s.87).

c2. Devralınan Kurum Zararı :

Devir halinde, devralan kurumun, devrolan kuruma ait olan zararları indirim konusu yapması, 03.07.2001 tarihinden geçerli olmak üzere 4684 sayılı Kanun’la düzenlenerek ve olabilecek tereddütler ortadan kaldırılmıştır.

4684 sayılı Kanun’un 18’inci maddesi ile Kurumlar Vergisi Kanunu’nun indirilecek giderleri düzenleyen 14’üncü maddesinin 7 numaralı bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir;

“Kurumlar vergisi beyannamelerinde her yılın zararı ayrı ayrı gösterilmek ve beş yıldan fazla nakledilmemek koşuluyla geçmiş yılların mali bilançolarına göre meydana gelen zararlar (aynı sektörde faaliyet göstermesi, son beş yıla ilişkin kurumlar vergisi beyannamelerinin kanuni süresinde verilmiş olması koşullarıyla 37 ve 39 uncu maddeler çerçevesinde devir alınan kurumların, devir tarihi itibarıyla zarar dışındaki aktif toplamını geçmeyen zararları ile 38 inci maddede belirtilen bölünme işlemi sonucu münfesih olan kurumun zarar dışındaki aktif toplamını geçmeyen zararları dahil).”

Kanun hükmünden, Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 37’nci maddesine göre gerçekleştirilen devirlerde, devredilen kuruma ait zararları devralan kurumun mahsup edebilmesi için gerekli şartlar aşağıdaki gibidir (YAMAN, 2001: s.72):

- 1) Devir aynı sektörde faaliyet gösteren kurumlar arasında gerçekleştirilmelidir,
- 2) Devredilen kurumların son beş yıla ait kurumlar vergisi beyannamelerinin kanuni sürede verilmiş olması gerekmektedir,
- 3) Mahsup edilecek zararın, devir tarihi itibarıyla devralınan kurumun zarar dışındaki aktif toplamını aşmayan kısmının indirilmesi gerekmektedir.

Zarar mahsubu için, aynı sektörde faaliyet gösteren kurumlar arasında gerçekleştirilen devirler şart koşularak, sektör içi devirler özendirilmektedir. Burada, işletmelerin farklı yöntemlerle şirket kaynaklarını optimum kullanmaları ve verimliliklerini artırmaları amaçlanmakta, devralınan şirketteki pozitif etkiyle devralan şirkette oluşacak olan, ölçek ekonomisinden yararlanılması hedeflendiğinden, sektörün aynı olması aranmaktadır (BAKIRCI, 2003: s.95).

Zarar mahsubu için, devir suretiyle infisah eden kurumların son beş yıla ait kurumlar vergisi beyannamelerini kanuni sürede vermiş olması, ikinci bir şart olarak öngörülmekte ve böylece, beyannamelerini kanuni sürede veren ve vergi ödemelerini aksatmayan mükelleflerin korunması amaçlanmaktadır (YILDIRIM-KOLOTOĞLU, 2003: s.330).

Zarar mahsubunun üçüncü şartı, mükelleflerin hiçbir faaliyeti olmayan tamamen zararlı kurumları devralarak, vergiden kaçınma yoluna gitmelerini önlemek ve zarar mahsup imkanının amacına uygun kullanımını sağlamak için, mahsup edilecek zarar tutarı, zarar dışındaki aktif toplamıyla sınırlandırılmaktadır (UFUK, 2001: s. 22).

Yukarıda açıklanan şartların oluşmaması halinde, devralan kurumun devralınan kuruma ait zararları indirmesi söz konusu değildir.

c3. Yatırım İndirimi :

Devir halinde yatırım indiriminden yararlanan aktif kıymetler, devralan şirkete geçmekte ve devrolan şirketin yararlandığı yatırım indirimi dolayısıyla zamanında tahsil edilmeyen vergilerin, geriye dönük olarak bu şirketten istenmesi söz konusu olmadığı gibi, devralan şirketin de bakiye yatırım indiriminden yararlanması mümkün bulunmamaktadır amaçlanmaktadır (YILDIRIM-KOLOTOĞLU, 2003: s.347).

C. DİĞER VERGİ KANUNLARI AÇISINDAN ŞİRKET BİRLEŞMELERİ

1. Katma Değer Vergisi Kanunu :

a. Birleşme İşleminde Katma Değer Vergisi :

Katma Değer Vergisi Kanunu'nun verginin konusunu teşkil eden işlemleri düzenleyen 1'inci maddesi hükmü aşağıdaki gibidir;

“Türkiye’de yapılan aşağıdaki işlemler katma değer vergisine tabidir:

1. Ticarî, sınai, zirai faaliyet ve serbest meslek faaliyeti çerçevesinde yapılan teslim ve hizmetler,....”

Kanun metninden anlaşılacağı üzere, bir işlemin katma değer vergisinin konusuna girmesi için

1) Bu işlemin Türkiye’de yapılmış olması,

2) Ticari, sınai, zirai faaliyet ve serbest meslek faaliyeti çerçevesinde yapılan teslim ve hizmet olması gerekmektedir.

Teslimden ne anlaşılması gerektiği aynı Kanununun 2’nci maddesinde açıklanmakta olup, teslim, bir mal üzerindeki tasarruf hakkının malik veya onun adına hareket edenlerce, alıcıya veya adına hareket edenlere devredilmesidir.

Her iki kanun maddesi değerlendirildiğinde, birleşme işleminin katma değer vergisine tabi olduğu anlaşılmaktadır.

Birleşme, Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 36’ncı maddesinde düzenlenmiş olup, aynı Kanun’un “Devir” başlıklı 37’inci maddesinde yer alan, “Aşağıda yazılı şartlar dahilinde vaki olan birleşmeler devir hükmündedir.” ifadesinden anlaşılacağı üzere,

37'nci madde de birleşmenin özel bir hali olan devrin şartları belirtilmiştir. Katma Değer Vergisi Kanunu'nun sosyal ve askeri amaçlı istisnalarla diğer istisnaları düzenleyen 17'nci maddenin 4/c bendinde; kurumlar vergisi kanununa göre yapılan devir işlemlerinin katma değer vergisinden istisna olduğunu düzenleyen hükmün mefhumu muhalifinden hareketle, devir işleminin katma değer vergisinin konusuna girdiği anlaşılmaktadır. Devir, birleşmenin bir türü olduğu için de, birleşme işlemi katma değer vergisinin konusuna girmektedir.

Birleşme nedeniyle, münfesih (birleşen) kuruma ait olan ve birleşilen kuruma intikal eden mallar için katma değer vergisi hesaplanacaktır. Birleşme işleminde, birleşme suretiyle ortadan kalkan şirketin malvarlığı birleşilen şirkete geçmekte ve bu mülkiyet geçişi birleşen şirketçe malvarlığının birleşilen şirkete toptan satışı gibi düşünüldüğünden, katma değer vergisi kapsamında değerlendirilmektedir (UFUK, 2002: s. 35).

Birleşme halinde birleşilen şirkete intikal eden malların katma değer vergisinin. matrahı emsal bedeli olacak ve Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 36'ncı maddesi çerçevesinde yapılan birleşmelerde, katma değer vergisinin matrahı, birleşen şirketten birleşilen şirkete devredilen stoklar, sabit kıymetler ile peştemallığın emsal bedellerinin toplamından oluşacaktır (ŞİMŞEK-DAYANÇ, 1998: s. 104).

Birleşme işleminde, münfesih şirketin birleşme itibariyle biçilen değerleri üzerinden fatura keserek, bu faturada gösterdiği katma değer vergisini vereceği son katma değer vergisi beyannamesinde göstermesi ve katma değer vergisinin yüklenicisi konumundaki birleşilen şirketin bu katma değer vergisini, Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 29, 30 ve 31'inci maddeleri uyarınca indirim konusu etmesi gerekir (UFUK, 2002: s. 35).

b. Devir İşleminde Katma Değer Vergisi :

Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 17/4-c maddesine göre, devir işlemleri katma değer vergisinden istisnadır. Devir işleminin istisnalar içerisinde yer alması, aynı zamanda bu işlemin, katma değer vergisi konusuna girdiğini de göstermektedir.

Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 17/4-c maddesi aşağıdaki gibidir;

“Gelir Vergisi Kanununun 81 inci maddesinde belirtilen işlemler ile Kurumlar Vergisi Kanununa göre yapılan devir ve bölünme işlemleri (Bu kapsamda vergiden istisna edilen işlemler bakımından Katma Değer Vergisi Kanununun 30 uncu maddesinin (a) bendi hükmü uygulanmaz. İşlem sonunda faaliyetini bırakan, bölünen veya infisah eden mükelleflerçe yüklenilen ve indirilemeyen vergiler, faaliyete başlayan veya devir ve bölünme sonrasında devredilen veya bölünen kurumların varlıklarını devralan mükellefler tarafından mükerrer indirim yol açmayacak şekilde indirim konusu yapılır.)”

Yukarıda madde düzenlemesinden anlaşıldığı gibi, Gelir Vergisi Kanunu'nun 81'inci maddesine uygun devir işlemleri ile Kurumlar Vergisi Kanunu'na göre yapılan devir işlemleri katma değer vergisinden istisna edilmiştir.

Şahıs firmaları açısından istisnanın amacı, Gelir Vergisi Kanunu'nun 81/2-3'inci maddelerindeki şartlara uygun olarak, bu firmaların limited veya anonim şirketlere devirlerinde katma değer vergisi hesaplanmamak suretiyle kurumsallaşmayı teşvik etmek ve bu yolla şahsi işletmelerdeki iktisadi varlıkların katma değer vergisi ödenmeden sermaye şirketine geçişini sağlamaktır (KIRIKTAŞ, 1997: s.46).

Devralınan işletmelere ilişkin bu işletmelerin yüklendiği ve indirim konusu yapamadığı katma değer vergilerinin, devralan şirket tarafından indirim konusu yapıp yapılmayacağı hususu geçmişte tartışmalar yaratmış ve 4684 sayılı Kanunun 19'uncu maddesi ile Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 17/4-c bendinde yapılan değişiklikle, devir halinde 30/a maddesinin uygulanmayacağı, indirilemeyen

vergilerin de devralan kurum tarafından mükerrer indirimde yol açmayacak şekilde indirilebileceği hüküm altına alınarak söz konusu tartışmalar sona erdirilmiştir.

2. Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun :

Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 36'ncı maddesi aşağıdaki gibidir.

“ Bu Kanunun tatbiki bakımından;

a) İki veya daha ziyade hükmi şahsın birleşmesi halinde yeni kurulan hükmi şahıs,

b) Devir halinde devir alan hükmi şahıs,

c) Bölünme halinde bölünen hükmi şahsın varlıklarını devralan hükmi şahıslar,

d) Şekil değiştirme halinde yeni hükmi şahıs,

Birleşen, devir alınan, bölünen veya eski şekildeki hükmi şahıs ve şahısların yerine geçer.”

Maddede söz konusu edilen “yerine geçer” tabiri, devralma yoluyla birleşen, şekil değiştiren veya bölünen kurumların varlıklarını devralan hükmi şahısları, vergi borçları nedeniyle doğrudan veya dolaylı olarak borç yükümlülüğü altına sokmaktadır (ULUSOY, 2004: s.201). Bu düzenlemeyle Türk Ticaret kanunundaki külli halefiyet ilkesi, vergi kanunları açısından da kabul edilmiş olmaktadır (ULUSOY, 1989: s.3)

3. Damga Vergisi Kanunu ve Harçlar Kanunu:

Damga Vergisi Kanunu'nun 1'inci maddesinde, Kanuna ekli (1) sayılı tabloda yazılı kağıtların damga vergisine tabi olduğu belirtilmiştir.

Kanuna ekli 1 sayılı tablonun I/1'inci bölümünde, mukavelenameler yani sözleşmeler yer almaktadır. Dolayısıyla birleşme sözleşmeleri de damga vergisine tabidir. Ancak Damga Vergisi Kanunu'nun 9'uncu maddesine göre, kanuna ekli (2) sayılı tabloda yazılı kağıtlar Damga Vergisinden müstesna tutulmuştur.

03.07.2001 tarihinden geçerli olmak üzere Kanuna ekli 2 sayılı tablonun IV-Ticari ve Medeni İşlerle İlgili Kağıtlar bölümüne, 4684 sayılı Kanununun 22/C maddesiyle 17 nolu bent eklenerek, Kurumlar Vergisi Kanunu'na göre yapılan birleşme, devir ve bölünmeler nedeniyle düzenlenen kağıtlar, damga vergisinden istisna edilmiştir.

Devir halinde, devredilen kurumun aktif ve pasif değerleri kül olarak devralan kuruma intikal etmekte, devralan kurum sermaye artırımında bulunmaktadır. Bu sermaye artırımının karşılığını, aynı veya nakdi kıymetler oluşturmaktadır. Devredilen kurumun bilançosunda yer alan ve devralan kurumun bilançosuna nakledilen gayrimenkul, taşıt aracı gibi iktisadi kıymetlerin, mülkiyet devri için tescile yönelik yapılması gereken işlemler Harçlar Kanunu'na tabi bulunmaktadır.

20.06.2001 tarihli 4684 sayılı Kanunun değişik 23'üncü maddesi ile 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun 123'üncü maddesine eklenen fıkra ile; anonim, eshamlı, komandit ve limited şirketlerin birleşme, devir ve bölünmeleri nedeniyle yapılacak işlemlerin harca tabi tutulmayacağı hükme bağlanmış ve yapılan bu düzenleme ile anonim, eshamlı komandit ve limited şirketlerin, Kurumlar Vergisi Kanunu'na göre yapacakları birleşme, devir ve bölünmeler sonucunda ortaya çıkabilecek harç yükümlülüklerinin ortadan kaldırılması sağlanmıştır.

ÖZET

Günümüzde küreselleşmenin etkisiyle oluşan global pazarlara girme ve uluslararası alanda var olabilme, şirketlerin birleşme faaliyetlerini son derece önemli hale getirmiştir. Küreselleşme ile birlikte, çok uluslu güçlü şirketlerin yaşama şansı ve gücü artarken, küçük şirketler açısından bunun tam tersi bir ortam söz konusudur. Yaşanan yoğun rekabet ortamında ayakta kalmanın yolu, piyasa koşullarına uymaktan geçmekte ve küreselleşmeyle artan serbest rekabet ortamında şirketler, faaliyetlerini uluslararası alanda sürdürecektir niteliklere kavuşmak zorunluluğunu hissetmektedirler.

Şirketler, birleşme sonucu yarattıkları sinerji ile rekabet gücünü artırma, yeni pazarlar edinme, maliyetleri azaltma, bilgi ve teknoloji transferi ile modern yönetim becerisini kazanma gibi nedenlerle, avantaj elde etme çabası içindedirler. Kriz dönemlerinin daha kolay aşılması için, güçlü şirket yapılarına duyulan ihtiyaç da, şirketlerin birleşme faaliyetlerini artırmaktadır.

Bütün bu nedenler, şirketlerin gerek ulusal, gerekse uluslararası alanda işbirliği yapmalarına ve güçlerini birleştirmeye dönük faaliyetlerini artırmalarına yol açarak, şirket birleşmeleri kavramını gündeme oturtmuştur. Kurumsallaşma, büyüme, rekabet ortamını lehe çevirerek yeni pazarlar yaratma ve daha çok kar elde etme arzuları da, şirket birleşmelerinin itici gücü olmuştur.

Birleşme, iki veya daha fazla işletmenin bir araya gelerek, yeni bir işletme oluşturması veya bir yada daha fazla işletmenin kontrolünün, diğer bir işletme tarafından ele geçirilmesi yahut iki veya daha fazla işletmenin çıkarlarının birleştirilmesi olarak ifade edilmektedir.

Şirket birleşmelerine yönelik kavramlar, genel olarak birleşme türleri, birleşmenin yarar ve sakıncaları ile birleşme sürecinin bilinmesi önemli olmakla birlikte, Türkiye uygulamasına ilişkin hukuksal düzenlemelerin bilinmesi de konunun bütün olarak kavranması açısından önemlidir.

SUMMARY

Nowadays, to enter into global markets and to take part in international area which are caused by globalization, made company merges very important. By globalization, while power and duration of powerful international companies increases, for small companies completely opposite of this situation is valid. In this intensively competitive environment, the way of remaining standing is to obey rules of the market. Within free competition environment, companies feel it necessary to obtain peculiarities which will make them survive in international area.

Companies, search for obtaining advantage by way of increasing their competition power, obtaining new markets, transfer of knowledge, obtaining ability of modern administration as a result of the synergy which is created by their merges. In order to handle the periods of crisis, the need for a powerful structure of company leads to increase in activities for company merges.

All these reasons, had put the term company merge into agenda by way of increase in companies' activities of corporation in international area and getting their power together. Also institutionalization, development, creating new markets by using competition in their favor and obtaining much more profit are motivations for company merges.

Merge is defined as establishing a new enterprise by two or more companies coming together, or acquisition of control of two or more companies by another company, or uniting benefits of two or more companies.

It is important to know, terms about company merges, generally types of merges, benefits and harms of merges and procedure of the merge. But to know about legal regulations for Turkey's application is also important for understanding of the subject as a whole.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Birleşme, iki veya daha fazla işletmenin bir araya gelerek, yeni bir işletme oluşturması veya bir veya daha fazla işletmenin kontrolünün diğer bir işletme tarafından ele geçirilmesi yahut iki veya daha fazla işletmenin çıkarlarının birleştirilmesi olarak ifade edilmektedir. Büyüme amacıyla işletmeler, birleşme yolunu sıkça kullanmaktadır.

Küreselleşme, çok uluslu güçlü şirketlerin yaşama şansını ve gücünü artırırken, küçük şirketlerin yaşama şansını zayıflatmakta ve yaşanan yoğun rekabet ortamında ayakta kalmanın yolu, piyasa koşullarına uymaktan geçmektedir. Küreselleşmeyle artan serbest rekabet karşısında şirketler yaşamlarını sürdürmek amacıyla, faaliyetlerini uluslararası alanda sürdüreceği niteliklere kavuşmak zorundadırlar (TÜRMOB, Ekonomik Rapor, 2005: s.10). Birleşme yoluyla şirketler, hukuki, sermaye, üretim ve pazarlama yapılarını yeniden şekillendirme imkanını bulmaktadırlar.

Şirketler, birleşme sonucu yarattıkları sinerji ile rekabet gücünü artırma, yeni pazarlar edinme, maliyetleri azaltma, bilgi ve teknoloji transferi ile modern yönetim becerisini kazanma gibi nedenlerle, avantaj elde etme çabası içindedirler. Şirketlerin birleşme faaliyetleri, küreselleşmenin etkisi ile uluslararası alanda var olabilme amacına yönelik olarak, oluşan global pazarlara girme avantajının yakalanması açısından önemlidir. Kriz dönemlerinin daha kolay aşılması için, güçlü şirket yapılarına duyulan ihtiyaç da şirketlerin birleşme faaliyetlerini özendirir.

Türkiye uygulamasının, şirket birleşmelerine ilişkin hukuki yapısına bakıldığında, bireysel işletmeler ile adi şirketlerin birbiriyle olan birleşmelerinin Borçlar Kanunu hükümlerine tabi olduğu ve anonim, limited, kolektif ve hisseli komandit şirketlere yönelik birleşme işlemlerinin ise, bu şirketlerin Türk Ticaret Kanunu'na tabi şirket olmaları nedeniyle, bu Kanun hükümlerine tabi olduğu görülmektedir.

Türk Ticaret Kanunu'nda şirket birleşmesi, iki veya daha fazla ticaret şirketinin birbiriyle birleşerek yeni bir ticaret şirketi kurmaları veya bir yahut daha fazla ticaret şirketinin mevcut diğer bir ticaret şirketine katılması olarak tanımlanmıştır. Kanun birleşmeyi, birleşme türlerini belirterek ancak, unsurlarını belirtmeden bir tanımlama yapmıştır. Birleşmenin türleri olarak; iki veya daha fazla şirketin yeni bir şirket oluşturmak amacıyla bir araya gelmelerini yeni kuruluş suretiyle birleşme ve bir veya daha fazla şirketin kurulu olan başka bir şirkete katılması yoluyla birleşmeyi de devralma suretiyle birleşme olarak tasnif etmiştir. Türk Ticaret Kanunu'nda, birleşmenin aynı türden şirketler arasında yapılacağı belirtilerek, kollektif ve adi komandit şirketler ile anonim ve eshamlı komandit şirketler aynı türden şirketler olarak sayılmıştır. Ancak Kanun birleşme prosedürüne açıkça yer vermemiştir. Son dönemlerde önemini kuvvetle hissettiren ve yaygınlaşan şirket birleşmelerinde izlenecek prosedürün, Kanun da açık olarak düzenlenmesi bir ihtiyaçtır.

Serbest rekabet ortamının sağlanmasına yönelik olarak, piyasada hakim şirketlerin birleşme yoluyla tekel piyasalar oluşturmalarının önlenmesi amacıyla rekabet hukuku oluşmuş ve ülkeler kendi hukuk sistemi içinde, bu koşulları sağlayacak yasal düzenlemeler yapmak zorunda kalmışlardır. Ülkemizde de Devlet sorumluluğunu yerine getirmek amacıyla, Anayasa'da dayanağı olan (1982 Anayasası, Md.167) "Rekabetin Korunması Hakkında Kanun"u çıkararak, hukuk sistemine dahil etmiştir.

Rekabetin Korunması Hakkında Kanun, birleşme ve devralmaları tam olarak yasaklamamakta, ancak geçerli olması için, bazı koşullar dahilinde durumun Rekabet Kurulu'na bildirilerek izin alınmasını öngörmektedir. Bu şekilde birleşme ve devralmalar, rekabet hukuku açısından denetlenmektedir.

Sermaye piyasalarını düzenleyen Sermaye Piyasası Kanunu uyarınca, bu Kanuna tabi en az bir şirket ile bu Kanuna tabi olan veya olmayan diğer bir şirket veya şirketlerin birleşme ve devralmalarına yönelik işlemler, Sermaye Piyasası Kanunu düzenlemelerine tabi olarak gerçekleştirilir. Kanunda, halka açık anonim şirketler ile

pay sahibi sayısı 250'yi geçen anonim şirketlerin Sermaye Piyasası Kanunu'na tabi olduğu belirtilmiştir. Birleşmeye ilişkin prosedür, Sermaye Piyasası Kurulu'nun çıkardığı Seri:I, 31 sıra numaralı Tebliğ ile ayrıntılı şekilde düzenlenerek, Sermaye Piyasası Kanunu'na tabi şirket birleşmelerinde, ihtiyaç duyulan hukuki düzenleme giderilmiştir.

Vergi hukuku açısından şirket birleşmeleri, şirketlerin mükellefiyet açısından bağlı olduğu vergi türüne yönelik olarak, Gelir Vergisi Kanunu veya Kurumlar Vergisi Kanunu içerisinde düzenlenmektedir. Kurumlar Vergisi Kanunu'na tabi olan sermaye şirketi niteliğindeki (anonim, limited ve eshamlı komandit şirket) yönelik şirket birleşmeleri, Kanunda özel olarak düzenlenmesine karşın, şahıs şirketleri olarak kabul edilen ticaret şirketleri (kolektif ve adi komandit şirket) ile adi şirkete yönelik birleşmeler, Gelir Vergisi Kanunu'nda açık olarak düzenlenmemiştir. Gelir Vergisi Kanunu'ndaki düzenlemeler, kazanç unsurları içerisinde yer alan “diğer kazanç ve iratlar” ın değerlendirilmesi suretiyle çıkarılmaktadır. Kurumlar Vergisi Kanunu'nda olduğu gibi, Gelir Vergisi Kanunu'nda da işletme birleşmelerinin, ayrı ve açık bir şekilde düzenlenmesi ihtiyacı vardır.

Yine şirket birleşmelerine yönelik, münferit düzenlemeler içeren Vergi Usul Kanunu, Katma Değer Vergisi Kanunu, Harçlar Kanunu ve Damga Vergisi Kanunu'nda hükümler yer almakta ancak bu hükümler, doğrudan “birleşme” işlemlerini tanımlayıp açıklamaya yönelik değildir.

Gerek Gelir Vergisi Kanunu'nun vergilendirilmeyecek değer artışı kazançlarını düzenleyen hükümlerinde ve gerekse Kurumlar Vergisi Kanunu'nun devir olarak adlandırılan ve vergilenmeyecek birleşmeyi tanımlayan hükümlerinde, kurumlaşmayı ve kurumların sermaye yapılarını güçlendirerek, rekabet gücünü artırmaya yönelik teşvik edici düzenlemelere yer verilmektedir. Aynı amaçlara yönelik, Gelir Vergisi Kanunu'nunda ve Kurumlar Vergisi Kanunu'nunda düzenlenen vergilendirilmeyecek birleşmelerin şartlarına paralel olarak, Katma Değer Vergisi Kanunu, Damga Vergisi Kanunu ve Harçlar Kanunu'nda da vergi birleşme işlemlerini istisna tutan hükümlere

yer verilerek, vergi kanunları açısından birleşmeyi teşvik edici düzenlemeler belli şartlar dahilinde pekiştirilmiştir.

Genel olarak ekonomilerde şirketleşmeyi ve mevcut şirketlerin sermaye yapılarını güçlendirmeyi sağlamak açısından, şirket birleşmeleri özendirilmeye çalışılmakta ve buna yönelik olarak ülkeler bir taraftan şirket birleşmelerini teşvik etmekte, diğer taraftan tekelleşmeyi önlemeye yönelik kontrollerini artırmaktadırlar. Ülkemizde de, şirketlerin doğrudan kazanç elde etmeye dönük birleşmeleri dışındaki birleşmeleri, gelir, kurumlar, katma değer ve damga vergileri ile harçlardan bağışık tutularak, şirket yapılarını güçlendirici birleşmeler teşvik edilmektedir.

EKLER**EK-1**

REKABET KURUMU BAŞKANLIĞI
BİRLEŞME VE DEVRALMALAR HAKKINDA
BİLDİRİM FORMU
(FORM-2)

1. Bildirimde bulunan tarafın (tarafların) kimliğine ilişkin bilgiler

1.1. Bildirimde bulunan teşebbüs veya teşebbüslerin ya da teşebbüs birliklerinin:

Adı-Ünvanı	Adresi	Telefon ve Faks numaraları
.....	.....	.....
.....	.....	.....

1.2. Bildirimin bir temsilci tarafından yapıldığı hallerde (Temsilcinin yetkili olduğunu gösteren belge bildirimde eklenmelidir).

Temsilcinin adı ve soyadı	Adresi	Telefon ve Faks numaraları
.....	.....	.....
.....	.....	.....

1.3. Birleşmeye veya devralmaya taraf olan diğer teşebbüslerin:

Adı-Ünvanı	Adresi	Telefon ve Faks numaraları
.....	.....	.....
.....	.....	.....

1.4. Birleşme veya devralmaya taraf olan teşebbüslerde, gerekliliği takdirde bağlantı kurulabilecek bir yetkilinin:

Adı ve soyadı	Görevi	Adresi	Telefon ve Faks numaraları
.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....

1.5 Tebligat Adresi

2. Birleşme ve devralmaya ilişkin bilgiler:

2.1. Bildirime konu olan birleşme veya devralmanın niteliğini, kapsamını ve amaçlarını kısaca belirtiniz.

.....
 .....

2.2. Bildirime konu olan birleşme veya devralmanın hukuki çerçevesini ve taraflar açısından birleşme veya devralmadan önceki ve sonraki ekonomik ve mali yapılanmayı tanımlayınız.

.....
 .....

2.3. Birleşme veya devralma taraflarının ayrı ayrı ve toplam cirolarını belirtiniz.

.....
 .....

2.4. Tarafları ve taraflar ile aynı grupta olan teşebbüsleri, doğrudan ya da dolaylı olarak kontrol eden teşebbüs veya kişileri, etkilenen pazarlarda faaliyet gösteren ve taraflarca veya başka teşebbüslerce doğrudan yada dolaylı olarak kontrol edilen teşebbüsleri, kontrolün niteliğini ve kontrolü sağlayan araçları da belirterek sayınız.

.....
 .....

3. Taraflara ve yukarıda belirtilen teşebbüs ve kişilere ilişkin kişisel ve mali bilgiler

3.1. Aynı grupta yer alan ve etkilenen pazarlarda faaliyet gösteren diğer teşebbüs ve kişilerin doğrudan ya da dolaylı, bireysel ve kolektif olarak %10 oy hakkına, sermaye ya da mal varlığına sahip olan kişi ve teşebbüsleri ve bunların sahip oldukları değerleri yüzde olarak belirtmek suretiyle sayınız.

.....
 .....

3.2. Birleşme veya devralma taraflarının yönetim kurullarında ve aynı zamanda etkilenen pazarlarda faaliyet gösteren başka teşebbüslerin denetim veya yönetim kurullarında yer alan kişilerin adlarını, görevlerini de belirtmek suretiyle sayınız.

.....
 .....

3.3. Birleşme veya devralmaya taraf olan teşebbüslerin içinde buldukları grupların son üç yılda gerçekleştirdikleri devralmalar hakkında ayrıntılı bilgi veriniz.

.....
 .....

4.İlgili pazara ilişkin bilgiler

4. 1. Birleşme veya devralmanın etkili olduğu ve Kurulun bu Bildirimi değerlendirirken esas alması gerektiğini düşündüğünüz ilgili ürün pazarını ve Bildirime birleşme veya devralmadan doğrudan ya da dolaylı olarak etkileneceğini düşündüğünüz mal ve hizmetleri sayınız.

.....
 .....

4.2. Bildirime konu olan birleşme veya devralmanın etkili olduğu ve Kurul'un bu Bildirimi değerlendirirken esas alması gerektiğini düşündüğünüz ilgili coğrafi pazarı tanımlayınız.

.....
 .....

4.3. Bildirime konu olan birleşme veya devralmanın etkili olduğu ve Kurul'un bu Bildirimi değerlendirirken esas alması gerektiğini düşündüğünüz etkilenen pazarları tanımlayınız.

.....
 .....

4.4. Birleşme veya devralmaya katılan teşebbüslerin Pazar payları ile pazardaki diğer teşebbüslerin tahmini Pazar paylarını belirtiniz.

.....
 .....

4.5. Birleşme veya devralmaya taraf olan teşebbüslere mal ve hizmet temin eden en büyük beş sağlayıcının adı, adresi, tel ve faks numaraları ile gerektiğinde bağlantı kurulabilecek bir yetkilisinin adı ve soyadını belirtiniz.

.....
 .....

4.6. Birleşme veya devralmaya taraf olan teşebbüs veya kişilerin en büyük beş müşterisinin;

Adı-Unvanı	Adresi	Telefon ve Faks numaraları
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

Gerektiğinde görüşülebilecek bir yetkilinin adı/soyadı

.....
 .....

5.Pazara giriş koşulları ve potansiyel rekabete ilişkin bilgiler

5.1.İlgili ürün pazarına girişi etkileyen koşullar var mı? Varsa belirtiniz.

.....
 .....

5.2. Son beş yılda, tarafların faaliyet gösterdiği coğrafi alanda ilgili ürün pazarına yeni giren herhangi bir teşebbüs oldu mu? Oldu ise bu teşebbüsün adı, adresi, telefon ve faks numaralarını ve tahmini Pazar payı ile birlikte gerektiğinde görüşülebilecek bir yetkilisinin adı ve soyadını belirtiniz.

.....
 .....

.....

6.Bildirimın gerekçesine ilişkin bilgiler

6. 1. Bildirime konu olan birleşme veya devralmaya Kurul izin vermediği takdirde yapmış olduğunuz bu bildirim, menfi tespit için başvuru veya muafiyet için bildirim olarak değerlendirilmesi yönünde bir isteminiz var mı?

.....

.....

.....

6.2. Bildirime konu olan birleşme veya devralma konusunda belirtmek istediğiniz diğer hususlar:

7. Bildirimın eklerine ilişkin bilgiler

Yukarıda yer alan bilgilere ek olarak taraflar,

7.1. Bildirime konu olan ve birleşme veya devralmayı düzenleyen anlaşma ya da kararın nihai halinin bir kopyasını,

7.2. Birleşme veya devralmaya ilişkin olan diğer doküman ve belgelerin bir kopyasını,

7.3. Birleşme ve devralma taraflarının en son yıllık raporlarını ve hesaplarını gösterir belge ve dökümanları,

7.4.Tarafların faaliyetleri ile ilgili olarak varsa taraflarca veya üçüncü kişilerce yapılmış olan planlama, Pazar araştırmaları ve bu konudaki diğer çalışmaları bu Bildirim Formuna eklerler.

Yukarıda Bildirim Formunda yer alan bilgilerin tam ve doğru olduğunu beyan ederiz.

Tarih

İmza

**ORTAKLIK DEVRALMA YOLUYLA BİRLEŞME İŞLEMİNDE
HAZIRLANACAK DUYURU METNİ**

.....ANONİM ŞİRKETİNİN .....A.Ş.'Yİ
DEVRALMA YOLUYLA BİRLEŞMESİNE İLİŞKİN DUYURUDUR.

BU BİRLEŞME İŞLEMİ İÇİN SERMAYE PİYASASI KURULUNUN
.../.../..... TARİH VE ..... SAYILI KARARI İLE İŞLEME TARAF
ORTAKLIKLARIN GENEL KURULLARINDAN ÖNCE ONAY VERİLMİŞTİR.
ANCAK ONAY VERİLMESİ BİRLEŞMENİN KURUL VEYA KAMUCA RESMİ
TEMİNATI ANLAMINA GELMEZ.

BİRLEŞME SÖZLEŞMESİNİN GENEL KURUL TOPLANTILARINDA
ONAYLANMASINDAN SONRA .....A.Ş., ... A.Ş.'NİN
..... DIŞINDAKİ ORTAKLARI İÇİN BİRLEŞME NEDENİYLE YAPACAĞI
SERMAYE ARTIRIMI DOLAYISIYLA İHRAÇ EDİLECEK HİSSE
SENETLERİNİN KAYDA ALINMASI İÇİN SERMAYE PİYASASI
KURULU'NA BAŞVURACAKTIR.

TÜRK TİCARET KANUNU HÜKÜMLERİ ÇERÇEVESİNDE
ORTAKLARIN BİRLEŞME GENEL KURUL TOPLANTILARINA KATILARAK
OY KULLANMA HAKLARI BULUNMAKTADIR.

**A. DİĞER KAMU KURULUŞLARININ BİRLEŞME İŞLEMİNE
İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ:**

- 1- REKABET KURUMUNUN GÖRÜŞÜ
- 2- DİĞER KAMU KURULUŞLARININ GÖRÜŞLERİ

B. ORTAKLIKLAR HAKKINDA BİLGİLER

I. TANITICI BİLGİLER

a- Devralan Ortaklık

1.	Ticaret unvanı	:	
2.	Merkez ve şube adresleri	:	
3.	Tescil tarihi, ticaret sicil numarası ve ticaret sicil memurluğu	:	
4.	Süresi	:	
5.	Faaliyet Konusu	:	

b- Devrolan Ortaklık

1.	Ticaret unvanı	:	
2.	Merkez ve şube adresleri	:	
3.	Tescil tarihi, sicil numarası ve ticaret sicil memurluğu	:	
4.	Süresi	:	
5.	Faaliyet Konusu	:	

II. MEVCUT SERMAYE VE PAYLAR İLE İLGİLİ BİLGİLER

a- Devralan Ortaklık

1.	Ödenmiş sermaye	:	
2.	Son durum itibariyle ödenmiş sermayenin ortaklar arasında		

	dağılımı	
Ortağın;	Sermaye Payı	
Ticaret Unvanı/ Adı Soyadı	Tutarı (TL)	Oranı (%)
T O P L A M	TOPLAM	100,000

3.	Sermayeye dolaylı yoldan sahip olan gerçek ve tüzel kişilerin;		
	Ticaret Unvanı/ Adı Soyadı	Sermayedeki Payı	
		Tutarı (TL)	Oranı (%)

4. Sermayeyi temsil eden hisse senetlerine tanınan imtiyazlar ile mevcut imtiyazların devam edip etmeyeceği (Hisse senetleri tertipleri ve imtiyaz türleri itibariyle ayrı ayrı):

5. Sermayeyi temsil eden hisse senetleri arasında varsa intifa senetleri ile tahvil ve benzeri borçlanma senetlerine ilişkin açıklama:

b- Devrolan Ortaklık

1.	Ödenmiş sermaye	:	
2.	Son durum itibariyle ödenmiş sermayenin ortaklar arasında dağılımı		
	Ortağın;	Sermaye Payı	
	Ticaret Unvanı/ Adı Soyadı	Tutarı (TL)	Oranı (%)

	TOPLAM	100,000

3.	Sermayeye dolaylı yoldan sahip olan gerçek ve tüzel kişilerin;		
	Ticaret Unvanı/ Adı Soyadı	Sermayedeki Payı	
		Tutarı (TL)	Oranı (%)

4. Sermayeyi temsil eden hisse senetlerine tanınan imtiyazlar ile bu imtiyazların devralan ortaklık bünyesinde devam edip etmeyeceği (Hisse senetleri tertipleri ve imtiyaz türleri itibariyle ayrı ayrı):

5. Sermayeyi temsil eden hisse senetleri arasında varsa intifa senetleri ile tahvil ve benzeri borçlanma senetlerine ilişkin açıklama:

III. DEVRALMA YOLUYLA BİRLEŞMEYE İLİŞKİN BİLGİLER

a) Birleşme Gerekçesi:

b) Bilirkişi Raporu Özeti:

1. Tarihi Maliyetler Esas Alınarak Özkaynak Yöntemine Göre,
  2. Seçilen Diğer Yönteme Göre,
- hesaplanacak birleşme oranları ve değiştirme oranları.

c) Uzman Kuruluşun Birleşmeye İlişkin Raporunun Özeti:

1. Tarihi Maliyetler Esas Alınarak Özkaynak Yöntemine Göre,
  2. Uygulanabilecek Diğer Yöntemlere (en az iki) Göre,
- hesaplanacak birleşme oranları ve değiştirme oranları.
3. Kullanılacak Olan Birleşme Oranının Adil ve Makul Olup Olmadığına

İlişkin Görüş.

d) Birleşme İşlemine Esas Alınan:

- 1- Yöntem:
- 2- Birleşme Oranı:
- 3- Değişirme Oranı:
- 4-.....Yönteminin Seçilme Gerekçesi:

IV. MALİ TABLOLAR

a) ....A.Ş.'nin ve ...A.Ş.'nin son yıllık, birleşmeye esas .....tarihli mali tabloları, en son ara döneme ilişkin mali tabloları(varsa) ve bağımsız denetim raporu görüş sayfaları (EK/1)'de verilmektedir.

b) Birleşme sonrası tahmini açılış bilançosu

V. ŞİRKETLERİN YÖNETİMİNE İLİŞKİN BİLGİLER

a- Devralan Ortaklığın Yönetim Kurulu Hakkında Bilgiler

Yönetim Kurulu Üyeleri	
Adı- Soyadı	

b- Devrolan Ortaklığın Yönetim Kurulu Hakkında Bilgiler

Yönetim Kurulu Üyeleri	
Adı- Soyadı	

VI. DİĞER HUSUSLAR

A) Alacaklara İlişkin Hususlar(*):

a) Birleşme işleminden önce alacakların ödenmesi veya teminata bağlanması (varsa itirazlara ilişkin açıklama):

b) Birleşme işleminden önce alacakların ödenmemesi veya teminata bağlanmaması: Bu durumda TTK'nın 451'inci maddesi çerçevesinde işlem yapılır. Söz konusu madde hükmü aşağıda verilmektedir:

“Bir anonim şirket diğer bir anonim şirket tarafından bütün aktif ve pasifleriyle devralınmak suretiyle infisah ederse aşağıdaki hükümler tatbik olunur:

1. Devralan şirketin idare meclisi infisah eden şirketin alacaklılarını tasfiye hakkındaki hükümlere göre davet eder;

2. İnfisah eden şirketin malları, borçları tediye veya temin edilinceye kadar ayrı olarak ve devralan şirket tarafından idare olunur;

3. Devralan şirketin idare meclisi azaları, alacaklılara karşı infisah eden şirket mallarının ayrı olarak idaresini temin hususunda şahsen ve müteselsilen mesuldürler;

4. Malların ayrı olarak idare edildiği müddet içinde infisah eden şirkete karşı açılacak davalarda salahiyyetli mahkemenin salahiyyeti bakidir;

5. İnfisah eden şirketin alacaklılarıyla devralan şirket alacaklıları arasındaki münasebetlerde devralınan ve ayrı idareye tabi olan mallar aynı müddet içinde infisah eden şirketin malları sayılır; devralan şirketin iflasında bu mallar ayrı bir masa teşkil eder ve icap ediyorsa münhasıran infisah eden şirket borçlarının ödenmesinde kullanılır;

6. Her iki şirket malları, ancak infisah eden bir anonim şirket mevcudunun pay sahiplerine dağıtılması caiz olduğu anda birleştirilebilir;

(*) Birleşme öncesinde teminata bağlanmış alacaklar için (a) bendindeki açıklamalar, aksi takdirde (b) bendindeki açıklamalar duyuru metninde yer alacaktır.

7. Şirketin infisahı, ticaret siciline tescil olunur. Şirket borçları tediye veya temin edildikten sonra ticaret sicilinden infisaha ait kayıt silinir ve keyfiyet ilan olunur;

8. İnfisahın tescilinden sonra devralan şirketçe infisah eden şirketin pay sahiplerine karşılık olarak verilecek hisse senetleri, birleşme mukavelesi hükümlerine göre kendilerine teslim olunur.”

B) Bilanço ve Alacaklıların İtiraz Hakkı:

TTK'nın 149'uncu maddesinde “Birleşen şirketlerin her biri, aralarında tespit edilecek bir örneğe göre tanzim edilmiş olan bilançosunu ilan eylemeye ve birleşme sebebiyle varlıkları sona eren şirketler ise ayrıca kendilerine ait borçların ne surette ödeneceğine dair tanzim edecekleri beyannameyi bilanço ile ilana mecburdurlar.” hükmü yer almaktadır.

TTK'nın 150'nci maddesinde ise “Birleşme kararı ilan gününden itibaren üç ay sonra hüküm ifade eder. Şu kadar ki, ilandan önce birleşen şirketler borçlarını ifa yahut borca tekabül eden parayı Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankasına, yahut muteber diğer bir bankaya tevdi etmiş veyahut alacaklılar, şirketlerin birleşmesine razı olmuş ise birleşme kararı ilan gününden itibaren hüküm ifade eder.

Borç karşılığının bankaya tevdi keyfiyetinin ilanı lazımdır.

Birleşen şirketlerin alacaklılarından her biri ilandan itibaren üç ay içinde salahiyetle mahkemeye müracaatla birleşmeye itiraz edebilir. İtiraz hakkından vazgeçilmedikçe yahut bu husustaki itirazın reddine dair mahkemece verilen karar kat'ileşmedikçe veyahut mahkemece takdir edilecek teminat şirket tarafından verilmedikçe birleşme hüküm ifade etmez” hükmü yer almaktadır.

C) Pay Sahiplerinin Bilgilendirilmesi:

Birleşme sözleşmesi, işleme taraf ortaklıkların son üç yıllık mali tabloları, varsa bağımsız denetim raporları ile faaliyet raporları, birleşmeye esas mali tablolara ilişkin bağımsız denetim raporları, bilirkişi raporu, uzman kuruluşun birleşmeye ilişkin raporu, birleşmenin hukuki ve iktisadi gerekçelerini ortaya koyan yönetim kurulu raporu, duyuru metni, birleşmeye esas mali tablo tarihi ile birleşme sözleşmesinin onaylanacağı genel kurul toplantı tarihi arasındaki en son 3 aylık ara

mali tablolar, devir veya birleşmeden itibaren 3 yıllık hedeflerin ortaya konulduğu tahmini mali tablolar ile birleşme sonrası tahmini açılış bilançosu birleşme sözleşmesinin onaylanacağı genel kurul toplantısından en az 30 gün önce pay sahiplerinin bilgilendirilmesi amacıyla işleme taraf ortaklıkların merkez ve şubelerinde incelemeye açık bulundurulur. Ayrıca, ortaklar masrafi ortaklığa ait olmak üzere söz konusu belgelerin birer suretini isteyebilirler.

VII.BİRLEŞME SÖZLEŞMESİ

DUYURU METNİNİN SORUMLULUĞUNU YÜKLENEN KİŞİLER

Kanuni yetki ve sorumluluklarımız dahilinde ve görevimiz çerçevesinde bu duyuru metninde yer alan bilgilerin ve verilerin gerçeğe uygun olduğunu ve duyuru metninin bu bilgilerin anlamını değiştirecek nitelikte bir eksiklik içermediğini beyan ederiz.

..... Anonim Şirketi

Yetkili İmzalar

Adı Soyadı	Adı Soyadı	Adı Soyadı
İmza	İmza	İmza

..... Anonim Şirketi

Birleşmeye
İlişkin Raporu
Hazırlayan
Uzman Kuruluş

Yetkili İmzalar

Yetkili İmzalar

Adı Soyadı	Adı Soyadı	Adı Soyadı	Adı Soyadı
İmza	İmza	İmza	İmza

Bu duyuru metninde yer alan ve tarafımızdan denetlenen .....A.Ş'nin (Devralan) .../.../20.. dönemine ilişkin mali durum ve faaliyet sonuçlarına ait bilgilerin kuruluşumuzca düzenlenen denetim raporuna/raporlarına uygunluğunu onaylarız.

Bağımsız Denetleme Kuruluşu

Yetkili İmzalar

Adı Soyadı

İmza

Bu duyuru metninde yer alan ve tarafımızdan denetlenen.....A.Ş'nin (Devrolan)..../..../20.. dönemine ilişkin mali durum ve faaliyet sonuçlarına ait bilgilerin kuruluşumuzca düzenlenen denetim raporuna/raporlarına uygunluğunu onaylarız.

Bağımsız Denetleme Kuruluşu

Yetkili İmzalar

Adı Soyadı

İmza

**YENİ ORTAKLIK KURULMASI YOLUYLA BİRLEŞME İŞLEMİNDE
HAZIRLANACAK DUYURU METNİ**

.....A.Ş. VE .....A.Ş.'NİN BİRLEŞMESİNE
İLİŞKİN DUYURUDUR.

BU BİRLEŞME İŞLEMİ İÇİN SERMAYE PİYASASI KURULUNUN
.../.../..... TARİH VE ..... SAYILI KARARI İLE BİRLEŞMEYE İLİŞKİN
GENEL KURULLARDAN ÖNCE ONAY VERİLMİŞTİR. ANCAK ONAY
VERİLMESİ BİRLEŞMENİN KURUL VEYA KAMUCA RESMİ TEMİNATI
ANLAMINA GELMEZ.

BİRLEŞME SÖZLEŞMESİNİN GENEL KURUL TOPLANTILARINDA
ONAYLANMASINDAN SONRA TİCARET UNVANI .....A.Ş.
OLMASI ÖNGÖRÜLEN YENİ KURULACAK ORTAKLIĞIN HİSSE
SENETLERİNİN KAYDA ALINMASI İÇİN SERMAYE PİYASASI KURULUNA
BAŞVURULACAKTIR.

**TÜRK TİCARET KANUNU HÜKÜMLERİ ÇERÇEVESİNDE
ORTAKLARIN BİRLEŞME GENEL KURUL TOPLANTILARINA
KATILARAK OY KULLANMA HAKLARI BULUNMAKTADIR.**

**A- DİĞER KAMU KURULUŞLARININ BİRLEŞME İŞLEMİNE
İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ:**

- 1- REKABET KURUMUNUN GÖRÜŞÜ
- 2- DİĞER KAMU KURULUŞLARININ GÖRÜŞLERİ

B- ORTAKLIKLAR HAKKINDA BİLGİLER

I. TANITICI BİLGİLER

a) .....A.Ş.

1.	Ticaret unvanı	:	
2.	Merkez ve şube adresleri	:	
3.	Tescil tarihi, sicil numarası ve ticaret sicil memurluğu	:	
4.	Süresi	:	
5.	Faaliyet Konusu	:	

b) .....A.Ş.

1.	Ticaret unvanı	:	
2.	Merkez ve şube adresleri	:	
3.	Tescil tarihi, sicil numarası ve ticaret sicil memurluğu	:	
4.	Süresi	:	
5.	Faaliyet Konusu	:	

II. MEVCUT SERMAYE VE PAYLAR İLE İLGİLİ BİLGİLER

a) ....A.Ş.

1.	Ödenmiş sermaye	:	
2.	Son durum itibariyle ödenmiş sermayenin ortaklar arasında dağılımı		
	Ortağın;	Sermaye Payı	
	Ticaret Unvanı/ Adı Soyadı	Tutarı(TL)	Oranı (%)
	TOPLAM		100,000

3 .	Sermayeye dolaylı yoldan sahip olan gerçek ve tüzel kişilerin;		
	Ticaret Unvanı/ Adı Soyadı	Sermayeye Dolaylı Sahipler	
		Tutarı (TL)	Oranı (%)

4. Sermayeyi temsil eden hisse senetlerine tanınan imtiyazlar ile mevcut imtiyazların yeni kurulacak ortaklık bünyesinde devam edip etmeyeceği (Hisse senetleri tertipleri ve imtiyaz türleri itibariyle ayrı ayrı):

5. Sermayeyi temsil eden hisse senetleri arasında varsa intifa senetleri ile tahvil ve benzeri borçlanma senetlerine ilişkin açıklama:

b) .....A.Ş.

1.	Ödenmiş sermaye	:	
2.	Son durum itibariyle ödenmiş sermayenin ortaklar arasında dağılımı		
	Ortağın;	Sermaye Payı	
	Ticaret Unvanı/ Adı Soyadı	Sermayeye Dolaylı Sahipler	
		Tutarı(TL)	Oranı (%)
	TOPLAM		100,000

3.	Sermayeye dolaylı yoldan sahip olan gerçek ve tüzel kişilerin;		
	Adı ve Soyadı/Unvanı	Sermayedeki Pay	
		Tutarı (TL)	Oranı (%)

--	--	--	--

4. Sermayeyi temsil eden hisse senetlerine tanınan imtiyazlar ile mevcut imtiyazların yeni kurulacak ortaklık bünyesinde devam edip etmeyeceği (Hisse senetleri tertipleri ve imtiyaz türleri itibariyle ayrı ayrı)

5. Sermayeyi temsil eden hisse senetleri arasında varsa intifa senetleri ile tahvil ve benzeri borçlanma senetlerine ilişkin açıklama:

III. YENİ ORTAKLIK KURULMASI YOLUYLA BİRLEŞME İŞLEMİNE İLİŞKİN BİLGİLER

a) Birleşme Gerekçesi:

b) Bilirkişi Raporu Özeti:

Tarihi Maliyetler Esas Alınarak Özkaynak Yöntemine Göre Seçilen Diğer Yönteme Göre hesaplanacak birleşme oranları ve değiştirme oranları.

c) Uzman Kuruluşun Birleşmeye İlişkin Raporunun Özeti:

1. Tarihi Maliyetler Esas Alınarak Özkaynak Yöntemine Göre,

2. Uygulanabilecek Diğer Yöntemlere(en az iki) Göre,

hesaplanacak birleşme oranları ve değiştirme oranları.

3. Kullanılacak Olan Birleşme Oranının Adil ve Makul Olup Olmadığına İlişkin Görüş.

d) Birleşme İşlemine Esas Alınan:

1-Yöntem:

2-Birleşme Oranı:

3-Değiştirme Oranı:

4-...Yönteminin Seçilme Gerekçesi:

IV. MALİ TABLOLAR

a) ....A.Ş.'nin ve ...A.Ş.'nin son yıllık, birleşmeye esas .....tarihli mali tabloları, en son ara döneme ilişkin mali tabloları(varsa) ve bağımsız denetim raporu görüş sayfaları (EK/1)'de yer almıştır.

b) Birleşme sonrası tahmini açılış bilançosu

V. ŞİRKETLERİN YÖNETİMİNE İLİŞKİN BİLGİLER

a) ...A.Ş.'nin Yönetim Kurulu Hakkında Bilgiler

Yönetim Kurulu Üyeleri	
Adı- Soyadı	Görevi

b) .... A.Ş.'nin Yönetim Kurulu Hakkında Bilgiler

Yönetim Kurulu Üyeleri	
Adı- Soyadı	Görevi

VI. DİĞER HUSUSLAR

A) Alacaklara İlişkin Hususlar(*):

a) Birleşme işleminden önce alacakların ödenmesi veya teminata bağlanması (varsa itirazlara ilişkin açıklama):

b) Birleşme işleminden önce alacakların ödenmemesi veya teminata bağlanmaması: Bu durumda TTK'nın 451'inci maddesi çerçevesinde işlem yapılır. Söz konusu madde hükmü aşağıda verilmektedir:

“Bir anonim şirket diğer bir anonim şirket tarafından bütün aktif ve pasifleriyle devralınmak suretiyle infisah ederse aşağıdaki hükümler tatbik olunur:

1. Devralan şirketin idare meclisi infisah eden şirketin alacaklılarını tasfiye hakkındaki hükümlere göre davet eder;

(* Birleşme öncesinde teminata bağlanmış alacaklar için (a) bendindeki açıklamalar, aksi takdirde (b) bendindeki açıklamalar duyuru metninde yer alacaktır.

2. İnfisah eden şirketin malları, borçları tediye veya temin edilinceye kadar ayrı olarak ve devralan şirket tarafından idare olunur;

3. Devralan şirketin idare meclisi azaları, alacaklılara karşı infisah eden şirket mallarının ayrı olarak idaresini temin hususunda şahsen ve müteselsilen mesuldürler;

4. Malların ayrı olarak idare edildiği müddet içinde infisah eden şirkete karşı açılacak davalarda salahiyyetli mahkemenin salahiyyeti bakidir;

5. İnfisah eden şirketin alacaklılarıyla devralan şirket alacaklıları arasındaki münasebetlerde devralınan ve ayrı idareye tabi olan mallar aynı müddet içinde infisah eden şirketin malları sayılır; devralan şirketin iflasında bu mallar ayrı bir masa teşkil eder ve icap ediyorsa münhasıran infisah eden şirket borçlarının ödenmesinde kullanılır;

6. Her iki şirket malları, ancak infisah eden bir anonim şirket mevcudunun pay sahiplerine dağıtılması caiz olduğu anda birleştirilebilir;

7. Şirketin infisahi, ticaret siciline tescil olunur. Şirket borçları tediye veya temin edildikten sonra ticaret sicilinden infisaha ait kayıt silinir ve keyfiyet ilan olunur;

8. İnfisahın tescilinden sonra devralan şirketçe infisah eden şirketin pay sahiplerine karşılık olarak verilecek hisse senetleri, birleşme mukavelesi hükümlerine göre kendilerine teslim olunur

B) Bilanço ve Alacaklıların İtiraz Hakkı:

TTK'nın 149'uncu maddesinde "Birleşen şirketlerin her biri, aralarında tesbit edilecek bir örneğe göre tanzim edilmiş olan bilançosunu ilan eylemeye ve birleşme sebebiyle varlıkları sona eren şirketler ise ayrıca kendilerine ait borçların ne surette ödeneceğine dair tanzim edecekleri beyannameyi bilanço ile ilana mecburdurlar." hükmü yer almaktadır.

TTK'nın 150'nci maddesinde ise "Birleşme kararı ilan gününden itibaren üç ay sonra hüküm ifade eder. Şu kadar ki, ilandan önce birleşen şirketler borçlarını ifa

yahut borca tekabül eden parayı Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankasına, yahut muteber diğer bir bankaya tevdi etmiş veyahut alacaklılar, şirketlerin birleşmesine razı olmuş ise birleşme kararı ilan gününden itibaren hüküm ifade eder.

Borç karşılığının bankaya tevdi keyfiyetinin ilanı lazımdır.

Birleşen şirketlerin alacaklılarından her biri ilandan itibaren üç ay içinde salahiyyetle mahkemeye müracaatla birleşmeye itiraz edebilir. İtiraz hakkından vazgeçilmedikçe yahut bu husustaki itirazın reddine dair mahkemece verilen karar kat'ileşmedikçe veyahut mahkemece takdir edilecek teminat şirket tarafından verilmedikçe birleşme hüküm ifade etmez" hükmü yer almaktadır.

C) Pay Sahiplerinin Bilgilendirilmesi:

Birleşme sözleşmesi, işleme taraf ortaklıkların son üç yıllık mali tabloları, varsa bağımsız denetim raporları ile faaliyet raporları, birleşmeye esas mali tablolara ilişkin bağımsız denetim raporları, bilirkişi raporu, uzman kuruluşun birleşmeye ilişkin raporu, birleşmenin hukuki ve iktisadi gerekçelerini ortaya koyan yönetim kurulu raporu, duyuru metni, birleşmeye esas mali tablo tarihi ile birleşme sözleşmesinin onaylanacağı genel kurul toplantı tarihi arasındaki en son 3 aylık ara mali tablolar, devir veya birleşmeden itibaren 3 yıllık hedeflerin ortaya konulduğu tahmini mali tablolar ile birleşme sonrası tahmini açılış bilançosu birleşme sözleşmesinin onaylanacağı genel kurul toplantısından en az 30 gün önce pay sahiplerinin bilgilendirilmesi amacıyla işleme taraf ortaklıkların merkez ve şubelerinde incelemeye açık bulundurulur. Ayrıca, ortaklar masrafi ortaklığa ait olmak üzere söz konusu belgelerin birer suretini isteyebilirler.

VII.BİRLEŞME SÖZLEŞMESİ

DUYURU METNİNİN SORUMLULUĞUNU YÜKLENE KİŞİLER

Kanuni yetki ve sorumluluklarımız dahilinde ve görevimiz çerçevesinde bu duyuru metninde yer alan bilgilerin ve verilerin gerçeğe uygun olduğunu ve duyuru

metninin bu bilgilerin anlamını değiştirecek nitelikte bir eksiklik içermediğini beyan ederiz.

..... Anonim Şirketi			
Yetkili İmzalar			
Adı Soyadı	Adı Soyadı	Adı Soyadı	
İmza	İmza	İmza	
..... Anonim Şirketi			
Yetkili İmzalar			
Adı Soyadı	Adı Soyadı	Adı Soyadı	Adı Soyadı
İmza	İmza	İmza	İmza

Birleşmeye

İlişkin Raporu

Hazırlayan

Uzman Kuruluş

Yetkili İmzalar

Bu duyuru metninde yer alan ve tarafımızdan denetlenen A.Ő'nin (İnfisah edecek ortaklık) ..../..../20 .. dönemine ilişkin mali durum ve faaliyet sonuçlarına ait bilgilerin kuruluşumuzca düzenlenen denetim raporuna/raporlarına uygunluğunu onaylarız.

Bağımsız Denetleme Kuruluşu

Yetkili İmzalar

Adı Soyadı

İmza

Bu duyuru metninde yer alan ve tarafımızdan denetlenen ... A.Ő'nin (İnfisah edecek ortaklık) ..../..../20.. dönemine ilişkin mali durum ve faaliyet sonuçlarına ait bilgilerin kuruluşumuzca düzenlenen denetim raporuna/raporlarına uygunluğunu onaylarız.

Bağımsız Denetleme Kuruluşu

Yetkili İmzalar

Adı Soyadı

İmza

**YENİ ORTAKLIK KURULMASI YOLUYLA BİRLEŞME İŞLEMİNDE
HAZIRLANACAK HİSSE SENETLERİNİN DAĞITIMINA İLİŞKİN
DUYURU METNİ**

.... (YENİ KURULACAK ORTAKLIK) ANONİM ŞİRKETİ
YÖNETİM KURULU BAŞKANLIĞINDAN

SERMAYE PİYASASI KURULUNUN SERİ: .... NO: .... SAYILI TEBLİĞİ GEREĞİNCE, ... A.Ş.'NİN VE .... A.Ş.'NİN .... (YENİ KURULACAK ORTAKLIK) A.Ş. BÜNYESİNDE BİRLEŞMESİ NEDENİYLE .... (YENİ KURULACAK ORTAKLIK) A.Ş.'NİN .... TL.'LİK SERMAYESİNİ TEMSİL EDEN .... TERTİP HİSSE SENETLERİNİN, ... A.Ş. VE .... A.Ş.'NİN ORTAKLARINA DAĞITILMASINA İLİŞKİN DUYURUDUR.

.... (YENİ KURULACAK ORTAKLIK) A.Ş.'NİN SERMAYESİNİ TEMSİL EDEN HİSSE SENETLERİ SERMAYE PİYASASI KURULUNCA .... TARİH VE .... SAYI İLE KAYDA ALINMIŞTIR. ANCAK KAYDA ALINMASI ORTAKLIĞIMIZIN VE HİSSE SENETLERİNİN KURUL VEYA KAMUCA RESMİ TEMİNATI ANLAMINA GELMEZ.

BAŞVURU ŞEKLİ:

.... A.Ş.'nin ortaklarının ellerindeki 1,000 TL. nominal değerli bir pay karşılığında .... (yeni kurulacak ortaklık) A.Ş.'nin .... TL. nominal değerli payını alma hakkı bulunmaktadır.

.... A.Ş.'nin ortaklarının ellerindeki 1,000 TL. nominal değerli bir pay karşılığında .... (yeni kurulacak ortaklık) A.Ş.'nin .... TL. nominal değerli payını alma hakkı bulunmaktadır.

Dağıtım sonucu küsurat kalması halinde kesir makbuzu verilecektir. Hisse senedi dağıtımı .... tarihleri arasında aşağıdaki merkezlerde yapılacaktır.

BAŞVURU YERLERİ:

Hisse Senedi Teslim Adresleri:

1. Şirket merkezi: Adres, telefon, faksı

2. ....

3. ....

YARARLANILAN KAYNAKLAR**a. Kitaplar**

- AKAY, Hüseyin : **İşletme Birleşmeleri ve Muhasebesi**, Türkmen Kitapevi, İstanbul, 1997.
- AKGÜÇ, Öztin : **Finansal Yönetim**, 4.Baskı, İstanbul Üniversitesi Yayın No: 3344, İstanbul, 1985.
- AKINTÜRK, Turgut : **Borçlar Hukuku**, Sevinç Matbaası, Ankara, 1986.
- ALPUGAN, Oktay ve diğerleri : **İşletme Ekonomisi ve Yönetimi**, 2.Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 1990.
- AYDIN, Nurhan : **İşletmelerin Birleşmesinde Finansal Analiz ve Bir Uygulama Örneği**, TOBB Yayını, Ankara, 1990.
- AYTAÇ, Zühtü : **Sermaye Piyasası Hukuku ve Hisse Senetleri**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1988.
- Başbakanlık : **Türk Hukuk Lûgatı**, 3. Baskı, Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1991.
- BEKTÖRE, Sabri
ÇÖMLEKÇİ, Ferruh : **Muhasebe Uygulamaları**, Fasikül 1, Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 43, Eskişehir, 1990.

- BEKTÖRE, Sabri
BENLİGİRAY, Yılmaz
AYDIN, Davut : **Şirketler Muhasebesi**, Eskişehir, 2000.
- BERK, Niyazi : **Finansal Yönetim**, 2.Baskı, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 1990.
- BİRDAL, İlker
AYDEMİR, Nilgün : **Yönetim Teorileri**, Sistem Yayıncılık, İstanbul, 1992.
- BİRDAL, İlker : **İşletme Ekonomisi**, Çağlayan Kitabevi, İstanbul, 1986.
- ÇALDAĞ, Yurdakul : **Şirketler Muhasebe ve Vergi Uygulamaları**, 3.Baskı, TÜRMOB Yayınları No.211, Ankara, 2003.
- ÇELİK, Orhan,
AY, Hakan : **Şirket Birleşmeleri**, TÜRMOB Temel Eğitim ve Staj Merkezi Yayın No: 57, Siyasal Kitabevi, Ankara.
- DEMİRTAŞ, Mesut : **Ticaret Sicili Rehberi**, İstanbul Ticaret Odası Yayın No:2001-29, İstanbul, 2001.
- DOĞRUSÖZ, Bumin
SOMER, Mehmet : **Ticaret Şirketleri Uygulama Rehberi**, Cilt I Anonim Şirketler, İstanbul Serbest Muhasebesi ve Mali Müşavirler Odası Yayınları No:4, İstanbul, 1994.

- DURMUŞ, Ahmet Hayri : **Uluslararası Muhasebe Standartları (1-31)**, Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği Yayın No:7, İstanbul, 1992.
- GÖNENLİ, Atilla : **İşletmelerde Finansal Yönetim**, 7. Baskı, İşletme Fakültesi Yayın No:250, İstanbul,1991.
- GÜNEŞ, İsmail Hakkı
AKBIYIK, Ali Arslan : **İşletmelerde Birleşme ve Tasfiye Uygulamaları**, İstanbul SMMMO Yayın:35, İstanbul, 2002.
- HATİBOĞLU, Zeyyat : **Ayrıntılı İşletme Finansı**, Lebib Yayınları, İstanbul, 1995.
- İMREGÜN, Oğuz
MERİH, Kema Omağ
TEKİL, Fehiman : **Ticaret Hukuku**, Fasikül 2, Anadolu Üniversitesi Yayınları No:37, Eskişehir, 1992.
- KIZILOT, Şükrü : **Kurumlar Vergisi Kanunu ve Uygulaması**, Cilt 4, Savaş Yayınları, Ankara, 1990.
- KIZILOT, Şükrü
EYÜPGİLLER, Saygın : **Şirketler Muhasebesi Vergilendirilmesi Hukuku ve Mevzuatı**, Yaklaşım Yayınları, Ankara, 1996.
- KİSHALI Yunus : **Şirketler Muhasebesi**, 5.Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2000.

- LALİK, Ömer : **Şirketler Muhasebesi**, Bilim Yayınları, Ankara, 1985.
- LALİK, Ömer
SÜRMEİİ, Fevzi
BENLİGİRAY, Yılmaz : **Muhasebe Uygulamaları**, 2. Fasikül, Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 43, Eskişehir, 1991.
- MAÇ, Mehmet : **Kurumlar Vergisi**, 3.Baskı, Denet Yayıncılık A.Ş., İstanbul, 1999.
- MUCUK, İsmet : **Modern İşletmecilik**, 6.Basım, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 1996.
- MÜFTÜOĞLU, Tamer : **İşletme İktisadı**, Turhan Kitabevi, Ankara, 1989.
- ÖZBALCI, Yılmaz : **Gelir Vergisi Kanunu Yorum ve Açıklamaları**, Oluş Yayıncılık, Ankara, Ocak 2003.
- ÖZBALCI, Yılmaz : **Kurumlar Vergisi Kanunu Yorum ve Açıklamaları**, Oluş Yayıncılık A.Ş., Ankara, 2003.
- POROY, Reha
TEKİNALP, Ünal
ÇAMOĞLU, Ersin : **Ortaklıklar Ve Kooperatif Hukuku**, Güncelleştirilmiş 8. Baskı, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., İstanbul, Mart 2000.

- PULAŞLI, Hasan : **Şirketler Hukuku**, Mimoza Yayınları, Konya, 1995.
- SARIKAMIŞ, Cevat : **Şirket Birleşmeleri**, Avcıol Basım Yayın, İstanbul, 2003.
- SEZER, Yılmaz
ERGİN, Dilaver : **İş Ortaklıkları (Joint Venture)**, TÜRMOB Yayınları-119, Ankara, 2000.
- SOYGÜR, Nevin : **Ticaret Hukuku, Cilt II Şirketler**, Marmara Üniversitesi Nihat Sayar Eğitim Vakfı Yayınları No:506/740, İstanbul, 1995.
- SUMER, Haluk
PERNSTEINER, Helmut : **Şirket Birleşmeleri**, Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti., İstanbul, 2004.
- ŞAHİN, Mehmet : **İş İdaresine Giriş**, 1. Fasikül, Anadolu Üniversitesi Yayınları Yayın No:170, Eskişehir, 1989.
- TARAKÇI, Hızır : **Kurumlarda Sona Erme**, Polaris Yayınları, İstanbul, Eylül 2003.
- TARAKÇI, Hızır : **Mükellefiyetlerin Sona Ermesi ve Kurumlaşma**, Değişim Yayınları, İstanbul, 1995.
- TEKİNALP, Ünal
ÇAMOĞLU, Ersin : **Türk Ticaret Kanunu**, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., İstanbul, 1995.

- TUNCER, Doğan : **Pazarlama Kavram ve Tanımı**, Gazi Yayınları, Ankara, 1992.
- TÜREDİ, Hasan : **Şirketler Muhasebesi**, Kıyı Yayınevi, Trabzon, 1994.
- TÜRK, Hikmet Sami : **Ticaret Ortaklıklarının Birleşmesi**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayın No: 185, Ankara, 1996.
- ULUSOY, Metin : **Şirketlerin Yeniden Yapılandırılması**, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara, Eylül 2004.
- YALKIN, Yüksel Koç : **Şirketler Muhasebesi İlkeler ve Uygulama**, Turhan Kitabevi, Ankara, 1992.
- YILDIRIM, Ali Haydar
KOLOTOĞLU, Olcay : **Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluşu-Tasfiyesi Birleşmesi Devri Nev'i Değişikliği**, Yaklaşım Yayınları, Ankara, Ağustos 2003.

b. Makale ve Bildiriler

- AKAY, Hüseyin : Birleşme ve Devralmalarda Rekabet Kurulundan İzin Alınması, **Yaklaşım Dergisi**, Sayı: 57 (Eylül 1997), ss. 87-94.

- BAKIRCI, Aykut : 4684 Sayılı Kanun Çerçevesinde Birleşme, Devir ve Bölünme Halinde Zarar Mahsubu, **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı: 265 (Eylül 2003), ss. 94-99.
- BELLEK, Münir : İzne Tabi Birleşme ve Devralmalar, **Mükellefin Dergisi**, Sayı: 74 (Şubat 1999), ss. 60-66.
- ÇETİN, Ayten : Finansal Tabloların Konsolidasyonu, **Mükellefin Dergisi**, Sayı: 57 (Eylül 1997), ss. 7-18.
- ÇİLİNGİR, Ali İhsan Özgür : Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketlerin Birleşmesinde Külli Halefiyet İlkesi, **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı:252 (Ağustos 2002), ss.144-147.
- GÜNAL, Vural : Rekabet Kurulu Çalışma İlkeleri Hakkında, **Maliye ve Sigorta Yorumları Dergisi**, , Sayı: 252 (15 Temmuz 1997), ss. 117-120
- KAVAK, Ahmet : Şirket Birleşmelerinde Mali Sorunların Çözüm Yolları ve Muhasebe Teknikleri, **HABA Türkiye’de Şirket Birleşmelerinin Hukuki ve Mali Yönleri Konferansında Sunulan Tebliğ**, İstanbul, 15 Haziran 2000.
- KELECİOĞLU, M.Aykut : 4842 Sayılı Kanunla Yatırım İndirimi Uygulamasında Yapılan Değişiklikler, **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı: 176 (Mayıs 2003), ss. 69-75.

- KIRIKTAŞ, İlhan : Şahıs Firmalarının Limited veya Anonim Şirketlere Devir Yada Dönüşümlerinde KDV İstisnası, **Yaklaşım Dergisi**, Sayı: 49 (Ocak 1997), ss. 45-49.
- KONAR, Vedat : Anonim Şirketlerde Birleşme ve Devir, **Mükellefin Dergisi**, Sayı: 54 (Haziran 1997), ss. 43-63.
- ÖZKÖK, Servet : G.V.K. Açısından Ferdi İşletmelerin Sermaye Şirketlerine Devredilmesi, **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı: 83 (Ağustos 1995), ss. 108-113.
- SEVİĞ, Veysi : Şirket Birleşmelerinde Vergi Sorunlarının Çözümü, **HABA Türkiye’de Şirket Birleşmelerinin Hukuki ve Mali Yönleri Konferansında Sunulan Tebliğ**, İstanbul, 15 Haziran 2000.
- ŞİMŞEK, C. Tolga
DAYANÇ, Murat : Kurumlar Vergisi Kanununa Göre Birleşme, Devir ve Nev’i Değişirme İşlemlerinin Katma Değer Vergisi Kanunu Karşısındaki Durumu, **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı:203 (Temmuz 1998) ss. 98-108.
- TEKİN, Cem : Yeni Sistem Uyarınca Birleşme ve Devir Durumunda Amortisman Uygulaması, **Yaklaşım Dergisi**, Sayı: 145 (Ocak 2005), ss. 84-92.

- TUNCER, Selahattin : İş Ortaklıkları (Joint Venture), **Mükellefin Dergisi**, Sayı: 47 (Kasım 1996), ss. 100-115.
- TÜRMOB Küresel Şirket Olma Yolları, **Ekonomik Rapor**, Sayı: 101 (Mart 2005), ss.10-11.
- UFUK, Mehmet Tahir : 4684 Sayılı Kanunla Yeniden Düzenlenen Devir, Birleşme ve Bölünme İşlemlerinin Kurumlar Vergisi ve Katma Değer Vergisi Karşısındaki Durumu, Vergici ve **Muhasebeciyle Diyalog Dergisi**, Sayı: 165 (Ocak 2002), ss. 31-35.
- UFUK, Mehmet Tahir : Kurumlarda Devir İle İlgili Özellikli Durumlar, **Vergici ve Muhasebeciyle Diyalog Dergisi**, Sayı: 157 (Mayıs 2001) ss. 14-19.
- UFUK, Mehmet Tahir : Zarar Mahsubu ve Devir Alınan veya Bölünen Kurum Zararlarında 4684 Sayılı Kanunla Getirilen Uygulama, **Vergici ve Muhasebeciyle Diyalog Dergisi**, Sayı: 163 (Kasım 2001), ss. 18-22.
- ULUSOY, Yılmaz Anonim Şirketlerin “Devralma Yoluyla Birleşmeleri”nin Hukuki ve Uygulama Yönünden Değerlendirilmesi, **Etüdüler-VII**, Cilt 3/A, Oluş Yayıncılık Ltd. Şti., Ankara, 1989, ss. 1-38.

YAMAN, Ayhan : Kurumlar Vergisi Kanununun 37, 38 ve 39. maddelerine Göre Yapılan Devir ve Bölünmelerde Geçmiş Yıl Zararları Uygulaması, **Maliye Postası Dergisi**, Sayı: 506 (1 Ekim 2001), ss. 69-73.

c. Diğer

Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun.

Damga Vergisi Kanunu.

Gelir Vergisi Kanunu.

Harçlar Kanunu.

<http://www.ekonomist.com.tr/apps/dictionary.app/dictionary.php/es.dict/tröst>.
(11.01.2005).

<http://www.rekabet.gov.tr/word/faaliyetraporu5.doc>. (15.02.2005).

Katma Değer Vergisi Kanunu.

Kurumlar Vergisi Kanunu.

Maliye Bakanlığı'nın 313 seri nolu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği.

Maliye Bakanlığı'nın 67 seri nolu Kurumlar Vergisi Kanununun Genel Tebliği.

Rekabetin Korunması Hakkında Kanun.

Rekabet Kurulunun 1997/1 Sayılı Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliği.

Rekabet Kurulunun1998/4 sayılı Özelleştirme Yoluyla Devralmaların Hukuki Geçerlilik Kazanabilmeleri İçin Rekabet Kurumuna Yapılacak Ön Bildirimlerde Ve İzin Başvurularında Takip Edilecek Usul ve Esaslar Hakkında Tebliği.

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, 2004/2 sayılı Tebliği.

Sermaye Piyasası Kanunu.

Sermaye Piyasası Kurulunun Seri :X, 7 sıra nolu “Sermaye Piyasasında Bağımsız Dış Denetleme Hakkında Yönetmelik” Hükümlerine Göre Özel Denetlemeye Tabi Ortaklıkların Belirlenmesin Hakkında Tebliği.

Sermaye Piyasası Kurulunun Seri :XI, 3 sıra nolu Sermaye Piyasasında Ara Mali Tablolara İlişkin İlke ve Kurallar Hakkında Tebliği.

Sermaye Piyasası Kurulunun Seri :XII, 1 sıra nolu Sermaye Piyasası kanununa Tabi Ortaklık ve Kuruluşların Mali Tablo Rapor Düzenleme, Kamuya Duyurma ve Bağımsız Denetleme Yükümlülüklerinin Belirlenmesine İlişkin Genel Açıklama Tebliği.

Sermaye Piyasası Kurulunun Seri: X, 16 sıra nolu “Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetim Hakkında Tebliği.

Sermaye Piyasası Kurulunun Seri: I, 31 sıra nolu Birleşme İşlemlerine İlişkin Esaslar Tebliği.

Türk Ticaret Kanunu.